

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
MAKTABGACHA TA'LIM
VAZIRLIGI

ELEMENTAR

MATEMATIKA

FAOLIYATI ISHLANMALARI

Сон ва санок

1. 10 гача бўлган сонларни тўғри ва тескари санаш малакаларини мустаҳкамлаш.
2. 10 гача бўлган сонларда олдин ва кейин келадиган сонни топиш.
3. Ёнма-ён турган сонлар орасидаги муносабатларни тушунишга ўргатиш.
4. Иккита кичик сонлардан катта сонни ҳосил қилишни ўргатиш.
5. Мисолларни рақамлар ёзилган қоғозлар ёрдамида ифодалаб ечишга ўргатиш.
6. 10 гача бўлган сонларни ёзувда фарқлашни ўргатиш.
7. 1 дан 10 гача бўлган рақамларнинг ёзилишини ўргатиш.
8. 15 гача тартиб билан санашга ўргатиш.
9. Арифметик масала тузилиши билан таништириш.
10. Нарсаларни 15 тагача санашга ўргатиш.
11. 20 гача бўлган сонлар билан таништириш ва тартиб билан санашга ўргатиш.
12. Иккинчи ўнлик сонларнинг ҳосил бўлишини кўрсатиш.
13. 20 гача бўлган ҳар бир сонни биттага отириш ва камайтиришга ўргатиш.
14. 20 гача бўлган сонларни ёзувда фарқлаш ва санаш малакаларини мустаҳкамлаш.
15. Қўшиш ва айиришга доир содда арифметик масалалар тузиш ва ечишни ўргатиш.
16. Ўзбек миллий сўми: 50 сўм, 100 сўм, 200 сўм билан таништириш.

Миқдор (Катталиқ)

1. Нарсаларни бўлиш усули билан 2 та тенг қисмга бўлишни ўргатиш.
2. Бутунни 4 та тенг қисмга бўлишни, бутун ва қисмни таққослашни ўргатиш.
3. Нарсаларни 2, 4, 8 та тенг қисмга бўлишга ҳамда қийматининг ярим, чоракта (тўртдан бир), нимчоракта (саккиздан бири) каби аталишини билишга ўргатиш.
4. Бутун нарсаларни 10 та тенг қисмга бўлиш.
5. Нарсаларни бўйи ва энини шартли ўлчов бирлигида ўлчаш ва таққослаш.
6. Шартли ўлчов ёрдамида ўлчаш.
7. Шартли ўлчов ёрдамида нарсаларнинг бўйи ва энини ўлчашни ўргатиш давом эттириш.
8. Аниқ кўргазмали мисоллар асосида бутунни қисмдан катталигини, қисмнинг бутундан кичиклигини фарқлаш.
9. Шартли ўлчов билан ўлчаш, ўлчаш натижасини сонлар билан аниқлаш.
10. Турли хил ўлчамдаги нарсалар орасидан бир хил ўлчамдаги нарсаларни ажратиш ва фарқлаш.
11. Болаларнинг кўз билан чамалаш қобилиятларини ривожлантириш.
12. Нарсаларнинг қалин-юпқалигини қиёслаш.
13. Ўз чамасини ўлчов билан ўлчаб кўриб, текширишни ўргатиш.
14. Суюқ ва тўкилувчи жисмларнинг шартли ўлчов бирлиги билан ҳажмини аниқлаш.

Геометрик шакллар

1. Кўп бурчак билан таништириш.
2. Кўпбурчакнинг қирралари, томонлари ўзаро боғлиқлигини тушунтириш.
3. Квадрат ва тўғри тўртбурчак, тўртбурчакнинг турли кўринишлари бор эканлиги ҳақида тасаввурни шакллантириш.
4. Шакллардан шакллар тузишни ўргатиш.
5. Қизиқарли учбурчак. Нарсаларнинг силуэтларини тузишга ўргатишда давом этиш.
6. Таёқчалар ёрдамида турли шаклларни яшаш.
7. Етишмаган шаклни топишга доир мантиқий масалалар ечишга ўргатиш.
8. Етишмаган шаклни топишга доир мантиқий масалаларни ечишни ўргатишни давом эттириш.
9. Ромб шакли билан таништириш.
10. Таёқчаларнинг ўрнини алмаштириш натижасида берилган шаклларни ўзгартиришга мўлжалланган масалалар ечиш.
11. Геометрик шаклларни турли белгилари: кўриниши, ўлчам, рангига кўра гуруҳларга ажратиш.
12. Турли геометрик шакллар йиғмасидан ҳар хил ўйинлар ўйнаш.
13. Таёқчалардан ҳосил бўлган геометрик шакллардан бир нечта таёқчани олиш усули билан кўринишини ўзгартириш.
14. Махсус шакллар тўпламидан фойдаланиб, намунадаги нарсаларни ҳосил қилиш.

Фазовий тасаввурлар

1. Қоғоз варағида турли нарсаларнинг вазиятини (ўнгрқда, чапроқда, юқорида, пастда) аниқлаш юзасидан машқлар бажариш.
2. Сўз билан у ёки бу нарсаларнинг бошқа нарсага нисбатан турган ўрнини аниқлашга ўргатиш.
3. Фазода йўналишни аниқлай олиш кўникмаларини шакллантириш, юриш, югуриш пайтида ҳаракат йўналишини ўзгартириш.
4. Ўзига нисбатан нарсаларнинг жойлашишини аниқлаш.
5. Қоғоз сатҳини аниқлаш.
6. Жойида йўл топа билиш, теварак-атрофда ўз ўрнини аниқлаш.
7. Нарсаларнинг бир-бирига нисбатан жойлашишини аниқлаш.
8. Катак қоғозда кўпбурчаклар чизиш.
9. Катак қоғозда ҳар хил ўлчамдаги квадратлар чизиш.
10. Катак қоғозда квадрат, учбурчак шакллари штрихлар орқали тасвирлаш.
11. Дафтар сатҳини аниқлаш ва шаклларни штрихлар орқали чизиш.
12. Қоғоз варағининг ўнг-чап, юқори-паст ва ўртасини аниқлаш.
13. Фазода бошқа одам ва буюмларга нисбатан мўлжал олиш.
14. Теварак-атрофдаги нарсаларнинг вазиятини аниқлашга доир машқлар.

Вақт ҳақида тасаввур

1. Сутка қисмлари-эрталаб, кундузи, кечқурун, тун ҳақидаги билимларни мустаҳкамлаш.
2. Кун ва туннинг кетма-кетлиги, кундалик фаолиятларнинг тақсимланиши ҳақидаги тасаввурларини кенгайтириш.
3. Ҳафта кунларининг кетма-кетлиги ҳақида тасаввурларни мустаҳкамлаш.
4. Ўтаётган ой, сана, ҳафта куни номлари билан таништириш.
5. Кеча, бугун, эртага қандай кун эканлиги билан таништириш.
6. Йил фасллари.
7. Йил календари билан таништириш.
8. Йил календари ҳақидаги билимларни мустаҳкамлаш.
9. Соат билан таништириш.
10. Соат ва унинг ишлатилиши билан таништиришни давом эттириш.
11. Соат ва ундан ярим соат аниқликда фойдаланишга ўргатиш.
12. Ойлар номи билан таништиришни давом эттириш.
13. Йил фасллариининг кетма-кетлиги ҳақидаги билимларни мустаҳкамлаш.
14. Вақтнинг энг кичик бирликлари-секунд ва минут ҳақида тушунча бериш.

Мавзу: 10 гача бўлган сонларни тўғри ва тескари санаш малакаларини мустаҳкамлаш

Мақсад:

- Болаларга 10 гача тўғри ва тескари санашни ўргатишни давом эттириш.

Кутилаётган натижа:

- 10 гача бўлган сонларни тўғри ва тескари санаш кўникмасини мустаҳкамлаш.

Керакли жиҳозлар:

- Ҳар бир болага бош ўлчамига мос, қоғоздан ясалган тож (тожга 1 дан 10 гача рақамлар ёзилган, шунда ҳар бир рақамдан 2 тадан бўлади)
- Рақамлар ёзилган кубиклар

Фаолиятнинг боришининг бориши:

Тарбиячи: Болажонлар, сизлар 10 гача тўғри тартиб билан ва тескари санашни ўрганиб олгансизлар тўғрими? Келинглари ҳозир 2 гуруҳга бўлиниб мусобақа ўйнаймиз. 1-гуруҳга «Тўғривойлар», 2-гуруҳга «Тескаривойлар» деб ном қўйиб оламиз.

1-шарт.

Тарбиячи: Ҳар икки гуруҳга 1 дан 10 гача бўлган рақамлар ёзилган тож тарқатаман. Икки гуруҳ болалари аралашиб юрасизлар. Мен «Болалар тождаги рақамга қараб 1 дан 10 гача тартиб билан терилиб турунг», десам ҳар бир гуруҳ, ўзининг гуруҳи билан 1 дан 10 гача тартиб билан терилиб туради. Қайси гуруҳ 1-бўлиб туриб олган бўлса, ўша гуруҳ 1 дан 10 гача санаб беради. Санаб беришда ҳар бир бола ўз рақамини айтади.

«Ҳамма болалар аралашиб юринглар, энди ҳар бир гуруҳ 10 дан 1 гача чап томондан туриб олинглар», десам 10 дан 1 гача тескари тартибда туриб оласизлар ва қайси гуруҳ 1-бўлиб туриб олган бўлса, ўша гуруҳ 10 дан 1 гача санаб беради. Санаб беришда ҳар бир бола ўз рақамини айтади.

Қайси гуруҳ тез ва тўғри туриб олса, сонларни тўғри санаса ўша гуруҳ ғолиб бўлади. Топшириқларни тўғри бажарган гуруҳга доира шакли бериб борилади.

2-шарт.

Тарбиячи: Болалар, кубикларга ёзилган рақамларни кўриб турибсизлар. Мен уларни тартибсиз ҳолатда қўйиб қўйганман. Ҳозирги шартимизда сизлар навбат билан келиб рақамларни 10 дан 1 гача тескари ва 1 дан 10 гача тўғри териб берасизлар. Ҳар бир гуруҳдан биринчи келган бола 10 дан 1 гача тескари теради ва санайди, 2-бола 1 дан 10 гача тўғри тартибда теради ва санайди, 3-бола тескари теради ва санайди, 4-бола тўғри теради ва санайди, шу тартибда ўйин давом этади. Қайси гуруҳ болалари топшириқларни тез ва хатосиз бажарсалар, шу гуруҳ ғолиб бўлади.

3-шарт.

Тарбиячи: «Ким ва қайси сон йўқлигини топинг» ўйинини ўйнаймиз.

Ўйиннинг бориши: Болалар доира бўлиб турадилар ва кўзларини юмадилар. Тарбиячи улардан бирини яшириб кўяди. Болалар кўзларини очиб бир-бирларига қарайди ва қайси сондаги бола ораларида йўқлигини топадилар. Қайси гуруҳ кўп ва тўғри топса ўша гуруҳ ғолиб бўлади.

Мусобақа якунида гуруҳлар йиғган доиралар саналади ва ғолиб гуруҳ аниқланади.

Болалар билимини текшириш ва мустаҳкамлаш учун саволлар:

1. 1 дан 10 гача бўлган сонларни тескари санаш учун аввало қайси рақам айтилади?
2. 1 ва 10 сонлари орасида қандай сонлар бор?
3. Тўртдан олдинги ва кейинги сонни айтиб беринг.
4. 10 дан 1 гача тескари санаб беринг.
5. 3 ва 5 сонлари орасида қандай сон бор?
6. Тўққиздан олдин қайси сон келади?
7. 6 ва 8 сонлари орасида қандай сон бор?
8. Бармоқларингиз нечта тартиб билан санаб беринг.

Фаолият якунида болаларни рағбатлантириш.

Мавзу: Кўпбурчак билан таништириш

Мақсад:

- Болаларда кўпбурчаклар ҳақида тасаввур ҳосил қилиш.

Кутилаётган натижа:

- Болалар кўпбурчаклар ҳақида билиб оладилар.

Керакли жиҳозлар:

- Ҳар хил рангдаги, кўринишдаги ва катталиқдаги учбурчаклар (5 тадан 10 тагача бўлиши мумкин)

- Ҳар хил рангдаги, кўринишдаги ва катталиқдаги тўртбурчаклар (5 тадан 10 тагача бўлиши мумкин)
- Бешбурчак, олтибурчак ва саккизбурчакли шакллар (ҳар бир болага 1 тадан)
- Қалам, рангли қоғозлар, қайчи (ҳар бир болага)
- 4 метр лента

Фаолиятнинг бориши:

Тарбиячи: Болажонлар, мана бу чиройли қутичада турли геометрик шакллар бор. Мана бу шакллар қандай номланади? Улар бир-биридан нимаси билан фарқ қилади?

Тарбиячи қутидан турли рангдаги, кўринишдаги ва катталиқдаги учбурчакларни олиб доскага териб қўяди.

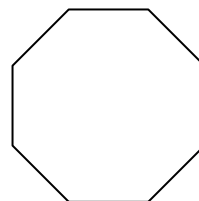
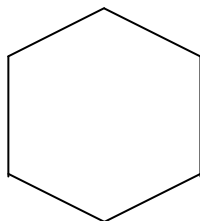
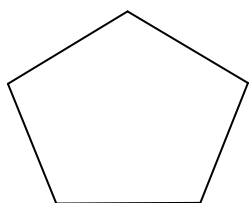
Тарбиячи: Тўғри уларнинг ранги ҳар хил, ҳар хил кўринишда ва катталиқда, лекин уларнинг ҳаммаси учбурчаклар.

Тарбиячи қутидан турли рангдаги, кўринишдаги ва катталиқдаги тўртбурчакларни олиб доскага териб қўяди.

Тарбиячи: Бу шакллар қандай номланади? Тўғри уларнинг ранги ҳар хил, ҳар хил катталиқда ва кўринишда, лекин уларнинг ҳаммаси тўртбурчаклар.

Учбурчаклар ва тўртбурчакларнинг бир-бирига ўхшаш жиҳатлари ҳам бор: учбурчакда ҳам, тўртбурчакда ҳам томонлар, бурчаклар ва учлар бор. Бу шаклларнинг нечта бурчаги бор? Тўғри учбурчакда 3 та бурчак, тўртбурчакда 4 та бурчак бор. Демак бу шаклларнинг ўхшаш белгилари кўп экан, шунинг учун ҳам уларни битта сўз билан айтиш мумкин. Булар- кўпбурчаклар дейилади. Кўпбурчакларнинг бурчаклари бундан ҳам кўплари бўлади, масалан: бешбурчак, олтибурчак, саккизбурчак. Келинглари мана бу кўп бурчакларнинг бурчакларини санаб кўрамиз.

Тарбиячи ва болалар бешбурчак, олтибурчак, саккизбурчакли шаклларнинг бурчакларини санаб кўрадилар.

Болалар учун амалий иш.

Тарбиячи: Болажонлар, келинглари ҳозир хоҳлаган кўпбурчакни олиб олдингиздаги оқ қоғозга қўйиб чизасиз. Энди бу кўпбурчакни қайчи билан қирқамиз. Қирқиб бўлганимиздан кейин бурчакларини санаймиз. Болажонлар, хонамиздаги нарсаларга эътибор беринг, нималар кўпбурчак шаклларга ўхшайди? Тўғри, столнинг юзаси тўртбурчак шаклига ўхшайди. Мана бу тож бешбурчак шаклига ўхшайди ва ҳакозо.

Билимларни мустаҳкамлаш учун ўйин: «Кимнинг шакли чиройли»

Ўйин учун 4 метр узунликдаги лентанинг икки учи бирлаштирилиб тугиб қўйилади.

Болалар олдин 3, 4, 5 тадан кичик гуруҳларга бўлиниб, кейин 6, 7, 8 тадан бўлиб кўпбурчакларни ясадилар.

Ўйин қоидаси: Лентани 5 та бола 5 жойидан қўлларида ушлайдилар ва таранглаштириб кўпбурчак шаклини чиқарадилар. Томашабин бўлиб турган болалар

тўғри ва чиройли ясалган кўпбурчакларни олқишлайдилар. Ўйин шу тарзда давом этади.

Болалар билимини текшириш ва мустаҳкамлаш учун саволлар:

1. Учбурчакни кўпбурчак дейишимиз мумкинми?
2. Тўртбурчак ҳам кўпбурчакми?
3. Кўпбурчакларни нима учун кўпбурчак деймиз?
4. Қандай кўпбурчакларни биласиз?
5. Хонамиздаги нималар кўпбурчак шаклларига ўхшайди?
6. Бешбурчак шаклининг нечта томони ва нечта бурчаги бор?

Фаолият якунида болаларни рағбатлантириш.

Мавзу: Нарсаларни бўлиш усули билан 2 та тенг қисмга бўлишни ўргатиш

Мақсад:

- Болаларда бутун ва қисм ҳақида тушунча ҳосил қилиш.

Кутилаётган натижалар:

- Болалар бутун ва қисмни фарқлашни билиб оладилар.
- Болалар бутун ва қисм сўзларини нутқда тўғри ишлатишни ўрганадилар.

Керакли жиҳозлар:

- Ҳар бир болага 2 тадан тўғри тўртбурчак шаклидаги қоғоз варағи ва қайчи.
- Ҳар бир болага 2 тадан овал шаклидаги оқ қоғоз
- “Домино” ўйини учун карточкалар.

Фаолиятнинг бориши:

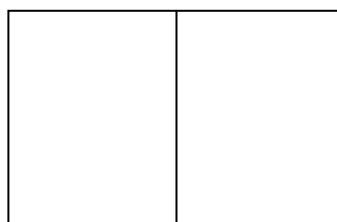
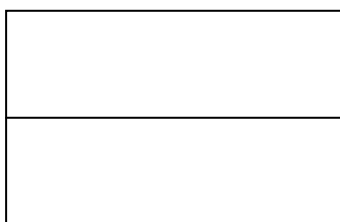
Тарбиячи: Болажонлар, ҳаммамиз кўлимизга тўғри тўртбурчак шаклидаги қоғоз варағини оламиз. Унинг учларини бирлаштириб тенг қилиб буклаймиз. Букланган чизиғидан яхшилаб бармоқ юритиб чиқамиз. Энди қоғоз варағини очамиз, қайчини олиб букланган чизиқдан қирқамиз. Битта катта қоғозни ўртасидан бўлиб, 2 та тенг бўлак ёки қисм ҳосил қилдик. Бу бўлақлар қандай шаклга ўхшайди. Тўғри тўртбурчак шаклига. Бу бўлақларни бутун варақнинг иккидан бир қисми дейишимиз ҳам мумкин. Энди болажонлар, бўлақлардан бирини олиб бутун варақ устига қўйиб ўлчаб, таққослаб кўрамиз-қайси катта? Қайси кичик?

Тўғри болажонлар, бутун варақ, қисмдан катта. Битта бўлак бутун варақдан кичик.

Энди болажонлар, 2 та ярим бўлакни бирлаштириб қўямиз. Бутунга тенг бўлдими, йўқми?

Биз 2 та ярим бўлақларни бирлаштириб, 1 та бутун тўғри тўртбурчакни ҳосил қилдик.

Бутун шаклини 2 хил усулда бўйига ёки энига 2 га бўлишимиз мумкин:

Болалар учун амалий иш.

Тарбиячи: Болажонлар, энди ҳаммангиз олдингиздаги овал шаклидаги варақни олиб мустақил ҳолда уни 2 та тенг қисмга бўлинг.

Жамолбек, тушунтириб берингчи, сиз овални нечта қисмга бўлдингиз? Битта қисм бутундан кичкинами, каттами? (3-4 та боладан сўралади).

Қисмларни бутун овалнинг устига қўйиб ўлчаб кўрилади.

Тарбиячи: Болажонлар, ҳозир ҳаммамиз бутун овалдан бутун қовунни ясаймиз. Яримта қисмларни яримта қовун шаклига келтирамиз.

Бунинг учун овал шаклидаги қоғозга қалам билан чизиқлар чизамиз ва қовунимизнинг ранги қандай бўлишини хоҳласак ўша рангда (сарик, яшил) бўйямиз. Мана қовунларимиз тайёр бўлди. Энди овалнинг қисмларидан қовуннинг яримини ўхшатиб чизиб бўйямиз.

Тетиклаштирувчи машқ.

Тарбиячи: Болажонлар, бир қатор бўлиб туриб олинглар. Мен «квадрат» десам, квадрат шаклида туриб оласизлар. «2 та квадрат» десам, дарров 2 га бўлиниб, 2 та квадрат бўлиб турасизлар. Мен «доира» десам, доира шаклида туриб оласизлар. «2 та доира» десам, дарров 2 га бўлиниб, 2 та доира бўлиб турасизлар. “Учбурчак” десам, учбурчак шаклида, “2 та учбурчак” десам, 2 та учбурчак шаклида турасизлар.

Болалар билимини мустаҳкамлаш учун ўйин: “Қизиқарли домино”

“Домино” ўйини учун тайёрланган карточкаларда бутун ва яримта ҳолда тасвирланган геометрик шакллар: учбурчак, бешбурчак, олтибурчак, саккизбурчак, квадрат, доира, овал шакллари бўлади. Болалар бу карточкаларни бўлиб оладилар ва домино ўйини қоидаларига риоя қилиб ўйнайдилар. Фақат ўйин давомида қандай шаклнинг бутун ёки қисми қўйганлигини овоз чиқариб айтишлари лозим.

Болалар билимини текшириш ва мустаҳкамлаш учун саволлар:

1. Иккита қисмдан нечта бутун яшаш мумкин?
2. Битта бутунни нечта қисмга бўлдик?
3. Бутун кичкинами ёки қисми?
4. Қандай ҳолда қисм ҳосил бўлади?
5. Бутун каттами ёки қисм каттами?
6. Бутун қовунни неча қисмга бўлдик?
7. Тўғри тўртбурчакнинг 2 дан бир қисмини кўрсатинг.
8. Домино ўйинини қайси шаклларнинг бутун ва яримта қисмлари ёрдамида ўйнадик?

Фаолият якунида болаларни рағбатлантириш.

Мавзу: Қоғоз варағида турли нарсаларнинг вазиятини аниқлаш бўйича машқлар

Мақсад:

- Фазовий тасаввурларни кенгайтириш, нарсаларнинг вазиятини аниқлай олиш кўникма ва малакасини мустаҳкамлаш.

Кутилаётган натижалар:

- Нарсаларнинг вазиятини аниқлашни ўрганади.

Керакли жиҳозлар:

- Оқ қоғоз, ручка

Фаолиятнинг бориши:

Тарбиячи: Болалар, бизнинг атрофимизда турли нарсалар жойлашган. Бу нарсалар қайси томонимизда жойлашганини билиб олишимиз зарур. Биз ҳаётда турли вазиятларга дуч келиб қолишимиз мумкин. Агар биз ўнг, чап, юқори, пастни яхши билиб олсак қийин вазиятларга тушиб қолмаймиз.

Сизларга бир воқеани ҳикоя қилиб берайми?

Лолахон деган қиз бор экан. У бувисиникига меҳмон бўлиб борибди. Бувиси Лолахонни кўриб жуда ҳам хурсанд бўлибди. У бувисиникида мазза қилиб ўйнаб юрибди. Бир куни бувиси Лолахонни чақириб: ”Қизгинам, мана бу косани ўнг томондаги қўшниккига бериб чиқкин”, дебди. Лолахон ҳайрон бўлиб турган экан бувиси ”дарвозадан чиқиб ўнгга бурилсан” дебди. Лолахон бўлса ўнг ва чапни билмас экан. У дарвозадан чиқиб чап томондаги қўшига косани бериб чиқибди. Бир оздан сўнг чап томондаги қўшни: ”Бу косани нимага бизникига бериб юбордингиз, бу бизнинг косамиз эмас”, деб косани қайтариб олиб чиқиб берибди. Лолахон бувиси ва қўшни олдида жуда уялиб қолибди. Кейин эса, бувиси Лолахонга ўнг ва чап қайси томон эканлигини яхшилаб тушунтириб қўйибди.

Болалар, ҳозир сизлар билан қоғоз варағида турли нарсаларни қайси томонда турганлигини ўрганишларингиз учун машқ қиламиз. Мана, қоғоз доскада илинган ҳолатда турибди. Доскадаги қоғознинг ўртасига доира шаклини чизаман- бу фаввора. Фавворанинг ўнг томони- яъни биз учун ишлатишга энг қулай бўлган кўлимиз ўнг томонимизда жойлашган. Ўнг томонга арча дарахтини чизаман. Чап томонга эса уй тасвирини чизаман. Фавворадан юқorigа машина пастга эса аравача чиздим. Ҳозир арава билан машинани фаввора атрофида қандай юргизишимиз мумкинлигини аниқлаб кўрамиз. Машина учун чап томондан йўл белгилаймиз. Лекин, машина фавворага нисбатан чапроқ томонга юради. Арава эса ўнгроқ томонга юради.

Болалар учун амалий иш.

Ҳар бир бола столига оқ қоғоз (катак чизиқли) ва ручка қўйилади. Тарбиячи болаларга олдиларидаги қоғознинг ўртасини қандай топиш мумкинлигини тушинтиради. Болалар қоғоз ўртасида тўртта катакга олдин квадрат чизадилар ва кейин бу квадратдан доирани чизадилар. Тарбиячи ўз қоғозига тасвирланган шаклларни айтиб туради, болалар чизадилар. Болалар шаклларни қоғоздаги катакларни санаб чизишга ҳаракат қилишлари керак.

Тарбиячи болаларнинг ишини кузатади ва ёрдам беради.

Билимларни мустаҳкамлаш учун ўйин: “Паровоз”

Болалар икки гуруҳга бўлиниб, бир катор турадилар ва бир-бирларининг тирсақларидан ушлаб паровоз ҳолатига келадилар ва тарбиячининг ишорасини кутадилар.

Ўйиннинг бориши: Болалар тарбиячининг ишораси бўйича ҳаракат қиладилар. Тарбиячи: ”Паровоз олдинга, ўнгга, чапга... каби ишораларни айтиб туради.

Болалар билимини текшириш ва мустаҳкамлаш учун саволлар:

1. Сизнинг ўнг томонингизда ким бор?
2. Чап томонингиздачи?
3. Сизнинг олдингизда нима бор?
4. Сизнинг орқангизда нима бор ?
5. Дафтар варағининг ўртасини кўрсатинг.
6. Дафтар варағининг чап ва ўнг томонини кўрсатинг.
7. Дафтар варағининг юқорисини ва пастини кўрсатинг.

Фаолият якунида болаларни ширин сўзлар билан рағбатлантириш.

Мавзу: Сутка қисмлари: эрталаб, кундуз, кечқурун, тун ҳақидаги билимларни мустаҳкамлаш

Мақсад:

- Болаларни сутка қисмларини фарқлашга ўргатишни давом эттириш.

Кутилаётган натижа:

- Болаларнинг сутка қисмлари: эрталаб, кундуз, кечқурун, тун ҳақидаги тасаввурлари мустаҳкамланади.

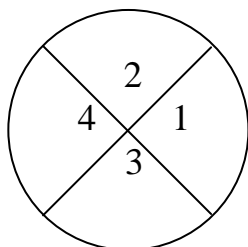
Керакли жиҳозлар:

- Доира шаклидаги оқ қоғоз (тарбиячи тушунтириши учун), рангли қаламлар
- Болаларнинг ҳар бирига доира шаклида оқ қоғоз, рангли қаламлар

Фаолиятнинг бориши:

Тарбиячи: Болажонлар, биз ҳаётимиз давомида доимо вақтдан тўғри фойдаланишга ҳаракат қиламиз. Вақт турли қисмларга бўлинишини биласизларми? Масалан, ҳозир бир сутканинг неча қисмга бўлинишини билиб оламиз. Мана шу доира шаклини бир сутка деб оламиз ва уни тенг 2 га буклаймиз. Энди доирани яна буклаймиз, доира 4 қисмга бўлинди. 1 рақами билан белгиланган қисмини оч ҳаворангга бўйямиз, 2 рақами билан белгиланган қисмини сариқ рангли нуқта билан безаймиз. 3 рақами билан белгиланган қисмини кулрангга бўйямиз, 4 рақами билан белгиланган қисмини қора рангга бўйямиз. Биз тунда ухлаб, ором оламиз, демак мана бу қора жой тун бўлади, уйқудан уйғонган вақтимиз эрталаб бўлади. Биз расмда эрталабни оч ҳаворангга бўйганмиз. Сўнгра қуёш чиқиб олам чароғон бўлади- бу вақтимиз кундуз-доиранинг сариқ рангга бўйланган жойи. Қуёш бота бошлашлагач секин-аста қоронғулик бошланади, лекин ҳали унчалик қоронғу бўлмайди –бу вақт кечқурун бўлади-биз бу вақтни расмда кулрангга бўйдик. Кечқурун аста-секин тунга уланиб кетади ва биз ётиб ором оламиз. Биз доиранинг тун қисмини қора рангга бўйдик.

Тарбиячи шу тарзда болаларнинг сутка қисмлари-эрталаб, кундуз, кечқурун ва тун ҳақидаги билимларини мустаҳкамлайди.

Болалар учун амалий иш.

Ҳар бир болага доира шаклидаги оқ қоғоз берилади. Болалар тарбиячи кўрсатган намуна асосида доирани буклаб, эрталаб, кундузи, кечкурун ва тунни белгилайдилар ва рангларга бўйядилар.

Билимларни мустаҳкамлаш учун ўйин:

Болалар эрталаб, кундузи, кечкурун ва тун сўзларини навбат билан айтиб 4 та гуруҳга бўлинадилар. Тарбиячи 4 та жойга обрuch катталигидаги доира расмини рангли бўёқларда чизади.

1-доира хаворанг-эрталаб, 2-доира сариқ-кундузи, 3-доира кулранг-кечкурун, 4-доира қора-тун ҳисобланади.

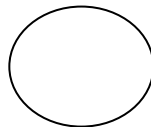
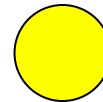
Ўйин марказида аввало 2 гуруҳ жойлашади. Ўйин қондаси: Тарбиячи: «1-гуруҳ:-кундуз», «2-гуруҳ: тун», дейди. Болалар «кундуз» ёки «тун» деб белгиланган доирани топиб ичига кириб олишлари керак.

Сўнгра ўйинни кейинги 2 гуруҳ давом эттиради.

Эрталаб

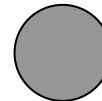
Кундузи

Тун

Кечкурун

Болалар билимини текшириш ва мустаҳкамлаш учун саволлар:

1. Ҳамма уйқудан уйғонган вақт сутканинг қайси вақти бўлади?
2. Биз ҳозир Фаолият ўтаётган вақтимиз қайси вақт?
3. Боғчадан уйга бориб овқатланасиз, ўйнайсиз ва телевизорда «Эртақлар, яхшиликка етаклар» кўрсатувида мультфильм кўрган вақтингиз қандай айтилади?
4. Барча одамлар қайси вақтда ухлайди?
5. Куёш қачон чиқади?
6. Ой қачон чиқади?
7. Юлдузлар қачон осмонни тўлдириб чиқади?

Фаолият якунида болаларни рағбатлантириш.

Мавзу: 10 гача бўлган сонларда олдин ва кейин келадиган сонни топиш

Мақсад:

- Болаларда 10 сони ичида олдин ва кейин келадиган сонлар ҳақида тасаввур ҳосил қилиш.

Кутилаётган натижа:

- Болалар 10 гача бўлган сонларни олдинги ва кейинги сонлар билан боғланиш тартибини билиб оладилар.

Керакли жиҳозлар:

- Стол театри асосида: мушук, бола, товук, жўжалар (10 та), тухумлар шакли (10 та)
- 1 дан 10 гача рақам ёзилган овал шакли (ҳар бир болага 10 та)
- 1 дан 10 гача рақам ёзилган жўжа тасвири (ҳар бир болага 10 та)
- 1 дан 10 гача рақам ёзилган карточкалар (2 комплект)

Фаолиятнинг бориши:

Тарбиячи: Болалар, биз аввалги Фаолиятларимиздан бирида 1 дан 10 гача бўлган сонларни тартиб билан ва тескари санашни ўрганган эдик. Ҳозир доира бўлиб ўтириб оламиз ва ўтирган ҳолатда коптокни қўлма-қўл узатамиз. 1-бола 1 сонини айтиб, 2-болага коптокни беради, 2-бола 2 сонини айтиб, 3-болага коптокни беради ва шу тартибда 10 та бола сонларни тартиб билан айтиб чиқади. 11- бола 10 сонини айтиб коптокни 12- болага беради, 12-бола 9 сонини айтиб 13-болага беради ва шу тартибда 10 та бола 10 дан 1 гача бўлган сонларни тескари айтиб чиқади.

Тарбиячи: Болажонлар, бугун сизларга бир эртак айтиб бераман. Қадим замонда бир мушуквой яшаган экан. Мушуквой жўжаларни ейишни яхши кўрар экан. Мушуквой яшайдиган уйда Акмал исмли бола жўжа очирини учун 10 та тухумни товуғига бостириб қўйибди. Товук тухумларни меҳр билан асрабди. Мушуквой, жўжалар қачон тухумдан чиқар экан, деб ҳар куни пойлар экан. Ниҳоят жўжалар бирин-кетин тухумларни очиб чиқа бошлабди. 10 кун давомида ҳар кун биттадан жўжа тухумни очиб чиқибди. Акмалжон 1-куни тухумдан чиққан жўжага 1 рақамини, 2-куни чиққан жўжага 2 рақамини, 3-куни чиққан жўжага 3 рақамини ва ниҳоят 10- куни чиққан жўжага 10- рақамини ёзиб қўйибди. Қани болажонлар, ўйлаб кўрингларчи, нега Акмалжон жўжаларга рақам ёзиб қўйди экан? Чунки Акмалжон, олдин қайси жўжа, кейин қайси жўжа тухумни очиб чиққани, яъни жўжаларнинг қайси бири акаси ёки укаси эканлигини белгилаб қўймоқчи бўлибди. Акмалжоннинг бу ишини Мушуквой ҳар куни кузатиб борибди ва у ҳам жўжаларнинг қайси бири олдин, қайси кейин тухумдан чиққанлигини рақамлари орқали билиб олибди. Товук ҳар куни жўжаларини ҳовлида айлантириб юрар экан. Мушук эса панада уларни пойлаб ётар экан, ҳар куни жўжаларни санар экан: олдин қайси тухумдан чиққан эди? Ҳа ана 1-рақамлиги, кейин 2-рақамлиги. 4-рақамликдан олдин қайси рақамлиги тухумдан чиққан эди? Ана топдим, у жўжа 3-рақамли эди. Шундай қилиб Мушуквой ҳар куни жўжаларни қайси бири олдин, қайси бири кейин туғилганини рақамлари орқали билиб олар экан. Мушуквой жўжаларни олдин ва кейин дунёга келганини аниқлаш билан овора бўлиб уларга меҳри тушиб қолибди. Натижада уларни ейишни хаёлига ҳам келтирмай қўйибди. Ҳовлида Акмалжон, Мушуквой, товук ва жўжалар бир-бирлари билан аҳил бўлиб

ўйнашар, баъзида Акмалжон билан Мушуквой жўжаларнинг қайси бири акаси ёки укаси эканлиги ҳақида баҳслашар экан.

Келинлар болажонлар, биз ҳам уларнинг баҳсларига қўшилаемиз.

Болалар учун амалий иш.

Болалар олдиларига қўйилган қутичадан 1 дан 10 гача рақам ёзилган 10 та тухум шакли (овал)ни олиб тартиб билан терадилар. Олдин қайси рақамли жўжа кейин қайси рақамли жўжа тухумдан чиқишини айтиб берадилар. Кейин 1 дан 10 гача рақам ёзилган жўжаларни тухумларнинг устига қўйиб чиқадилар.

Билимларни мустаҳкамлаш учун ўйин: Қўшни сонларни кўрсат ва айт.

Тарбиячи 1 дан 10 гача бўлган сонлардан биттасини кўрсатади. Болалар кўрсатилган соннинг қўшнилари кўрсатишлари керак. Масалан: тарбиячи 5 сонини кўрсатса, болалар 4 ва 6 сонини кўрсатишлари керак. Тарбиячи қайси боладан сўраса ўша бола 5 дан олдин ва кейин қайси сонлар келишини айтади.

Болалар билимини текшириш ва мустаҳкамлаш учун саволлар:

1. Акмалжоннинг неча жўжаси бор экан?
2. Дастлаб тухумдан чиққан жўжанинг рақами неча эди?
3. Энг охирида тухумдан чиққан жўжанинг рақами неча эди?
4. 3 сонидан олдинги ва кейинги сонларни айтинг.
5. 5 сонидан олдинги ва кейинги сонларни айтинг.
6. 8 сонидан олдинги ва кейинги сонларни айтинг.

Фаолият якунида болалар рағбатлантирилади.

Мавзу: Кўп бурчакнинг томонлари ва қирралари ўзаро боғлиқлигини тушунтириш

Мақсад:

- Болаларни кўпбурчаклар билан таништиришни давом эттириш.

Кутилаётган натижа:

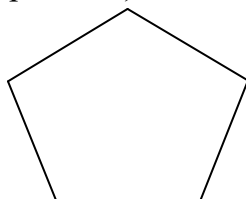
- Болалар кўпбурчакларнинг томонлари ва қирралари ўзаро боғлиқлигини билиб оладилар.

Керакли жиҳозлар:

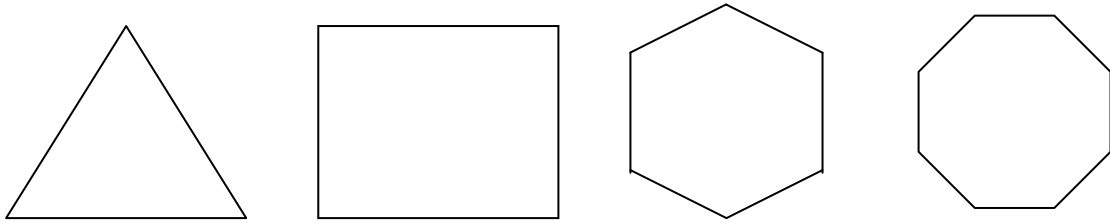
- Бешбурчак, квадрат, учбурчак, тўртбурчак, олтибурчак, саккизбурчак шакллари-1 тадан (каттароқ шаклда)

Фаолиятнинг бориши:

Тарбиячи: Болажонлар, кўпбурчаклар ҳақида олдин ҳам гаплашганмиз, бугун ҳам мен сизларга кўпбурчаклар тўғрисида сўзлаб бераман. Математика мамлакатида турли шакллар бор экан. Уларнинг подшоси бешбурчак шакли экан. (Тарбиячи катта бешбурчакни кўрсатади). Унинг ёрдамчиси квадрат шакли экан.

Учбурчак, тўртбурчак, саккизбурчак ва олтибурчак улар билан математика оламини бошқаришар экан.

Мамлакатда ҳаммадан ҳам кўпбурчаклар кўп экан. Улар ҳамма ишларда фаол иштирок этишар экан. Кўпбурчаклар бизнинг ҳаётимизда ҳам катта аҳамиятга эга. Сиз турадиган уйлар ҳам, мана шу кўпбурчакларга қараб чизилган, ҳозир биз ўтирган хона ҳам тўртбурчак шаклида қурилган. Шунинг учун биз кўпбурчакларни яхши билиб олишимиз керак.

Кўпбурчакларнинг нечта бурчаги бўлса, шунча томони ва учи ҳам бўлади. Масалан: учбурчакни кўриб чиқамиз. Учбурчакнинг 3 та бурчаги, 3 та томони ва 3 та учи бор.

Энди бешбурчакни кўриб чиқамиз. Бешбурчакнинг ҳам 5 та бурчаги, 5 та учи ва 5 та томони бор, келинлар биргаликда санаб кўрамиз. Тарбиячи болалар билан биргаликда ҳамма кўпбурчакларни худди шундай қилиб бурчаги, учи ва томонларини санаб чиқадилар.

Болалар учун амалий иш.

Тарбиячи шаклларни тушунтириб бергач, болалар таёқчалардан ушбу шаклларни ясайдилар.

Тарбиячи: Болажонлар, келинлар таёқчалардан учбурчак шаклини ясаймиз. Бунинг учун бизга нечта таёқча керак бўлади? Тўғри, 3 та таёқча керак бўлади. 3 та таёқчадан учбурчакнинг томонларини ҳосил қиламиз. Томонларини ҳосил қилишимиз билан учбурчак шаклимиз ҳосил бўлади. Мана унинг 3 та учи, 3 та бурчаги. Худди шу усулда барча кўп бурчакларни биргаликда ясайдилар.

Билимларни мустаҳкамлаш учун ўйин: «Домино»

Бу ўйин худди домино ўйинига ўхшайди, фақат доминонинг нуқталари ўрнига геометрик шакллар тасвирланган бўлади. Геометрик шакллар доминоси ҳар бир столга биттадан берилади, болалар биринчи олганда худди доминодагидек 7 тадан оладилар ва ўйинни келишилган шаклдан бошлайдилар. Қоидалари ҳам доминоникидек давом этади, фақат болалар қайси шаклни қўяётганини айтиб борадилар.

Болалар билимини текшириш ва мустаҳкамлаш учун саволлар:

1. Энг оддий кўп бурчакни айтинг.
2. 7 та чўпдан 3 та учбурчак тузинг.
3. Айланани нечта томони мавжуд?
4. Беш бурчакда нечта бурчак бор?
5. 8 та чўпдан битта кўп бурчак ясаб беринг. Нечта бурчакли кўпбурчак ясадингиз? Фаолият якунида болаларни рағбатлантириш.

Мавзу: Бутунни 4 та тенг қисмга бўлиш, бутун ва қисмни таққослаш

Мақсад:

- Болаларнинг бутун билан унинг бўлаклари орасидаги муносабатлар ҳақидаги билимларини мустаҳкамлаш.

Кутилаётган натижалар:

- Болалар бутунни 4 та тенг қисмга бўлишни ўрганадилар.
- Болалар бутун ва қисм ҳақида тушунчага эга бўладилар.
- Болалар нутқда бутун, қисм сўзларини тушунган ҳолда тўғри ифодалай оладилар.

Керакли жиҳозлар:

- Доира шакли (ҳар бир болага 2 тадан)
- Турли мева ва сабзотларнинг яримта ва чоракта қисмлари тасвирланган расмлар
- Турли ўлчамда геометрик шаклларнинг яримта ва чоракта қисмлари (турли рангда ёки бир хил рангда)

Фаолиятнинг бориши:

Тарбиячи: Болажонлар, эсингизда бўлса сизлар билан тўғри тўртбурчак ва овал шаклларини тенг 2 қисмларга бўлишни ўрганган эдик. Бугун ҳам бутун ва қисм ҳақида гаплашамиз, лекин энди бутунни 4 та тенг қисмга бўлишни ўрганамиз. Ҳаммамиз кўлимизга катта доира шаклини оламиз ва уни учларини тенг қилиб, чизигини аниқ қилиб буклаймиз, кейин яна бир бор буклаймиз. Қисмлар тенг бўлиши учун текис буклаш керак. Ҳамма буклаб бўлдими? Энди қоғозларни очиб ва нечта тенг қисмлар ҳосил бўлганлигини санаб чиқамиз. Қисмлар нечта экан?

Энди шу 4 та қисмларни қирқиб оламиз. Битта қисмни бутун доира шакли устига қўйиб нима катталигини аниқлаймиз. Нима катта экан бутунми ёки битта қисмми?

Битта қисм ёнига иккинчи қисмни ҳам қўйиб таққослаб кўрамиз. Бутун доира каттами ёки иккита қисмми?

Иккита қисм ёнига учинчи қисмни ҳам қўямиз ва яна таққослаб кўрамиз. Бутун каттами ёки учта қисмми?

Учта қисм ёнига тўртинчи қисмни ҳам қўямиз ва таққослаб кўрамиз. Бирлаштирилган қисмлар бутунга тенгми ёки каттами?

Болажонлар, 4 та қисмнинг ҳар бирини нима деб аташ мумкин? Болажонлар бу қисмларни тўртдан бир ёки чорак деб айтишимиз мумкин. 4 дан бир дейишимизга сабаб бутуннинг мана шу 4 та қисмидан биридир. Болажонлар, доскада 4 та қисм турибди, улардан бирини олсам, доскада 4 дан неча қисм қолади? 4 дан 3 қисм қолади.

2 тасини олсам 4 дан неча қисм қолди? 4 дан 2 қисм қолди. Доскада қолган 4 дан 2 қисм каттами ёки менинг кўлимдагими? Доскадаги ва кўлимдаги қисмлар тенг.

Болалар учун амалий иш.

Стул устига турли мева ва сабзотлар (олма, мандарин, тарвуз, қовун, сабзи, бодиринг, помидор ва бошқалар) нинг расмлари 2 та ва 4 та қисмга бўлиб аралаштирилиб қўйилади. Болалар қисмларни тўғри топиб бирлаштиришлари лозим.

Болалар ясаб бўлганларидан кейин тарбиячи уларга саволлар беради:

2. Қандай белгисига қараб қисмларни топдингиз?
3. Бутун каттами ёки унинг 2 дан 1 қисмими?
4. Бутуннинг 2 дан 1 қисми деганда нимани тушунаси?
5. Бутуннинг 4 дан 2 қисми каттами ёки 4 дан 1 қисмими?

6. Бутун каттами ёки унинг 4 дан 1 қисмими?

Билимларни мустаҳкамлаш учун ўйин: “Бутун ва қисмлар”

Болалар доира бўлиб турадилар. Ҳар бир боланинг қўлига геометрик шаклларнинг 2 дан бир ёки 4 дан бир қисми берилади. Тарбиячи «яримта қисмларни олганлар ўнг томонимдаги столга, чоракта қисмни олганлар чап томонимдаги столга ўтириб қўлингиздаги қисмларни бирлаштиринг», дейди. Болалар қўлларидаги қисмга қараб ўнг ва чап томондаги столларга ўтирадилар ва қисмларни бирлаштириб кўриб, қисмлардан бутун ясайдилар. Болалар ясаб бўлганларидан кейин тарбиячи уларга савол беради:

1. Нечта қисмдан бутун шаклни ясадингиз?
2. Сизнинг қўлингизда қайси шаклнинг 2 дан бир қисми?
3. Бутуннинг 2 дан бир қисмини қандай айтамыз?
4. Сизнинг қўлингизда қайси шаклнинг 4 дан бир қисми?
5. Бутуннинг 4 дан бир қисмини қандай айтамыз?

Кейин болалар хоҳлаган қисмларини олиб доира бўлиб, қўлларини орқага қилиб турадилар ва тарбиячи «қисмларни қўлларни орқага қилиб бир-биримизга узатамыз», дейди. Тарбиячи «тўхтадик» дейиши билан болалар узатишни тўхтатиб қўлларидаги қисмни кўрадилар ва ниманинг қайси қисми эканлигини айтадилар. Ҳамма бола айтиб бўлганидан кейин, яна қўлларини орқага қилиб бўлақларни бир-бирларига узатадилар. Тарбиячининг сигнали билан яна тўхтаб қўлларидаги бўлақни кўрадилар ва ниманинг қайси қисми эканлигини айтадилар.

Болалар билимини текшириш ва мустаҳкамлаш учун саволлар:

1. Биз бугун бутунни нечта қисмга бўлишни ўргандик?
2. Бутунни 4 га бўлсак, унинг битта бўлагини қандай айтамыз?
3. Ярим (яримта) сўзи бутунни нечта бўлақка бўлганда ишлатилади?
4. Чорак (чоракта) сўзи бутунни нечта бўлақка бўлганда ишлатилади?

Фаолият якунида барча болаларни рағбатлантириш.

Мавзу: Сўз билан у ёки бу нарсаларни бошқа нарсага нисбатан тутган ўрнини аниқлашга ўрганиш

Мақсад:

- Болаларни фазовий тасаввурларини кенгайтириш.

Кутилаётган натижалар:

- Болаларнинг томонларни аниқлаш бўйича кўникма, малакалари ошади.

Керакли жиҳозлар:

- Қўғирчоқ ва турли буюмлар

Фаолиятнинг бориши:

Тарбиячи: Болалар, бугун сизлар билан «Ким тўғри жавоб беради?» ўйинини ўйнаймиз.

Тарбиячи болаларга хонадаги барча нарсаларни жойлашиш тартибини кўриб аниқлаб олишларини айтади.

Тарбиячи: Болалар, бир қатор бўлиб туриб олинглар. Мен хонага мана бу қўғирчоқни жойлаштираман. Биринчи гуруҳ болалари навбат билан менинг

саволларимга жавоб беради. Ким тўғри жавоб бера олмаса ўрнида қолади. Кўпроқ тўғри жавоб берган бола сафнинг энг олдига чиқиб, ғолиб аниқланади.

Тарбиячининг саволлари:

1. Эшик кўғирчоқнинг қайси томонида?

2. Шкаф кўнғироқнинг қайси томонида?

3. Стол-чи?

4. Стул-чи? каби саволлар бериб борилади. Кейин бошқа ўйинчоқ хонанинг бошқа жойига қўйилади ва яна саволлар берилади. Болалар хонанинг бошқа жойида туриб саволларга жавоб берадилар. Ўйин шу тарзда давом эттирилиб, ғолиб болалар сафнинг энг олдига чиқиб қоладилар. Ўйин якунида ғолиб болалар тақдирланади.

Мавзу: Кун ва туннинг кетма-кетлиги, кундалик фаолиятларнинг тақсимланиши ҳақидаги тасаввурларни кенгайтириш

Мақсад:

- Болаларнинг кун ва тун кетма-кетлиги, кундалик фаолиятларнинг тақсимланиши ҳақидаги тасаввурларини кенгайтириш.

Кутилаётган натижа:

- Болаларнинг кун ва тун кетма-кетлиги, кундалик фаолиятларнинг тақсимланиши ҳақидаги тасаввурлари мустаҳкамланади.

Керакли жиҳозлар:

- Қуёш, ой, юлдузлар тасвири

Фаолиятнинг бориши:

Тарбиячи: Азиз болажонлар, мен сизларга кеча «Кенжа ботир» ўзбек халқ эртагини айтиб берган эдим. Келинлар, болалар, эртақни яна бир бор эслайлик. Қадим замонда учта ака-укалар бор экан, тўнғич ва ўртанча акалари мақтанчоқ, одобсиз эканлар. Кенжа ботир бўлса ақлли ва одобли экан. Бир куни улар яшайдиган юртда тун бўлибди ва одамлар ухлаш учун ётибдилар. Одамлар роса уйқуга тўйиб уйғонишса ҳам тонг отмабди. Одамлар ухлайвериб зерикиб, қоринлари очқаб кетибди. Охири ташқарига чиқиб, осмонга қарашса, осмонда ой ҳам, юлдузлар ҳам йўқ эмиш. Одамлар ёнма-ён турса ҳам бир-бирини кўра олмас эмиш. Шунда кексалар, «Ҳа, бундан 100 йил олдин ҳам худди шундай бўлган эди, қуёш, ой ва юлдузларни яна девлар ўғирлаб кетибди. Ким уларни девлардан қайтариб олиб келади?», дейишибди. Уч ака-ука йўлга тушибдилар, кўп саргузаштларни бошидан ўтказибдилар. Ниҳоят Кенжа ботир ўзининг ақли ва донолиги билан қуёш, ой ва юлдузларни қайтариб олиб келибди ва бу юртда вақт ўз изига тушибди.

Болалар агар қуёш, ой, юлдузлар бўлмаса биз вақтни билишга қийналар эканмиз-а?

Болалар келинлар «Топган-топалоқ» ўйинини ўйнаймиз. Мен сизларга бирор бир вақтни таърифлаб бераман, таъриф бўйича сизлар бу қайси вақт эканлигини топасизлар.

-У вақтда инсонлардан олдин қушлар уйғонади ва бир-бири билан суҳбатлашиб сайрайди. Бу қайси вақт? (Тонг, саҳар).

- У вақтда оналаримиз бизга нонушта тайёрлайдилар ва биз нонушта қилиб бўлиб боғчага келаемиз. (Эрталаб).

-Фаолиятларни ўтиб бўлиб сайрга чиқамиз ва ўйнаймиз.

(Кундузи).

-У вақтда сайрдан келиб, юз-қўлларимизни ювиб, овқатланамиз, сўнг бироз дам олиш учун ухлашга ётамиз. (Тушлик).

- Биз боғчада ухлаб турамыз ва овқатланамиз, бу қайси вақт?

(Пешин).

-У вақтда биз боғчадан уйга кетамиз.

(Кечкурун).

-У вақтда барча ухлайди, шунда итлар қаровуллик қилади. (Тун).

Тарбиячи ўйин давомида болаларга яна тушунча бериб боради.

Тарбиячи: Болажонлар, энди ушбу топишмоқнинг жавобини топинг:

Ҳар кун ерга тушади

Иккита сара парда

Икки рангда иккови

Оқ парда, Қора парда

Тушганда қора парда

Оқ парда беркинади

Оқи тушса агарда

Қораси чекинади

(Кун ва Тун)

Билимларни мустаҳкамлаш учун ўйин: «Пантомимо»

Тарбиячи болаларни 3 тадан қилиб гуруҳларга бўлиб ҳар бир гуруҳга ўйин шартини тушунтиради. Ўйин шarti: кун-тун қисмларини овозсиз ҳаракатлар билан кўрсатиб бериш.

Болалар билимини текшириш ва мустаҳкамлаш учун саволлар:

1. Сиз эрталаб бўлганини қандай биласиз?

2. Боғчага қайси вақтда келасиз?

3. Туш бўлганини қандай биламыз?

4. Боғчадан уйга қайси пайтда кетамиз?

5. Осмонга ой қачон чиқади?

Фаолият якунида болаларни рағбатлантириш.

Мавзу: Ёнма-ён турган сонлар орасидаги муносабатларни тушунишга ўргатиш

Мақсад:

- Болаларда сонлар орасидаги боғланишлар ҳақидаги тушунчаларни ҳосил қилиш.

Кутилаётган натижалар:

- Ёнма-ён турган сонлар орасидаги муносабатларни ўрганадилар (10 гача бўлган сонлар ичида).
- Болалар битта олдинги сон, кейинги сондан кичиклигини ва битта кейинги сон олдингисидан катталигини билиб оладилар.

Керакли жиҳозлар:

- Сонлар тасвирланган карточкалар (бўйи 10 см, эни 10 см)
- Кичик ўлчамдаги геометрик шакллар тўплами
- Кичик ўйинчоқлар
- Болғача

Фаолиятнинг бориши:

Тарбиячи: Болажонлар, 1 дан 10 гача бўлган сонларни ёзувда фарқлашни, тўғри ва тескари санашни ўрганиб олгансиз. 1 дан 10 гача бўлган ёнма-ён турган сонларнинг орасидаги муносабатлар ҳақида ҳам биласизларми?

Ҳозир сизлар билан «Қўшнилари айт» ўйинини ўйнаймиз.

Ўйиннинг мақсади: «Қўшнилари айт» ўйини кетма-кет турган сонлар орасидаги миқдорий муносабатларни, ҳисоблашга оид машқлар ҳақидаги тасаввурларни мустаҳкамлашга қаратилган.

Ўйин қоидаси: тарбиячи болаларга битта сон айтади. Болалар айтилган соннинг «қўшни»ларини-олдинги ва кейингиларини топишлари ва бу сонлар нима учун берилган соннинг «қўшилари» эканлигини тушунтириб беришлари керак. (Чунки биттаси айтилган сондан олдин, иккинчиси-айтилган сондан кейин турибди, айтилган сондан олдингиси кичик, айтилган сондан кейингиси катта).

Ўйин бир неча марта такрорланади. Болаларнинг ўзлаштириш даражасига қараб ўйинни ўтказиш темпи (тезлиги) оширилиши мумкин.

Болалар учун амалий иш.

Ҳар бир болага кичик ўйинчоқлар берилади. Болалардан бири бирорта сонни айтади, масалан: 6 сонини. Болалар дарҳол шу сондан олдинги ва кейинги сонларни айтадилар: 5 ва 7. 5, 6, 7 сонларига тенг ўйинчоқларни стол устига 3 қатор қилиб териб чиқадилар. Кейин бошқа бола бирорта сонни айтади. Амалий иш шу тариқа давом этади.

Тетиклаштирувчи ўйин: “Атомлар”

Болаларга ўйиндан олдин атомлар ҳақида қисқача маълумот берилади: “Болажонлар, сизлар атомлар ҳақида эшитганмисиз? Ҳар бир нарса молекулалардан ташкил топган. Молекулалар атомлардан ташкил топади. Атомлар тинимсиз ҳаракат қилиб туради, яъни бирлашиб, ажралиб яна бирлашиб. Биз ҳозир сизлар билан мана шу атомларнинг ҳаракат жараёнини ўйнаб кўрамиз”. Болалар хона бўйлаб юрадилар. Бошловчи: “Атомлар бир қаторга терилинглари”, деса болалар бир қаторга териладилар. Бошловчи: “Атомлар 5 тадан бирлашинг” деса, болалар 5 тадан бирлашадилар. Бошловчи “Атомлар ҳаракатда” деса болалар ажралиб хоҳлаган ҳаракатини қиладилар. Бошловчи “Атомлар 6 тадан бирлашинг” деса болалар 6 тадан бирлашадилар. Бошловчи “Атомлар ҳаракатда” деса болалар ажралиб хоҳлаган ҳаракатини қиладилар. “Атомлар 7 тадан бирлашинг” деса, болалар 7 тадан бирлашадилар. “Атомлар 4 тадан бирлашинг” деса, болалар 4 тадан бирлашадилар. “Атомлар 3 тадан бирлашинг” деса, болалар 3 тадан бирлашадилар. “Атомлар 2 тадан бирлашинг” деса 2 тадан бирлашадилар. Ўйин шу тариқа давом этади.

Энди болалар, «Хато қилма» ўйинини ўйнаймиз.

Ўйиннинг мақсади: болаларда сонлар орасидаги миқдорий муносабатлар ҳақидаги тасаввурларни мустаҳкамлаш, айтилган сонлардан олдинги ва кейинги сонларни топиш машқларига, кўриш ва эшитиш анализаторлари ёрдамида санаш машқларига, тегишли рақам билан турли миқдорларни ифодалашни билишга йўналтирилган. Ўйинда овоз чиқарадиган предметлар, санаш материаллари, рақамлар, санаш карточкаларидан фойдаланилади. Ўйин бошланишидан олдин ўйинни олиб борувчи болаларга топшириқ беради: Сиз кўзингизни беркитасиз, мен болғача билан ураман. Диққат билан эшитинг, сўнг урилган зарба нечта бўлса, санаб шу рақамни

кўрсатасиз. Болалар урилган зарбаларни санаб, рақамни кўрсатадилар ва нима учун айнан шу рақамни кўрсатганликларини тушунтириб берадилар. Масалан, «Мен 4 та урилган зарбани эшитганим учун 4 рақамини кўрсатдим». Болаларнинг билим ва малакаларига қараб, тарбиячи ўйиннинг турли вариантларини қўллаши мумкин: урилган зарбаларни очиқ ёки ёпиқ кўз билан санаш, урилган зарбадан битта кам ёки кўп рақамни кўрсатиш.

Болалар билимини текшириш ва мустаҳкамлаш учун топшириқлар:

1. 5 сонидан олдинги ва кейинги сонларни айтинг.
2. 3 сонидан олдинги ва кейинги сонларни айтинг.
3. 7 дан битта кичик ва катта сонларни айтинг.
4. 9 сонидан олдинги ва кейинги сонни айтинг.
5. 10 сонидан олдинги сонни айтинг.
6. 8 ва 9 сони ўртасида қандай сон бор?

Фаолият якунида болаларни рағбатлантириш.

Мавзу: Квадрат ва тўғри тўртбурчак, тўртбурчакларнинг турли кўринишлари бор эканлиги ҳақида тасаввурларни шакллантириш

Мақсад:

- Болаларда тўртбурчакларнинг турли кўринишлари бор эканлиги ҳақида тасаввурларни шакллантириш.

Кутилаётган натижа:

- Болалар тўртбурчакларнинг турли кўринишлари ҳақида тушунчага эга бўладилар.

Керакли жиҳозлар:

- Кўргазма учун квадрат ва тўғри тўртбурчак шакллари
- Ҳар бир бола учун 1 тадан квадрат ва тўғри тўртбурчакнинг картондан қирқилган шакли, оқ қоғоз, рангли қаламлар
- Турли шакллар солинган, матодан тикилган ва чиройли безатилган халтача

Фаолиятнинг бориши:

Тарбиячи: Болажонлар, мен ҳозир сизларга 2 та шаклни таърифлаб бераман. Мен таърифлаган белгиларга қараб уларнинг номини айтасизлар.

Таъриф: Бу икки шакл бир-бирига жуда ўхшаш, 4 та учи ва 4 та томони бор, улардан бирининг бўйи ёки эни иккинчисига нисбатан узунроқ. Бу икки шаклнинг номини айтинг.

Болалар тарбиячи айтган белгиларга қараб квадрат ва тўғри тўртбурчакни топадилар.

Тарбиячи: Тўғри, болажонлар, бу шакллар –квадрат ва тўғри тўртбурчак. Болажонлар, столларга ҳар бирингиз учун конвертлар қўйилган, очиб кўрингларчи ичида нима бор экан?

Болаларнинг жавоби.

Тарбиячи: Тўғри, конвертда квадрат ва тўғри тўртбурчак шакллари бор. Олдин квадратни олинг ва унинг четларидан бармоғингизни юритиб чиқинг. Квадратнинг нималари бор? (Болалар квадратнинг томонлари ва бурчакларини топиб кўрсатадилар). Болалар, квадратнинг 4 та томонининг узунлиги бир хил бўлади.

Тарбиячи: Энди, тўғри тўртбурчакни қўлингизга олиб, уни ҳам белгиларини кўрсатиб таърифлаб беринглар. (Болалар тўғри тўртбурчакнинг ҳам томонлари ва

бурчакларини топиб кўрсатадилар). Тўғри тўртбурчакнинг қарама-қарши томонларининг узунлиги бир хил бўлади.

Квадрат билан тўғри тўртбурчакнинг томонларининг катталигини қандай ўлчаб кўриш мумкин?

Болаларнинг жавоби.

Тарбиячи: Тўғри, болалар шаклларнинг томонларини таққослаб кўриш учун уларни устма-уст қўйиб кўрамиз. Шунингдек кўз билан чамалаб ҳам айта оламиз.

Болалар учун амалий иш.

Болалар столига оқ қоғоз, рангли қаламлар, квадрат ва тўғри тўртбурчак шакллари ва учбурчак, доира, овалнинг майдароқ шакллари ҳам қўйилади.

Тарбиячи: Болалар сизлар келгусида чиройли бинолар қурувчи меъморлар, турли машиналар ёки буюмлар ихтиро қилувчи олимлар бўлиб етишишингиз мумкин. Бунинг учун ҳозирдан тайёрланиб боришингиз керак бўлади. Олдингизга қўйилган квадрат ва тўғри тўртбурчак шаклини оқ қоғозга тушуришингиз мумкин. Шундай усулдан фойдаланиб ўз қоғозингизга турли ихтиролар: ажойиб уйлар, машиналар, кўприклар ва бошқа нарсаларни тасвирлашингиз мумкин. Кейин уларни майда геометрик шакллар билан безатинг.

Тарбиячи намуна сифатида ўзи чизган расмлардан ёки аппликация ишларидан доскага қўйиб қўяди. Болалар мустақил тарзда ижод қиладилар. (Муסיқа садолари янграб туради).

Ишларини тугатган болалар ижодий ишларини таърифлаб берадилар.

Билимларни мустаҳкамлаш учун ўйин: «Сезгир бармоқлар»

«Сехрли халтача» га турли шакллар: турли геометрик шакллар, турли предметларнинг картондан қирқилган шаклларини солиб стол устига қўйилади.

Ўйин қоидаси: Болалар навбат билан келиб халтача ичига қўлларини солиб ундаги шаклларни пайпаслаб ушлаб квадрат ва тўғри тўртбурчакни топиб беради.

Айтилган шаклни топишда фақат қўл сезгисидан фойдаланилади, халтача ичига қаралмайди.

Болалар билимини текшириш ва мустаҳкамлаш учун саволлар:

1. Сиз қайси шакллардан фойдаланиб расм чиздингиз?
2. Квадрат ва тўғри тўртбурчак шаклларининг фарқини айтиб беринг.
3. Шаклларнинг фарқини бармоқларингиз билан қандай билдингиз?

Тарбиячи Фаолият давомида ва якунида болаларни ширин сўзлар билан рағбатлантиради.

Микдор (Катталиқ)

Мавзу: Нарсаларни 2, 4, 8 та тенг бўлакка бўлиш ва натижасини ярим, чорак (тўртдан бир), нимчоракта (саккиздан бир) каби аталишини билишга ўргатиш

Мақсад:

- Нарсаларни бўлакларга бўлиш натижасида ярим, чорак, нимчораклар ҳосил бўлишини ўргатиш.

Кутилаётган натижалар:

- Болалар нарсаларни бўлақларга бўлиш натижасида «ярим», «чорак», «нимчоракта» қисмларга бўлишни билиб оладилар.
- Болаларга нутқларида «ярим», «чорак», «нимчорак» сўзларини тўғри қўллашни ўргатиш.

Керакли жиҳозлар:

- Доира ва тўғри тўртбурчак шаклидаги рангли қоғозлар, қайчи (ҳар бир бола учун биттадан)
- Кўргазмали намуналар

Фаолиятнинг бориши:

Тарбиячи: Болалар, бугун мен сизларни бир нарса билан меҳмон қиламан, лекин бу ҳозирча сир. Фаолиятдан сўнг унинг нималигини билиб оласизлар.

Ҳикоя эшитишни хоҳлайсизларми? Мен ҳозир сизларга Хасанбой ва Ҳусанбой исмли болалар ҳақида ҳикоя айтиб бераман. Хасанбой ва Ҳусанбой ҳам сизларга ўхшаб ҳар куни боғчага борар экан. Уларни ҳар куни ойиси ёки дадаси боғчага олиб бораётганда йўлдаги дўконлардан бирор нарса олдириб ейишни яхши кўришар экан. Болалар, бу яхши одатми? Йўқ, биз ота-онамиз қийналиб топаётган пулларни тежашимиз зарур.

Бир куни Хасанбой ва Ҳусанбойлар боғчага кетаётганларида ойисига «дўкондан нарса олиб беринг», деб хархаша қилибди. Ойиси кам пул олиб чиқганлиги учун битта ширин кулча нон олиб бериб, нонни иккига бўлиб ейишларини айтибди.

Хасанбой ва Ҳусанбой боғчада ширин кулча нонни бўлиб ейишмоқчи бўлишибди. «Нонни мен бўламан, сен ўзинга кўпроғини олиб қолишинг мумкин», деб тортишибдилар. Уларнинг жанжалини бир ўртоғи кузатиб турган экан.

- Келинлар, нонни мен бўлиб бераман,- деб нонни иккига бўлган экан ярми каттароқ бўлиб бўлинибди. Хасанбой ва Ҳусанбойлар: - Йўқ, йўқ керак эмас, ноннинг ярми катта бўлиб қолди. Катта томонини менга бер,- деб яна жанжал қилишибди. Уларнинг ўртоғи: Тўхтанлар ҳозир сизларга тенг қилиб бераман,- деб ноннинг ярмини еб қўйиб қолган қисмини яна иккига бўлибди.

Ноннинг ярми яна катта, ярми кичкина бўлиб қолибди. Ноннинг кичкина бўлагини тенг бўлиб ака-укага бериб катта қисмини яна ўзи еб қўйибди. Чунки, нон жуда ҳам ширин экан-да. Хасанбой ва Ҳусанбойларга нимчоракта нон тегибди.

Улар қўлларидаги кичкина нон бўлагига қараб очкўзлик ва қизғанчилик қилмаганимизда кўпроқ ер эдик, деб афсусланиб қолишибди. Бундан кейин нарсаларни аҳил бўлиб, тенг иккига бўлиб ейишни одат қилишибди. Болалар сизларга ҳикоя ёқдимиз ?

Тарбиячи яримта, чоракта, нимчоракта ҳақида тўла тушунча беради.

Жисмоний дақиқа

Болалар ўринларида туриб «Кулча нон» қўшиғини ҳаракатлар билан куйлашади.

Болалар учун амалий иш.

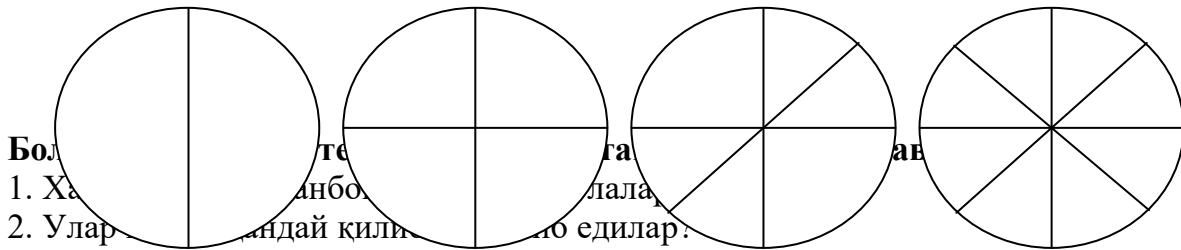
Болалар стулига ҳар бир болага 3 тадан доира, қайчи қўйилади.

Тарбиячи болаларга доира шаклини тенг иккига буклаб, букланган жойларини бармоқлари билан текислашларини айтади.

Тарбиячи: Мана қаранглар болалар бу ака-ука Хасанбой ва Ҳусанбойларнинг кулчасига ўхшар эканми? Келинлар биз ҳам уни яримтага бўлиб кўрайлик.

Болалар доирани ўртасида ҳосил бўлган чизик бўйлаб қайчида қирқадилар. Кейинги доирани аввало иккига буклаб қоғозни ёзиб чизикларига эътиборлари

қаратилади. Букланган қоғозни яна иккига буклаб қайчида қирқишади. Сўнг бутун, яримта, чорактани устма-уст қўйишиб чорак нималигини билиб олишади.

Болаларга:

1. Халқимизда қандай қилиб чорак билдирилади?
2. Улар қандай қилиб чорак билдирилади?
3. Нонни яримта қилиш учун нечага бўлиш керак?
4. Чоракта қилиш учун нечага бўлиш керак?
5. Нимчоракта қилиш учун неча қисмга бўлиш керак?

Фаолият якуни:

Тарбиячи: Болалар, барчангиз Фаолиятга яхши қатнашдингиз. Энди ҳаммамиз қўлимизни ювиб келамиз. Мен сизларни олмалар билан меҳмон қиламан.

Олмаларни олдин яримта, кейин чоракта ва ниҳоят нимчоракларга бўлиб болаларга берилади.

Тарбиячи: Болалар олманинг ярмини ейиш учун нечта бўлак ейишимиз керак? Тўғри 4 бўлагини ейишимиз керак. Чунки олманинг ярмини 2 га бўлсак чорак бўлади, чорактани 2 га бўлсак нимчорак бўлади. 4 та нимчорактадан битта ярим ҳосил бўлади.

Фазовий тасаввур

Мавзу: Қоғоз сатҳини аниқлаш (график диктант)

Мақсад:

- Қоғоз сатҳида мўлжал ола билишга ўргатиш. Болаларни мактаб таълимига тайёрлаб бориш.

Кутилаётган натижалар:

- Қоғоз сатҳида мўлжал олиш малакаси ривожланади.
- Бармоқ мускуллари (майда моторика) ривожлантирилади.

Керакли жиҳозлар:

- Катакли дафтар варағи, ручка.

Фаолиятнинг бориши:

Тарбиячи: Болалар, столларингиз устида турган катакли дафтар варағига ручка билан жуда кўп сеҳрли чизиқлар чизиш мумкин.

Бунинг учун диққатимизни бир жойга жамлаб фикрлашимиз ва эшитишимиз зарур бўлади. Болалар, мен ҳозир қўлимдаги дафтар варағида сеҳрли чизиқлар ҳосил қиламан.

Бунинг учун варағнинг чап, ўнг, юқори, пасти ва бурчак томонларини билишимиз керак Яна, энг асосийси қоғозимиздаги катакларни билишимиз зарур.

Ўнг қўлимизда ручкани мана бундай қилиб ушлаймиз. Варағнинг юқори томонидан бешта катак санаб пастга, варағимизнинг чап томонидан тўртта катак чизиб бунга ҳам белги қўямиз. Ручкани белги қўйилган жойдан ўнг томонга икки катак чизамиз. Икки катак пастга, икки катак юқорига, икки катак ўнгга... ва шу тарзда давом этамиз.

Тарбиячи шу тарзда бошқа шаклларни ҳам чизиб кўрсатиши мумкин.

Болалар учун амалий иш.

Тарбиячи болаларга чизикни қаердан бошлаб чизишни кўрсатиши (варақнинг устки чап бурчаги чеккасидан бироз жой ташлаб) ва айтиб туриши лозим. Бола хатога йўл қўйса ёрдам бериши зарур. Бола иложи борича мустақил чизиши ва ишини охирига етказиши керак.

Тарбиячи: Болалар, олдингизга қўйилган ручкани ўнг қўлингизга олинг. Ручкани қандай ушлаганлигингизни кўрсатинг. (Болалар қўлларини юқорига қилиб кўрсатадилар). Энди ҳавода доира шаклини ва уйча шаклини чизиб кўрамиз. Сизлар менга диққат билан қулоқ солинг ва мен айтган йўналиш бўйича чизинг.

Энди дафтарнинг ўртасидан озгина пастга квадрат шаклини чизамиз. Квадрат шаклининг юқорисига, квадрат шаклига теккизиб учбурчак шаклини чизамиз. Болажонлар, нимани чиздик? Тўғри, уйчани чиздик. Сизлар, мана шу уйчадан юқорига, пастга, ўнг томонига ва чап томонига хоҳлаган нарсани чизишларингиз мумкин.

Жисмоний дақиқа:

Болалар ўрнида тик туриб қўлларини юқорига кўтаради.

1-ҳаракат: Бармоқлар, жим-жима қилинади.

2-ҳаракат: Сувда сузиш машқи: Қўллар елка атрофида айланади.

3-ҳаракат: Белда ҳалқа айлантириш. Қўллар белга қўйилиб, бел айлантирилади.

Болалар чизиб бўлганларидан кейин расмлар «Ижодий ишлар» бурчагига қўйилади ва биргаликда кўриб чиқилади.

Болалар билимини текшириш ва мустаҳкамлаш учун саволлар:

1. Ручкани нима учун тўғри ушлаш керак?

2. Қоғознинг ўнг қисмини кўрсатинг.

3. Агар қоғозга битта гул ёки уй чизмоқчи бўлсангиз, гулни (уйни) қоғознинг қаерига чизасиз?

4. Қоғознинг юқори ва пастки қисмларини кўрсатинг.

5. Қоғознинг чап қисмини кўрсатинг.

Фаолият якунида болаларни ширин сўзлар билан рағбатлантириш.

Вақт ҳақида тасаввур

Мавзу: Ҳафта кунларининг кетма-кетлиги ҳақидаги тасаввурларни мустаҳкамлаш

Мақсад:

- Болаларга ҳафта кунларининг кетма-кетлигини тушунтириш ва уларнинг номларини тартиб билан айта олишни ўргатиш.

Кутилаётган натижа:

- Ҳафта кунларининг кетма-кетлигини тартиб билан айтиш зарурлигини тушуниб оладилар.

Керакли жиҳозлар:

- Оқ қоғоз, рангли қаламлар,
- Копток

Фаолиятнинг бориши:

Тарбиячи: Болажонлар, бир ҳафтада нечта кун бор? Ким менга ҳафта кунларини кетма-кет айтиб беради.

Болалар, мен ҳозир сизларга тожик тилида 1 дан 5 гача санашни ўргатаман: Як, ду, се, чор, панж. Як-бир, ду-икки, се-уч, чор-тўрт, панж-беш. (Болалар такрорлаб билиб оладилар).

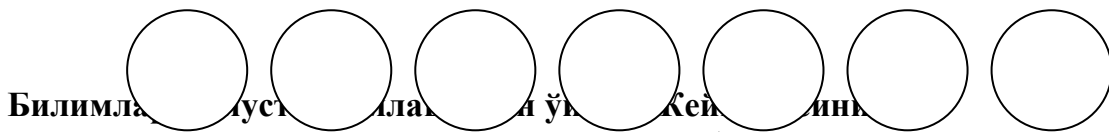
Демак, ҳафта кунлари рақамларнинг номланишидан олинган экан: як-шанба, ду-шанба, се-шанба, чор-шанба, пай-шанба, жума, шанба.

Менинг ёнимга 7 та бола келсин. Болалар, сиз ҳар бирингиз ҳафта кунларининг бири бўласиз. Кимга қандай ном айтсам у ўз ўрнини топиб туради.

Болалар ҳафта кунларининг номланиши бўйича тартиб билан бир қатор бўлиб туришни машқ қиладилар.

Болалар учун амалий иш.

Болалар столига оқ қоғоз ва рангли қаламлар қўйилади. Тарбиячи болаларга 7 та доирани бир қатор қилиб кетма-кет чизишларини айтади. Бу доираларни 7 хил рангга бўяшни ва ҳафта кунлари билан номлаб, айтиб беришларини сўрайди.

Болалар доира шаклида ўтирадилар. Тарбиячи ўртада копток ушлаб туради.

Ўйин қоидаси: Тарбиячи қўлидаги коптокни доира бўйлаб навбат билан болалар қўлига ирғитади ва ҳафта кунларини тўғри кетма-кетликда айтишни сўрайди. 1- бола «душанба», деб коптокни илиб олади ва тарбиячига қайтаради. 2-бола коптокни илиб олиб «сешанба», деб коптокни тарбиячига қайтаради. Болалар шу тартибда ҳафта кунларини навбат билан айтадилар, 8-бола яна ҳафта кунини бошидан бошлаб айтади.

Болалар билимини текшириш ва мустаҳкамлаш учун саволлар:

1. Бир ҳафта неча кундан иборат?
2. Нимага ҳафта кунлари номланган?
3. Қайси кунлари боғчага келмай, уйда дам оласизлар?
4. Сешанбадан кейин қайси кун келади?
5. Пайшанбадан кейин қайси кун келади?
6. Қайси кундан кейин якшанба келади?

Тарбиячи Фаолият давомида ва якунида болаларни ширин сўзлар билан рағбатлантиради.

Сон ва санок

Мавзу: Иккита кичик сонлардан катта сонни ҳосил қилишни ўргатиш

Мақсад:

- Болаларга 10 сони ичида кичик сонларни бир-бирига қўшиб катта сонлар ҳосил қилиш йўлларини ўргатиш.
- «Қ» ва «қ» амали билан таништириш.

Кутилаётган натижа:

- Болалар кичик сонлар ёрдамида катта сонлар ҳосил қилишни ўрганадилар.
- «Қ» ва «қ» арифметик амалларни ўз ўрнида қўллашни ўрганадилар.

Керакли жиҳозлар:

- 1 дан 10 гача рақамлар
- Олма шакллари (200 та)

- Қўшув (Қ), тенг (к) белгилари (ҳар бир болага 1 тадан)

Фаолиятнинг бориши:

Тарбиячи: Болажонлар, сизлар 1 дан 10 гача бўлган барча рақамларни билиб олгансизлар, тўғрими? Ҳозир сизлар билан бир такрорлаб оламиз. (Болалар рақамларни ёзувга қараб айтиб берадилар).

Бугун болажонлар, 2 та кичик сонни бир-бирига қўшиш ёрдамида катта сон ҳосил қилишни ўрганамиз. Иккита сонни бир-бирига қўшиш учун қўшув «Қ» белгиси керак бўлади. «Қ» белгиси иккита сонни бир-бирига қўш деган маънони билдиради. Мана бу «қ» белги эса тенг дейилади. 2 та сонни қўшаётганимизда масалан, 1Қ2 бу сонларнинг ўртасига қўшув белгиси ёзилади ва иккинчи сондан кейин тенг белгиси ёзилади. Тенг белгисидан кейин қўшиш натижаси ёзилади: 1Қ2қ3

Биз ҳозир 10 гача бўлган сонларни бир-бирига қўшиб катта сонларни ҳосил қилишни ўрганамиз.

Болалар учун амалий иш.

Тарбиячи: Болажонлар, ҳар бирингизнинг олдингизда конвертлар бор, мана шу конвертларни очиб қаранг ичида нима бор экан? Тўғри, конвертларда олмалар бор. Чап томонингизга битта олма қўйинг ўнг томонингизга 2 та олма қўйинг. Энди уларни қўшиб сананг, олмалар нечта бўлди? Тўғри олмалар 3 та бўлди.

Ҳозир мен сизларга яна бир конверт бераман. Бу конвертнинг ичида нима бор экан, болажонлар? Тўғри, сонлар ва қўшув, тенг белгилари бор. 1 рақамини олиб битта олма турган чап томонга қўйинг, ундан кейин қўшув белгисини қўямиз, энди 2 та олма турган ўнг томонга 2 рақамини қўямиз ва ундан кейин тенг белгисини қўямиз. Энди 1 га, 2 кини қўшсак неча бўлади? Тўғри, 3 бўлади. 3 рақамини тенг белгисидан кейин қўямиз.

Амалий иш шу тартибда давом этади.

Билимларни мустаҳкамлаш учун ўйин: «Қўшсам неча бўлади?»

Болалар 2 гуруҳга бўлиниб турадилар. Бошларига 1 дан 10 гача рақамлар ёзилган тож кийиб оладилар. Биринчи гуруҳ ички доирани ҳосил қилади, иккинчи гуруҳ ташқи доирани ҳосил қиладилар. Тарбиячининг ишораси билан болалар доирани бузмай юрадилар, тарбиячи тўхтаган деганда тўхтайдилар, ички ва ташқи доирадаги болалар бир-бирларининг қўлларини ушлаб оладилар ва иккаласининг тожидаги сонни қўшса неча бўлишини айтадилар. Тўғри натижалар чапак чалиб олқишланади. Қўшишга қийналишса ҳамма биргаликда санаб ёрдам беради.

Болалар билимини текшириш ва мустаҳкамлаш учун саволлар:

1. Мафтунанинг 3 та олмаси бор эди, унга онаси яна 2 та олма берди. Мафтунанинг олмалари нечта бўлди?
 2. Менинг ўнг қўлимда 6 та чап қўлимда 4 та тугма бор. Уларни қўшиб юборсам ҳаммаси нечта бўлади?
 3. Қўшув белгисини нечта чўпдан ҳосил қилиш мумкин?
 4. Тенг белгисини нечта чўпдан ҳосил қилиш мумкин?
 5. Қўшув ва тенг белгиларини бир-биридан қандай фарқлаш мумкин?
- Фаолият якунида болалар рағбатлантирилади.

Геометрик шакллар

Мавзу: Шакллардан шакллар яшани ўргатиш

Мақсад:

- Болаларнинг турли шакллардан, мантиқан фикрлаш орқали бошқа шакллар ҳосил қила олиш малакасини ривожлантириш.

Кутилаётган натижа:

- Шакллардан шакллар ясашни ўрганиб оладилар.

Керакли жиҳозлар:

- Катта ўлчамда учбурчак, тўғри тўртбурчак, квадрат
- Катта-кичик ўлчамда учбурчак, тўғри тўртбурчак, квадрат (ҳар бир болага 10 тадан)
- 40-50 см узунликда 40 та таёқчалар

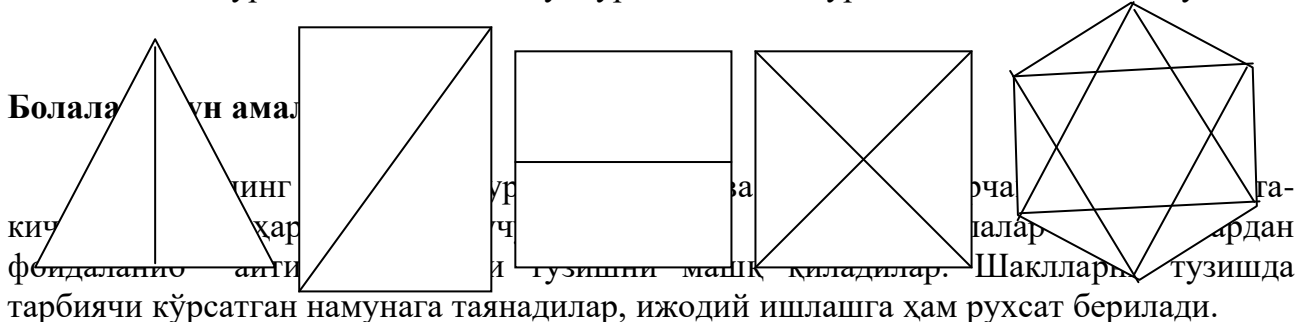
Фаолиятнинг бориши:

Тарбиячи: Болажонлар, магнитли доскага эътибор беринг. Доскада қандай геометрик шакллар бор экан? Тўғри, квадрат, учбурчак, олти бурчак шакллари бор. Болалар бу учта шакл нимаси билан бир-бирига ўхшайди?

Болаларнинг жавоби.

Тарбиячи: Болалар, бугун учбурчак, квадрат ва олтибурчакни бошқа шакллардан ҳосил қилишни ўрганамиз. Тарбиячи намуна сифатида шакллар тузиб кўрсатади. Масалан:

1. 2 та кичик учбурчакдан катта учбурчак ҳосил қиламиз.
2. 2 та учбурчакдан тўғри тўртбурчак шаклини ҳосил қиламиз.
3. 2 та тўғри тўртбурчакдан квадрат шаклини ҳосил қиламиз.
4. 4 та учбурчакдан квадрат шаклини ҳосил қилиш мумкин.
5. Кичик олтибурчак ва 12 та кичик учбурчакдан олтибурчакни ҳосил қилиш мумкин.

Билимларни мустаҳкамлаш учун ўйин: «Кимнинг шакли чиройли?»

Болалар «Атомлар» ўйини ёрдамида 5 тадан 4 та гуруҳга бўлинадилар. «Атомлар» ўйинининг бориши:

Тарбиячи: Болалар, сизлар билан «Атомлар» ўйинини олдин ҳам ўйнаганмиз келинг, ҳозир яна бир ўйнаб мана шу ўйин ёрдамида кичик гуруҳларга бўлиниб оламиз. Сизлар атомлар бўласизлар, мен атомлар ҳаракатда десам, ҳаракатда бўласизлар ва нечтадан бирлашди десам, шунчадан бирлашасизлар. Атомлар ҳаракатда, атомлар 3 тадан бирлашди. Атомлар ҳаракатда, атомлар 2 тадан бирлашди. Атомлар ҳаракатда, атомлар 4 тадан бирлашди. Атомлар ҳаракатда, атомлар 5 тадан бирлашди. Мана 4 та гуруҳга бўлиндик, ҳар бир гуруҳда 5 тадан бола бор.

Тарбиячи 40-50 см узунликдаги 40 та таёқчани 20 та-20 тадан бўлиб 2 жойга тўплаб қўяди. 1-гуруҳ 20 та таёқча қўйилган 1-жойга, 2-гуруҳ 2- жойга қўйилган 20 та таёқчанинг олдида бориб турадилар. 3-4 гуруҳ болалари томошабин бўлиб уларни олқишлаб турадилар.

Ўйин қоидаси: Тарбиячининг ишораси билан 1-2 гуруҳ болалари тезлик билан кўпбурчаклар ҳосил қилиши керак. Шаклларни тез ва тўғри тузган гуруҳ ғолиб ҳисобланади. Ўйин 3-4 гуруҳни ҳам жалб этиш билан давом этади.

Болалар билимини текшириш ва мустақкамлаш учун саволлар:

1. Қайси шаклларни бирлаштириб бошқа шаклларни ҳосил қилиш мумкин?
2. Кўпбурчакни нечта таёқчадан ҳосил қилиш мумкин?
3. Нима учун кўпбурчак деймиз?
4. Хонамизда кўпбурчак шаклига ўхшаш буюмлар борми?
5. 6 та таёқчадан нечта бурчакли кўпбурчак яшаш мумкин?
6. 8 та таёқчадан нечта бурчакли кўпбурчак яшаш мумкин?

Фаолият якунида болаларни рағбатлантириш.

Миқдор (Катталиқ)

Мавзу: Бутун нарсаларни 10 та тенг қисмга бўлиш

Мақсад:

- Болаларнинг нарсаларни бўлақларга бўлиш бўйича кўникма ва малакаларини ривожлантириш.

Кутилаётган натижалар:

- Болалар бутунни қисмларга мустақил тарзда бўла олишни ўрганадилар.
- Болалар кўз билан чамалаб ўлчовни тўғри олишни ўрганадилар.

Керакли жиҳозлар:

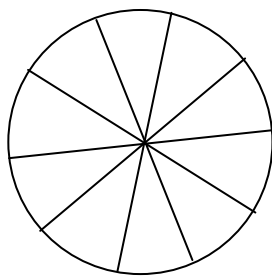
- 20x20 см ўлчовда оқ қоғоз
- 10x10 см ўлчовда ҳар бир бола учун оқ қоғоз, қалам, қайчи;
- 1 метрдан турли рангда 10 та лента

Фаолиятнинг бориши:

Тарбиячи: Азиз болажонлар, биз ўтган Фаолиятларимизда бутун нарсаларни ярим, чорак ва нимчоракка бўлишни билиб олган эдик. Хасанбой ва Ҳусанбойлар нонни қандай бўлишганини бир эслайлик. Улар жанжаллашиб, нонни бўла олмай турганларида уларнинг бир ўртоғи нима қилади? Нонни қандай қилиб бўлиб беради? Ўшанда улар одобсизлик қилганликлари учун афсусланиб қолган эдилар.

Бугунги Фаолиятимизда ҳам яна Хасанбой ва Ҳусанбойлар ҳақида гаплашамиз. Улар бутун нарсаларни бўлақларга бўлишни ўрганиб олдими, деб бир куни уларнинг уйига меҳмонга бордим. Онаси катта торт пиширган экан. Хасанбой ва Ҳусанбойларнинг туғилган куни экан-да.

Биз стол атрофида 10 киши ўтирган эдик. Тортни Хасанбой 10 қисмга бўлсин деб таклиф қилдик. Хасанбой тортни адашмасдан 10 қисмга бўла олди. Мен ҳозир сизларга доскага чизиб кўрсатиб бераман.

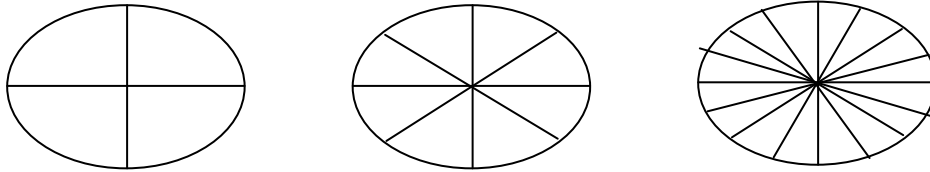
Болалар мен доира шаклини қисмларга бўлаётганимда бироз қийинроқ эканлигини сездингларми? Чунки қоғозни буклаш усули билан 10 та тенг бўлақка бўла олмайсизлар. Ҳозир мен сизларга доира шаклини буклаб чизиқларини

кўрсатаман. Тарбиячи 20x20 см қоғозни буклаб кўрсатади. Қоғозни буклаш усули билан

4 та(қисмга) бўлакка,

8 та(қисмга) бўлакка,

16 та (қисмга) бўлакка бўлиш мумкин. Болалар, мана шу қоғозни буклаш йўли билан 10 бўлакка (қисмга) бўлиш мумкинми?

Хасанбой тортни қандай қилиб қийналмай 10 та бўлакка бўла олди экан. Мен ҳам доскада доира шаклини осонгина 10 бўлакка бўлдим. Бунинг учун кўз билан чамалашни билишимиз керак. Мана менинг қўлимдаги квадрат шаклидаги қоғозни кўриб турибсизлар. Мен уни тенг 10 бўлакка бўлишни сизларга кўрсатиб бераман. Аввало, квадратни доира шаклига айлантириб олишимиз керак. Доира шаклини тенг икки бўлакка буклаб доирани ўртасида чизикча ҳосил қилиб оламиз. Доирани ярим қисмини чамалаб беш бўлакка бўлиш учун қаламда нуқта-нуқта қўйиб чиқамиз. Доирани ўрта марказини топиб у ерга ҳам нуқта қўямиз. Доирани марказидаги нуқта билан бирга нуқталаримизни чизиб бирлаштирамиз. Келинглр болалар бизлар ҳам доирани 10 бўлакка бўламиз.

Болалар учун амалий иш.

Тарбиячи ҳар бир бола учун уларнинг столига 10x10 см катталиқда оқ қоғоз, ручка ёки қалам, қайчи қўяди. Тарбиячи болаларга квадрат шаклидаги оқ қоғоздан доира шакли ҳосил қилиш ва бўлақларга бўлишни ўргатади. Ўргатиш жараёнида бажариб тушунтириб боради. Қийналган болаларга ёрдамлашади. Болалар бўлақларга бўлган қоғозларини санайдилар ва устма-уст қўйиб тенглигини текшириб кўрадилар.

Билимларни мустаҳкамлаш учун ўйин: ”Чархпалак”

Болалар 10 тадан икки гуруҳга бўлинадилар. Тарбиячи 10 бўлак лента ёки ипни бирлаштириб бир учини тугун қилиб боғлайди. Катта доира шакли чизиб, шаклнинг марказига тугун солинган ленталарни қўйиб қўяди.

Ўйин қоидаси: 10 та боланинг ҳар бири лентанинг бир учидан ушлайдилар ва доирани тенг 10 бўлакка бўлиб турадилар. Тарбиячининг сигналини эшитганларида доира атрофида чархпалак бўлиб айланадилар. Тарбиячининг иккинчи сигналини эшитганда доирани 10 бўлакка бўлиб ўз-ўринларини топаб турадилар. Кейин ўйинга иккинчи гуруҳ жалб қилинади.

Болалар билимини текшириш ва мустаҳкамлаш учун саволлар:

1. Сизга доира шаклини бўлақларга бўлиш ёқдимиз?
2. Доира шаклини нечта бўлакка бўлдингиз?
3. Қандай қилсак доира 10 бўлакка бўлинади?
4. Доирани буклаш орқали 10 бўлакка бўлиб бўладими?

Фаолият якунида тарбиячи болаларни ширин сўзлар билан рағбатлантиради.

Фазовий тасаввур

Мавзу: Ўзига нисбатан нарсаларнинг жойлашувини аниқлаш

Мақсад:

- Болаларга ўзига нисбатан нарсаларнинг қаерда жойлашганлигини аниқлаш малакасини сингдириб бориш.

Кутилаётган натижалар:

- Болалар нарсаларнинг ўзига нисбатан жойлашувини аниқлашни ўрганадилар.

Керакли жиҳозлар:

- Турли ўйинчоқлар

Фаолиятнинг бориши:

Тарбиячи: Болалар, сизларга бир воқеани айтиб берайми? Чумолини биласизлар-а? Бир чумоли ўртоқлари билан кетаётган экан. Улар кўлмак бўйлаб ўз уяларига дон, қишга озиқ-овқат ташиб кетаётган эканлар. Бизнинг чумоли бирданига кўлмак сувига тушиб кетибди. Ўртоқлари тўхтаб уни қутқаришни маслаҳат қилишибди. Бизнинг чумоли бир хашакка маҳкам ёпишиб олиб кўлмак ўртасида қолиб кетибди. Мен ҳозир сизларга кўлмакни ва чумолини чизиб кўрсатаман. Кўлмакнинг ўнг томонида тош бор экан, чап томонида эса, ўсиб турган майса бор экан. Олдинда битта барг бор экан. Кўлмакнинг орқа томонида эса узун новда бор экан. Чумоли кўлмакдан қутилиш учун, ўзига нисбатан энг яқин турган нарсани мўлжаллаб, ўша томонга сузиб бормоқчи бўлибди.

Болалар, қаранглар чумолига энг яқин турган нарсани биз ҳам аниқлайликчи. Шундай қилиб чумоли ўртоқлари ёрдамида кўлмакдан чиқиб олибди.

Тарбиячи шу тарзда тушунтиришни давом эттиради.

Болалар учун амалий иш.

Тарбиячи болаларни хонанинг ҳар томонига битталаб жойлаштириб чиқади. Ҳар бир бола атрофидаги нарсалар, ўртоқларининг ўзига нисбатан жойлашувини аниқлаб айтиб берадилар.

- Менинг ўнг томонимда Сардорбек, Нозимахон турибди. Сардорбек яқинроқ, Нозимахон узоқроқ жойда турибди. Чап томонимда Робия ва Мадина турибди. Олдимда доска бор. Орқа томонимда эшик бор. Ўнроқда шкаф бор, чапроқда дераза бор, деб нарсаларнинг ўзига нисбатан жойлашувини айтиб берадилар. Топшириқларни қизиқарли қилиш учун хонанинг турли жойларига ўйинчоқлар қўйиб чиқилади.

Ҳаракатли ўйин:

1. Биз биламиз ўзимиз,

Қайда икки кўзимиз. (Болалар икки кўзини кўрсатадилар).

Чап-чап-чап, (Чап кўзини кўрсатади),

Ўнг-ўнг-ўнг. (Ўнг кўзини кўрсатадилар).

2. Ширмой нондек ва ойдек,

Бизнинг икки юзимиз. (Болалар икки юзини кўрсатадилар).

Чап-чап-чап, (Чап юзини кўрсатадилар),

Ўнг-ўнг-ўнг. (Ўнг юзини кўрсатадилар).

3. Гўё учқур сайёҳлар,

Бизнинг икки оёқлар. (Болалар оёқларини кўрсатадилар).

Чап-чап-чап (Чап оёқларини кўрсатадилар),

Ўнг-ўнг-ўнг (Ўнг оёқларини кўрсатадилар).

4. Анча кучга тўлибмиз,

Қаранг кучли кўлимиз. (Кўлларини ҳаракат қиладилар).

Ўнг-ўнг-ўнг, (Ўнг кўлини кўрсатадилар),

Чап-чап-чап. (Чап кўлини кўрсатадилар).

Энди сизга ўртоқлар,

”Хайр”,- дейди бармоқлар. (Болалар хайр ишорасини қилади).

Ўнг қўлда, ўнг қўлда

Фаолият якунида болалар рағбатлантирилади.

Вақт ҳақида тасаввур

Мавзу: Ўтаётган ой, сана, ҳафта куни номлари билан таништириш

Мақсад:

- Болаларни ўтаётган ойнинг номланиши, ой кунларининг рақамланиши ва ҳафта кунлари билан таништириш давомида уларни фарқлашга ўргатиш.

Кутилаётган натижа:

- Ўтаётган ой номини билиб оладилар ва сана ҳақида тушунчага эга бўладилар.

Керакли жиҳозлар:

- Ҳар бир бола учун оқ қоғоз, турли шакллар қирқими, елим, ҳаворанг қалам
- Турли ўлчамдаги учбурчаклар тўплами
-

Фаолиятнинг бориши:

Тарбиячи: Болажонлар, бир йилда нечта ой борлигини биласизларми? Болалар, бир йилда 12 та ой бор. Инсонлар шундай ақлики, вақтдан адашиб кетмаслик учун йилларни рақам билан, ойларни, ҳафта кунларини турли номлар билан белгилашган. Агар ўтаётган кунларимиз белгиланиб борилмаса, биз қачон туғилганмиз, неча йил яшадик, неча ёшга кирдик, нечанчи йилда яшайпмиз, буларни билмас эдик.

Агар биз вақтни яхшилаб ўрганиб олсак, ҳаётда ҳеч қийналмаймиз.

Болажонлар, ким айтади, ҳозир қайси фасл? Бу фаслнинг қайси ойидамиз? Бугун ойнинг нечанчи куни, ҳафтанинг қайси куни? Болажонлар кеча қайси кун эди? Бугун қайси кун? Эртага қайси кун бўлади?

Ҳозир қиш фасли, қиш фасли 3 ойдан иборат-декабр, январ, феврал. Биз ҳозир ... ойидамиз. Болалар бу ой 31 кундан иборат. Бугун бу ойнинг 15-куни. Бугун ҳафтанинг жума куни. Кеча пайшанба эди. Эртага шанба бўлади ва сизлар уйда дам оласизлар.

Болалар мен ҳозир сизларга қиш фаслининг биринчи ойи декабрнинг расмини чизиб берайми? Декабр ойида янги йил байрами бўлади ва бунда арча безатилади, шунинг учун бу ойни арчага ўхшатдим, яъни 3 та учбурчакдан ясадим. Сизларга ёқдимми?

Болалар учун амалий иш.

Тарбиячи: Болалар, столнинг устида турли шакллар, оқ қоғоз ва елим бор. Олдингиздаги оқ қоғозга декабр ойнининг тасвирини ҳосил қилинг. Шаклни қоғознинг ўртасига ёпиштиринг, шакл рангини арча рангига мослаб танланг.

Болалар ҳафта кунларини қайси шакл билан белгилаганимиз ёдингиздами? Доира шакли билан белгилаганмиз. Бугун ҳафтанинг жума куни, жума ҳафтанинг 5-куни. Учбурчак ичига 5 та доирача ёпиштирамиз. Энди кўк қаламни олиб арчамиз атрофига 15 та нуқта қўйиб чиқамиз. Бу нуқталар декабр ойнининг 15-куни.

Тарбиячи болалар ишини кузатади. Болалар ишларини тугатгандан сўнг, ўз ишларини таърифлаб берадилар.

Билимларни мустаҳкамлаш учун ўйин: “Ҳафта”

Керакли жиҳозлар: Ҳафта кунларини ифодаловчи (шартли равишда) 1 дан 7 гача сон билан кўрсатилган тожлар.

Ўйин мазмуни: Тарбиячи 1 рақами ёзилган тож душанбани билдиришини, 2 рақами ёзилган тож –сешанбани билдиришини ва ниҳоят 7 рақами ёзилган тож якшанбани билдиришини тушунтиради.

Болалар хор бўлиб ҳафта кунларининг номини такрорлайдилар. Тарбиячи 7 та болани чақиради ва уларга тожларни беради. Болалар тожларни бошларига кийиб оладилар ва 7 та боланинг ҳар бири ҳафтанинг қайси куни бўлганлигини айтади.

Сўнгра тарбиячи ҳафтанинг истаган кунини айтади, масалан: “чоршанба”. Ўзини “чоршанба” деб айтган бола биринчи бўлиб туради. “Ҳафта сафлан!” командасига мувофиқ болалар чоршанбадан олдин ва кейин тўғри кетма-кетликда сафланишлари керак. Агар сафда хато бўлса бошқа болалар тўғрилайдилар ва ҳафта кунларини тартиб билан айтадилар. Ўйин шу тарзда давом этади.

Болалар билимини текшириш ва мустаҳкамлаш учун саволлар:

1. Ҳозир йилнинг қайси фасли?
2. Ҳозир қайси ой?
3. Бугун ойнинг нечанчи санаси?
4. Бир ҳафтада неча кун бор?
5. Ҳафта кунларини кетма-кет айтиб беринг.
6. Қайси кунлари биз дам оламиз?
7. Сешанбадан кейин қайси кун келади?
8. Жума кунидан кейин қайси кун келади?

Тарбиячи Фаолият давомида ва якунида болаларни ширин сўзлар билан рағбатлантиради.

Мавзу: Мисолларни рақамлар ёзилган қоғозлар ёрдамида ифодалаб ечиш

Мақсад:

- Болаларга 10 ичида кўшиш ва айиришга доир мисолларни рақамлар ёзилган қоғозлар ёрдамида ифодалаб ечишга ўргатиш.

Кутилаётган натижа:

- Болаларнинг 1 дан 10 гача бўлган рақамларнинг ёзилиши бўйича тасаввурлари мустаҳкамланади.
- Мисоллар тузиш ва ечишни ўрганадилар.
- Арифметик амалларни (Қ,-, қ) ўз ўрнида қўллаш кўникмаси мустаҳкамланади.

Керакли жиҳозлар:

- 1 дан 10 гача рақамлар ёзуви (катта ўлчамда 2 тадан)
- 1 дан 10 гача рақамлар ёзуви (кичик ўлчамда, ҳар бир бола учун 2 тадан)
- Қўшув (Қ), айирув (-), тенг (қ) белгилари (катта ўлчамда 4 тадан, ҳар бир бола учун кичик ўлчамда 2 тадан)
- Обруч-4 та

Фаолиятнинг бориши:

Тарбиячи: Болажонлар, агар эътибор берган бўлсангиз мен хонамизга 1 дан 10 гача бўлган рақамларни қоғозга ёзиб илиб қўйдим. Қарангларчи, мен қандай белгиларни қоғозга чизиб илиб қўйганман? Ҳа, тўғри, бу қўшув «Қ», айирув «-» ва тенг «қ» белгилари. Биз рақамлар ва амаллар ёрдамида мисоллар тузишни ўрганамиз. Болалар уларга яхшилаб эътибор беринглар. Улар хурсанд бўлиб сизларга қараб турибди. Лекин мана бу, тенг белгиси хурсандга ўхшамайди. Чунки бу белги: «Болалар мисолларни тузиб олиб кейин тўғри еча олармикан?», деб хижолат бўлиб турибди. Болалар биз албатта тенг белгисини ҳам хурсанд қиламиз-а?

Тенг белгисини хурсанд қилишни хоҳласангиз, менга яхшилаб кулоқ солинг. Мен сизларга мисоллар тузиш ва ечишни ўргатаман. Мен 2 рақами ёзилган қоғозни олиб доскага жойлаштираман чап томонга, ўнг томонга эса 3 рақамини жойлаштираман. Қўшишга доир мисол тузмокчи бўлсак 2 ва 3 рақамларининг ўртасига «Қ» белгисини қўямиз. Демак 2 га 3 ни қўшсак 5 бўлади. 2Қ3қ5

Мана тенг белгиси мисолни тўғри ечганимиз учун хурсанд бўлди. Айиришга доир мисол тузишда аввало рақамларнинг катта-кичиклигига эътибор бериш керак. Чунки бу мисолда олдин катта сон ёзилади. Масалан: 3-1қ2

Болалар учун амалий иш.

Болаларга столлари устида турган рақамлар ёзилган қоғозлардан фойдаланиб мисоллар тузиш таклиф этилади. Болалар ўзлари хоҳлаган рақамлардан фойдаланиб мисоллар тузадилар. Тарбиячи болалар ишини кузатиб «Сенинг тенг белгинг жуда хурсанд», «Сенинг тенг белгинг хафароқ, қара мисол тузишда биров хато қилганга ўхшайсан»? деб болалар ишини баҳолаб боради.

Билимларни мустаҳкамлаш учун ўйин: «Тўғрисини топ»

Тарбиячи: Болажонлар, ҳозир биз сиз билан «Тўғрисини топ» ўйинини ўйнаймиз. Мен хонага 4 та обрuch қўйиб қўяман. Бу обрuchлар ичига рақамлар ёзилган қоғозлардан фойдаланиб мисоллар тузаман ва ҳисоблайман. Мисолларнинг барчаси ҳам тўғри ҳисобланган бўлмаслиги мумкин.

Ўйин қоидаси: Болалар 4 та гуруҳга бўлиниб турадилар. Ҳар бир гуруҳдан биттадан бола мисолларни текширади. Тарбиячи «Тўғрисини топ», деб сигнал бергандан сўнг мана шу тўртта бола тўғри ишланган мисолнинг ёнига бориб туриб оладилар. Тўғри топган болаларга юлдузча берилади. Кейинги мисолларни гуруҳлардаги кейинги болалар топадилар. Энг кўп юлдузча тўплаган гуруҳ ўйин ғолиби бўлади.

Болалар билимини текшириш ва мустаҳкамлаш учун саволлар:

1. 2 сонига 2 ни қўшсак неча бўлади?
2. 1 сонидан 2 ни айириб бўладими?
3. 1 сонига 2 сонини қўшиш мумкинми?
4. Қўшиш учун қайси белгидан фойдаланамиз?
5. Айириш учун қайси белгидан фойдаланамиз?
6. 3 сонига 2 сонини қўшиш мумкинми?
7. 4 га 1 ни қўшсак неча бўлади, 2 га 3 ни қўшсакчи?
8. Қўшиш ва айиришнинг фарқи нимада?

Фаолият якунида болаларни рағбатлантириш.

Геометрик шакллар

Мавзу: «Қизиқарли учбурчак»

Мақсад:

- Болаларнинг учбурчаклардан турли кўринишдаги, катта ўлчамдаги нарсалар ва шакллар ҳосил қилиш малакасини мустаҳкамлаш.

Кутилаётган натижа:

- Болалар учбурчаклардан турли нарсаларни, шаклларни ҳосил қилишни ўрганадилар.

Керакли жиҳозлар:

- Тарбиячи учун: пирамида, ракета, арча, елкан, тулки, қарға, дазмол, кўйлак, рўмол, сабзи, тасвирлари
- Болалар учун: оқ қоғоз, рангли қаламлар, рангли қоғозлар, елим, қайчи, турли ўлчовдаги учбурчак шакллари

Фаолиятнинг бориши:

Тарбиячи: Болажонлар, биз сизлар билан қайси геометрик шаклларни ўрганганмиз? Болаларнинг жавоби.

Мана шу геометрик шакллар билан турли ўйинларни ўйнаш мумкин. Келинглари болалар бугун Фаолиятимизни фақат учбурчакга бағишласак. «Ҳа, учбурчак оддий шакл, буни биздан кичиклар ҳам билади-ку», деб ўйлаётганимизни билиб турибман.

Болалар, учбурчак оддий эмас, у сеҳрли, чунки унинг кўлидан жуда кўп иш келади. Эшитинглари-а, болалар учбурчак 3 та чизикдан иборат бўлгани учун бу 3 та чизиклар доимо ушбу кўшиқни айтиб юришар экан:

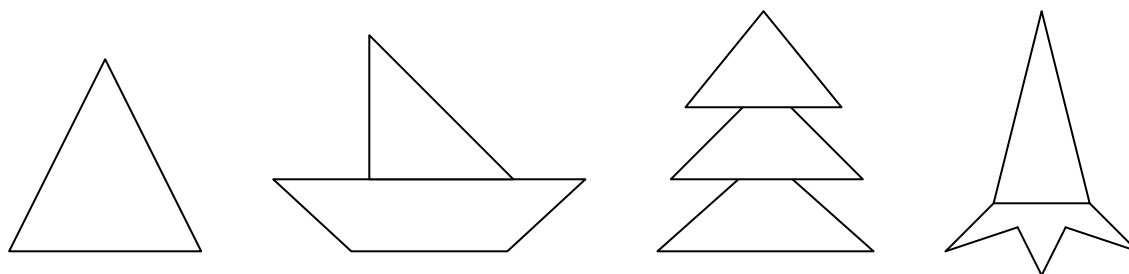
Учта учу, учта бурчак, Ва яна учта томон. Уччовимиз кўшилишиб, Яшаймиз омон-омон.

Қани болалар атрофимиздаги нарсаларга қараб, ўйлаб кўрайликчи. Учбурчак шакли ишлатилган нарсалар бор эканми? Атрофимизда йўқларини тасаввур қилиб кўрайлик.

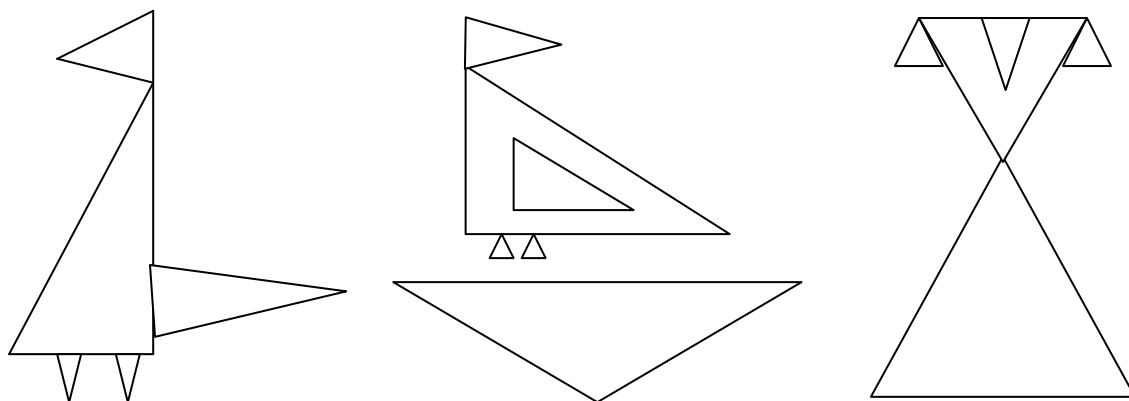
Болаларнинг жавоби.

Тарбиячи: Мен ҳам ҳозир сизларга учбурчак шаклидаги оддий нарсаларни чизиб кўрсатаман.

Тарбиячи пирамида, елканли қайик, арча, масхарабознинг қалпоғини чизиб кўрсатади.

Болалар учбурчакдан турли мўжизалар яратиш мумкин. Мен фақат учбурчак шаклидан тулкини, қарғани, кўйлак, рўмолларни чизиб кўрсатаман.

Энди столимдаги турли шакллардан фойдаланиб ҳам ясаб кўрсатаман.
Тарбиячи шу тарзда кўрсатиб тушунтириб беради.

Болалар учун амалий иш.

Болалар столига оқ қоғоз, ҳар хил рангли қалам, рангли қоғоз, елим, қайчи, турли ўлчовдаги учбурчак шакллари қўйиб қўйилади.

Тарбиячи: Болалар столнинг устига қўйилган учбурчаклардан мўжиза яратишингиз мумкин. Хоҳласангиз расмини чизинг, хоҳласангиз рангли қоғозлардан қирқиб елимлашингиз ёки тайёр қирқилган учбурчаклардан стол устига териб ясашингиз мумкин. Бунинг учун доскадаги тайёр намуналардан фойдаланинг, ёки ўзингиз ўйлаб ижод қилинг.

Тарбиячи болалар ишини кузатади. Қийналганларга ёрдам беради. Болалар ижодий ишларини тугатганларидан сўнг, ўз ишларини қисқа таърифлаб беради.

Болалар билимини текшириш ва мустаҳкамлаш учун саволлар:

1. Учбурчакнинг нечта бурчаги, нечта томони бор?
2. Нечта таёқчадан учбурчак шаклини ясаш мумкин?
3. Уйнинг қаери учбурчак шаклида?
4. Сизнингча яна нималар учбурчак шаклида бўлиши мумкин?
5. Учбурчакдан нималарни ясадингиз?
6. Учбурчак ва тўртбурчак шаклининг фарқи нимада?
7. Фақат битта таёқча билан стол устида қандай қилиб учбурчак ҳосил қилиш мумкин? (Таёқчани стол бурчагига қўйиш керак).
8. Учбурчакни нима учун учбурчак деймиз?

Фаолият якунида болаларни рағбатлантириш.

Миқдор (Катталиқ

Мавзу: Нарсаларнинг бўйи ва энини шартли ўлчов бирлигида ўлчаш ва таққослаш

Мақсад:

- Болаларга нарсаларни бўйи ва энини шартли ўлчов бирлиги ёрдамида ўлчаш ва таққослашни ўргатиш.

Кутилаётган натижалар:

- Болалар нарсаларни ўлчашни ва таққослашни ўрганадилар.
- Болалар шартли ўлчов бирлигидан фойдаланганда ҳосил бўлган соннинг санок таркибидаги ўлчаш натижаси сифатида фойдаланишни ўрганадилар.

Керакли жиҳозлар:

- Турли ўлчамдаги ленталар, картон бўлаги, ип, қайчи, елим.

Фаолиятнинг бориши:

Тарбиячи: Болалар, атрофимиздаги барча нарсалар ўз ўлчамига эга. Масалан, эшик, деразалар, шкафлар, стол-стул, гиламлар, ҳатто биз турган хона ҳам ўлчов билан

бунёд бўлган. Агар бу нарсалар ўлчаниб олинмасдан ясалганда ёки қурилганда, сифатсиз бўлиб қолар эди.

Билмасвойни танийсизлар-ми?

Ҳозир мен сизларга Билмасвойнинг қандай қилиб синган стулини тузатганлиги ҳақида ҳикоя қилиб бераман.

Билмасвой мактабда ўқир экан. У мактабда ўзи ўтирадиган стулини синдириб қўйибди. Ўртоқлари ўтирадиган бирорта стул синмабди, фақат уники синибди. Чунки, Билмасвой стулини эҳтиёт қилмас эканда. Ўқитувчиси ”ҳатто стулда ўтиришни ҳам билмайсан” деб қойибди ва мактаб устахонасида стулини тузатиб чиқишини айтибди. Билмасвой стулини олиб устахонага борибди ва устадан стулини тузатиб беришини сўрабди. Уста бўлса Билмасвойга теша, мих, ёғоч ва арра берибди-да ”мен ҳозир иш билан бандман, стулингни ўзинг тўғирлашни ўрган”, деб ишини давом эттирибди. Билмасвой стулини тузатибди, лекин стул озгина қийшиқ бўлиб қолибди. Ўртоқлари уни кўриб роса кулишибди.

Билмасвой ўртоқлари олдида уялиб қолибди.

Болалар ўйлаб кўрингчи Билмасвойнинг стули нима учун қийшиқ бўлиб қолди экан. Чунки, стулнинг бир оёғи синганлиги учун Билмасвой стулга бошқа ёғочдан оёқ қилган эди. Агар стулнинг бутун оёқларини бирорта шартли ўлчов бирлиги билан ўлчаганда эди, ясаган оёғини ҳам бошқа оёқларга тенг қилганда эди, Билмасвой уялиб қолмаган бўлар эди.

Демак барчамиз ўлчашни билишимиз керак экан-а, болалар? Мен ҳозир сизларга нарсаларнинг бўйи ва энини қандай ўлчаш кераклигини тушунтираман.

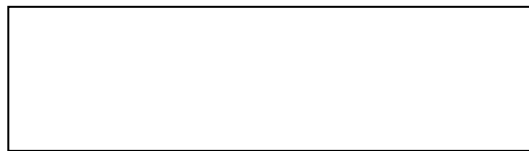
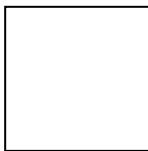
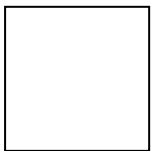
Нарсаларнинг бўйи ва энини шартли ўлчов бирликлари яъни мана бундай лента, картон бўлаги ёки ипдан фойдаланиб ўлчаш мумкин. Агар ўлчаш учун ҳеч нарса тополмай қолсак бармоқларимиздан фойдаланиб, қаричлаб ўлчашимиз ҳам мумкин.

Тарбиячи атрофдаги нарсаларни ўлчаб кўрсатади.

Болалар учун амалий иш.

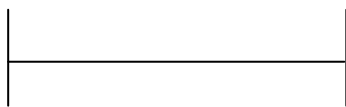
Болаларга қисқа ўлчамдаги ленталар, фишкалар ва рақамлар ёзилган карточкалар берилади. Болалар ленталар ёрдамида атрофдаги нарсалар: стол, стулларни бўйини, энини ўлчаб, уларни нечта ўлчам эканлигини фишкалар билан аниқлаб (ҳар битта ўлчаганда битта фишка қўяди охирида уларни санайди) ва рақамли карточкаларни қўйиб қўядилар.

Кейин болаларга картон қоғозлардан фойдаланиб каровот шаклини яшаш таклиф қилинади.

Каровотнинг икки ёни

Каровотнинг ўрта қисми

Каровот

Болалар билимини текшириш ва мустаҳкамлаш учун саволлар:

1. Нарсаларнинг энини кўрсатинг.
2. Нарсаларнинг бўйи ва энини қандай ўлчаймиз?
3. Нега уларнинг бўйини ўлчаш керак?
4. Олдингиздаги стулнинг бўйи неча қарич?
5. Олдингиздаги столнинг эни неча қарич?

Фаолиятнинг давомида ва якунида ширин сўзлар билан болаларни рағбатлантириш.

Фазовий тасаввур

Мавзу: Жойида йўл топа билиш, теварак-атрофда ўз ўрнини аниқлаш

Мақсад:

- Болаларни теварак-атрофда ўз ўринларини аниқлаб, йўналишини тўғри олишга ўргатиш.

Кутилаётган натижалар:

Теварак-атрофни билишга қизиқиш уйғотилади.

Болалар ҳар қандай ҳолатда ҳам тўғри йўл топа олиш кераклигини билиб оладилар.

Керакли жихозлар:

Ҳайвонот боғи чизмаси, топишмоқли расм (ҳар бир бола учун)

Рангли қаламлар

Фаолиятнинг бориши:

Тарбиячи: Болалар, мен ҳозир сизларга Жамолбек ҳақида ҳикоя айтиб бераман. Жамолбек бир куни дадаси билан ҳайвонот боғига борибди. Ҳайвонот боғи жуда ҳам катта экан. Боғга катта дарвоза орқали кирилиб, чап ва ўнг томонлар бўйлаб кетган йўлаклар бўйлаб юрилар экан. Ўнг томонда биринчи катакда маймун бор экан. Кейинги катакларда ҳам турли ҳайвонлар жойлашган бўлиб ҳайвонот боғининг юқори томонида ўртада дарахт бор экан. Боғнинг дарвозасидан кириш йўлагининг чап тарафидаги катакда йўлбарслар жойлашган экан. Жамолбек дадаси билан мазза қилиб ҳайвонларни томоша қилибди. Ҳайвонот боғида Жамолбекнинг дадаси бир таниши билан суҳбатлашиб қолибди. Жамолбек бундан фойдаланиб дадасининг қўлини қўйиб юбориб, бошқа ҳайвонларни томоша қилиш учун югуриб кетибди. Ҳайвонот боғига одамлар шунчалик кўп келган эканки, Жамолбек дарров адашиб қолибди. У дадаси турган жойни аниқлай олмай роса қийналибди. Дадаси ҳам Жамолбекни топа олмай қийналибди ва ҳайвонот боғи радиосига бориб, Жамолбекни ҳайвонот боғи чиқиш эшиги олдида кутаётганини эълон қилдирибди. Жамолбек атрофга қараб катта дарахтга яқин турганини билибди ва бу дарахт ҳайвонот боғининг юқори томонида эканлигини эслаб, яна бир кичикроқ дарахтни кўзи билан излаб топибди. “Демак мен ҳайвонот боғининг ўртарида турибман, йўлак бўйлаб юриб чап ёки ўнг йўлакларни топишим керак”,- деб ўнг йўлак қайси томон экан деб чамалаб юрибди”- Ахир ўнг томондаги қафасда маймун бор эди”- деб маймунлар турган қафасни топибди ва йўлак бўйлаб ҳайвонот боғи дарвозаси олдига келибди. Қараса дадаси жуда ҳафа бўлиб уни кутиб турган экан. Жамолбек дадасидан кечирим сўрабди. Жамолбек дадасининг қўлидан ушлаб ҳайвонот боғини яна бир марта айланиб чиқибди ва уйларига қайтиб кетишибди.

Тарбиячи, ҳайвонот боғининг тузилиши бўйича болаларга Жамолбекнинг турган жойидан қандай қилиб йўл топа олганини, ўзи аниқлай олганини тушунтириб беради.

Жисмоний дақиқа:

1-ҳаракат:

Тақ-туқ болғача,

Қурамиз уйча. (Болалар қўлларида болғачада мих қоқиш ҳаракатини бажарадилар).

2-ҳаракат:

Тақ-туқ болғача,

Учиб кел қушча. (Болалар қушнинг қанот қоқиш ҳаракатини бажарадилар).

Болалар учун амалий иш.

Ҳар бир бола учун топишмоқли расм тарқатилади. Масалан, қуён қайси йўл бўйлаб юрса ўз уясига тўғри боради. Йўлни топинг ва сариқ рангга бўянг.

Болалар берилган топшириқларни қандай бажарганлиги кўриб чиқилади ва баҳоланади.

Билимларни мустаҳкамлаш учун ўйин: ”Жойингни топ”

Хонага турли жиҳозлар қўйилади. Тарбиячи тўрт нафар болага атрофидаги жиҳозларни ва юриш мумкин бўлган жойларни синчиклаб кўриб олишларини айтади, сўнгра болаларни битта бола етаклаб жойларини ўзгартириб қўядилар. Кўзи боғлиқ бола қайси томонга, кетаётганини хотирлаб қолиши керак.

Тарбиячи кўзи боғлиқ болаларга аввалги ўринларини топишларини айтади. Болалар йўналишни тўғри аниқлаб ва йўлидаги буюмларни ушлаб кўриб ўз жойини топиши керак.

Ўйин давомида болалар алмашиб ўйнайдилар.

Болалар билимини текшириш ва мустаҳкамлаш учун саволлар:

1. Бозорда ёки гавжум жойда адашиб қолсангиз нима қиласиз?
2. Ўз жойингизни аниқлаш учун нималарга эътибор берасиз?

Фаолият якунида болаларни ширин сўзлар билан рағбатлантириш.

Вақт ҳақида тасаввур

Мавзу: Кеча, бугун, эртага қандай кун (сана) эканлиги билан таништириш

Мақсад:

- Болаларни кеча, бугун ва эртага қандай кун эканлигини фарқлашга ўргатиш.

Кутилаётган натижа:

- Болалар кеча, бугун ва эртага қандай кун, сана эканлигини билиб оладилар.

Керакли жиҳозлар:

- Копток
- Оқ қоғоз (ҳар бир бола учун)

Фаолиятнинг бориши:

Тарбиячи: Болажонлар, бугун сизлар билан яна вақт ҳақида гаплашамиз. Вақт ҳақида жуда кўп гапириш мумкин. Халқимизда вақт ҳақида ибратли сўзлар, мақоллар жуда кўп. Масалан: «Вақт худди ариқдаги сувга ўхшайди», «Вақтинг кетди, нақдинг кетди», «Бугунги ишни эртага қўйма», «Бугунги кунинг кечагидан яхши бўлсин». Биз бу ибратли сўзларга амал қилиб яшашимиз керак. Вақт ўтган сари ёшингиз катта бўлиб бораверади. Вақт худди ариқдаги сувга ўхшайди, ариқдаги сув доимо оқиб туради. Унинг қандай оқишини билмоқчи бўлсангиз қоғоздан қайиқча ясаб сувга қўйинг. Қайиқча сувда оқиб, узоқларга кетиб қолади. У орқага қайтиб суза олмайди. Болалар ана шу сувда оқиб кетган қайиқча ва сув кечаги кунимизга ўхшайди. Қайиқча оқиб кетиб бўлди, кечаги кунимиз ҳам қайиқча сингари ҳаётимизда бўлиб ўтди.

Кечаги кунни орқага қайтариб бўлмайди. Эртага нима воқеалар бўлишини билмаймиз, фақат тахмин қилишимиз мумкин. Масалан, мен эртага бир қариндошимизникига меҳмонга бормоқчиман. Лекин у ерга бормай қолишим ҳам мумкин. Эҳтимол ўзимнинг уйимга меҳмон келиб қолиши мумкин ёки бошқа ишим чиқиб қолиши мумкин. Эртага ҳаётимизда нима воқеалар бўлишини билмаймиз, чунки бу кун энди келади, биз уни энди кутиб оламиз.

Болалар, келинлар, «Кеча нима бўлган эди?», ўйинини ўйнаймиз. Ҳаммамиз доира шаклида турамыз. 1-боланинг қўлига коптокни бераман ва «Кеча нима бўлган эди?», дейман. 1-бола кеча бўлган воқеалардан бирини айтади. Масалан: Кеча боғчага келаётим йўлда отни кўрдим, ёки бошқа бир воқеани айтади.

1-бола айтиб бўлиб коптокни 2-болага узатади ва 2-бола ҳам кеча ҳаётида юз берган бирорта воқеани айтиб, коптокни 3-болага узатади. Ўйин шу тарзда давом этади.

Болалар учун амалий иш.

Тарбиячи: Келинлар болалар, бугун қоғоздан қайиқча ясаймиз.

Тарбиячи ва болалар қоғозни буклаш усулидан фойдаланиб қайиқча ясайдилар.

Тарбиячи: Болалар, мана бугун (тарбиячи санани ва ҳафтанинг қайси куни эканлигини айтади) қайиқча ясадик, эртага қайиқчаларимизни боғчамиздаги ариқчада оққизиб ўйнаймиз. Эртага сизлар «кеча қайиқча ясаган эдик», деб эслайсизлар.

Билимларни мустаҳкамлаш учун ўйин: «Бу қачон бўлган эди?»

Тарбиячи кеча, бугун бўлган воқеаларни айтади, болалар бу воқеалар қачон бўлганлигини айтадилар. Масалан, тарбиячи «Кечки пайт роса ёмғир ёғди» дейди, болалар қачон ёмғир ёғганлигини айтадилар. Ўйин шу тарзда давом этади.

Болалар билимини текшириш ва мустаҳкамлаш учун саволлар:

1. Нимага вақтни оқар сувга ўхшатамыз?
2. Болажонлар кеча қайси кун эди?
3. Бугун қайси кун?
4. Эртага қайси кун бўлади?
5. Болажонлар, бир ҳафтада неча кун бор?
6. Ибратли сўзни давом эттиринг: Бугунги ишни...
8. «Кечки пайт роса ёмғир ёғди-бу қачон бўлди кечами ёки эртага?»

Фаолият якунида болаларни рағбатлантириш.

Мавзу: 1 дан 10 гача бўлган сонлар ичида қўшиш ва айириш амалларини бажариш

Мақсад:

Болаларда 1 дан 10 гача бўлган сонлар ичида қўшиш ва айириш амалларини бажариш кўникмасини мустаҳкамлаш.

Кутилаётган натижа:

Болалар 1 дан 10 гача бўлган сонларни ёзувда фарқлашни ўрганадилар ва уларда 1 дан 10 гача бўлган сонлар ичида қўшиш ва айириш амалларини бажариш кўникмаси мустаҳкамланади.

Керакли жиҳозлар:

Сонлар ёзилган карточкалар (эни 10 см, бўйи 10 см)

1 дан 10 гача бўлган сонлар миқдорида расмлар чизилган карточкалар (бўйи 10 см, эни 6 см)

Фаолиятнинг бориши:

Тарбиячи: Болажонлар, сизлар 10 гача тўғри ва тескари санашни жуда яхши ўрганиб олгансизлар. 1 дан 10 гача бўлган сонларни ёзувда ҳам танийсизларми? Ҳозир сизларнинг 1 дан 10 гача бўлган сонларни ёзувда қанчалик танишларингизни текшириб кўраман. Болажонлар, мана бу сонларни биласизларми?

Тарбиячи ҳар бир боладан битта сонни айтишни ёки битта боладан ҳамма сони айтиб беришни сўраши мумкин.

Тар **1** чи: **2** да **3** и **4** жо **5** с **6** б **7** рнд **8** ж **9** ях **10** олиб олиносизлар. Ҳозир оиз сиз билан турли ўйинлар ўйнаймиз ва бу ўйинлар ёрдамида кўшиш, айириш бўйича мисоллар ечамиз.

Биринчи ўйнайдиган ўйинимизнинг номи «**Қўл ушлашар**».

Ўйиннинг мақсади: 10 сони ичида 2 та кичик сонлар таркиби ҳақидаги билимларни мустаҳкамлаш, шунингдек кузатувчанлик ва диққатни ривожлантиришга йўналтирилган.

Ўйинни олиб борувчи иккита бола қўлларини ушлашиб, дарвоза ҳосил қилиб туради. Уларнинг қўлларида рақам, масалан 8 рақами бўлади. Бошқа болалар хона бўйлаб юрадилар, уларнинг ҳар бирининг қўлида ҳам сон (1 дан 10 гача). Тарбиячининг «Дарвозага» деган сигнали билан болалар дарвозадан ўтиш учун 8 рақамини кўшиш ёки айириш йўли билан ҳосил қилишлари керак. (масалан, 3 ва 5, 4 ва 4, 7 ва 1, 2 ва 6, ёки 10 ва 2, 9 ва 1). Жуфтини тўғри топган болалар дарвозадан ўтадилар, яъни дарвозада қайси сонни ушлаб туришган бўлса 2 кишининг қўлидаги сонлар кўшилса ёки айрилса ўша сонга тенг бўлиши керак. Ўйин бир неча марта такрорланади.

Тарбиячи: Болажонлар, келинлар энди, «**Карточкада қандай сон эканлигини топ**» ўйинини ўйнаймиз.

Ўйиннинг мазмуни. 1-вариант. Педагог сон ёзилган карточкаларни қўлида ушлаб, тарбияланувчиларга мурожаат қилади: «Карточкаларда иккита сон бор. Агар уларни кўшсак, беш ҳосил бўлади. Карточкаларда қандай сонлар ифодаланган?». Болалар ҳар хил жавоб берадилар. Болаларнинг қайси бири карточкада ифодаланган сонларни тўғри айтса, тарбиячи қўлидаги карточкаларни гуруҳга кўрсатади.

2-вариант. «Сиз тўққиздан бирни олиб ташласангиз, менда қандай сон борлигини билиб оласиз. Менда қандай сон бор экан?» сўрайди тарбиячи. Болалар бу сонни айтадилар. Тарбиячи сон билан кўрсатилган карточкани гуруҳ болаларига кўрсатади.

Тетиклаштирувчи машқ.

Тарбиячи: Болажонлар, топшириқни ҳамма жуда яхши бажарди. Энди ўрнимиздан туриб 10 марта сакраймиз, 10 марта ўтириб-турамиз.

Билимларни мустаҳкамлаш учун ўйин: “Топган топалоқ”

Тарбиячи: Болажонлар, ҳозир сизларга мисолларни ечиш бўйича математик топишмоқли шеърлар айтаман. Сиз шеърни эшитасиз ва мисолларни ечиб жавобни карточка ёрдамида кўрсатасиз.

1. Ола товук дон чўқир,
Сув ичади қораси.
Келиб кўшилса боласи,
Нечта бўлар ҳаммаси?
2. Али тутди 4 та балиқ,
Вали тутди 5 та балиқ
Нечта бўлди ҳамма балиқ?

3. У шохдадир 5 та куш,
Бу шохдадир 4 та куш.
Учиб кетса 3 таси,
Шохда қолар нечтаси?

Тарбиячи: Болажонлар, “Топган топалоқ” ўйинида жуда яхши қатнашдингиз, баракалла.

Болалар билимини текшириш ва мустаҳкамлаш учун саволлар:

1. 3 га 5 ни қўшсак неча бўлади?
2. 6 га бирни қўшсак неча бўлади?
3. 9 дан 2 ни олсак неча бўлади?
4. 7 дан 3 ни олсак неча бўлади?
5. Сизга шеърӣй топишмоқлар ёқдимӣ?
6. Қайси топишмоқни топиш қийин бўлди? Нима учун?
7. Сиз ҳам математик топишмоқлар биласизми?

Фаолият якунида болаларни рағбатлантириш.

Геометрик шакллар

Мавзу: Таёқчалар ёрдамида турли шаклларни ясаш

Мақсад:

- Болаларнинг геометрик шакллар ҳақидаги билимларини мустаҳкамлаш ва мантиқий фикрлашни ривожлантириш.

Кутилаётган натижа:

- Ижодий, мантиқий фикрлаш ривожланади.
- Таёқчаларнинг ўрнини алмаштириб шакллар ҳосил қилишни билиб оладилар.

Керакли жиҳозлар:

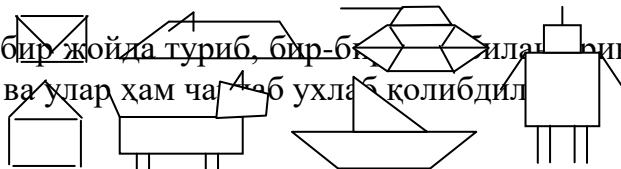
- 30-35 смли таёқчалар-40 та
- Ҳар бир бола учун бир пачкадан саноқ чўплари

Фаолиятнинг бориши:

Тарбиячи: Болажонлар, сизларга сеҳрли таёқча ҳақида эртақ айтиб берайми?

Қадимда эмас, балки ҳозирги замонда сеҳрли таёқчалар бор экан. Улар бир-бирлари билан жуда иноқ экан. Бир-бирини кўрмай қолишса дарров соғинишар, шунинг учун доимо бирга юришга ҳаракат қилишар экан. Бу таёқчалар Баҳромжон исмли боланинг таёқчалари экан. Баҳромжон ҳам таёқчаларини жуда яхши кўрар, уларни авайлаб асрар экан. Бир куни Баҳромжон яшайдиган шаҳарда таёқчалардан шакллар ясаш бўйича мусобақа ўтказилиши эълон қилинибди. Баҳромжон мусобақада қатнашишни жуда хоҳлабди. Қандай қилсам мусобақада ғолиб чиқар эканман, деб таёқчаларни олиб ҳар-хил шакллар ҳосил қилишни машқ қилибди ва охири чарчаб ухлаб қолибди. Таёқчалар Баҳромжонни ухлаб қолганини кўриб, секин бир-бирлари билан гаплаша бошлабдилар: -Эҳ, Баҳромжон, бизларнинг сеҳрли таёқча эканлигимизни билмайдида. Келингләр турли шакллар ҳосил қилишни машқ қиламиз. Таёқчалар ҳар хил шакллар ҳосил қила бошлабди. Қарангләр, улар қандай шакллар ҳосил қилибди. Конверт, сичқон, танк, уйча, кучукча, кема, робот.

Таёқчалар бир жойда туриб, бир-бирини алмаштириб ҳар хил шакллар ясабдилар ва улар ҳам чаққон ухлаб қолибдилар.

Эртаси куни Баҳромжон таёқчаларни олиб мусобақага борибди. Таёқчалар мусобақада бир-бирлари билан аҳил бўлиб иштирок этибдилар ва Баҳромжон ғолиб бўлибди. Баҳромжоннинг ўртоқлари унга жуда ҳавас қилиб қарашибди.

Болалар, келинлар, бизлар ҳам таёқчаларимиз ёрдамида турли шаклларни ҳосил қиламиз.

Болалар учун амалий иш.

Ҳар бир болага саноқ чўплари берилади. Шаклларни ясашда оддийдан мураккабга қараб борилади-конверт, уйча. Конвертни ясагандан кейин болаларга мана шу шаклдаги 2 та таёқчанинг жойини ўзгартириб конвертни уйчага айлантiring, деб топшириқ берилади.

Сўнгра кемача, сичқон, кучукча, робот ва танк ясаш мумкин.

Билимларни мустаҳкамлаш учун ўйин: «Қайси гуруҳ тўғри ва тез бажаради»

Болалар тўртта гуруҳга бўлинадилар ва ҳар бир гуруҳга 20 тадан таёқчалар берилади.

Ўйин қоидаси: Тарбиячи тўртта гуруҳга ҳам бир хил шаклни ясашни айтиб, «Қайси гуруҳ тўғри ва тез бажаради», деб шарт қўяди.

Ғолиб гуруҳга юлдузча берилади ва ўйин охирида рағбатлантирилади.

Болалар билимини текшириш ва мустаҳкамлаш учун саволлар:

1. Сизга қайси шаклни ясаш ёқди?
2. Уйчани нечта таёқчадан ҳосил қилдингиз?
3. Конвертни уйчага айлантiring учун, нечта таёқчанинг ўрнини алмаштирддингиз?
4. Сиз учун қайси шаклни ясаш қийин бўлди?
5. Танк шаклини ясаш учун нечта таёқча зарур?

Фаолият давомида ва якунида болаларни ширин сўзлар билан рағбатлантириш.

Миқдор (Катталиқ)

Мавзу: Шартли ўлчов ёрдамида ўлчаш

Мақсад:

Болаларга шартли ўлчов ёрдамида ўлчашни ўргатиш.

Кутилаётган натижа:

Сочилувчи ва суяқ жисмларни шартли ўлчов ёрдамида аниқлашга ўргатиш.

Узунликни (полоска, тасмача) шартли ўлчов ёрдамида ўлчаш.

Керакли жиҳозлар:

10 пиёла мош солинган тоғорача ва пиёла

Сув солинган графин ва стакан

Турли геометрик шакллардан 10 тадан

Фаолиятнинг бориши:

Тарбиячи столи устига машиналарни қўйиб уларни санаб чиқишни таклиф этади.

Болалар санайдилар, тарбиячи ҳаммаси бўлиб машиналар нечта эканлигини сўрайди. Болалар машиналарни санаб 10 та деб жавоб беради.

Тарбиячи: Болалар бугун биз сиз билан бошқача санашни ва санаш натижасида ўлчашни ўрганамиз.

Тарбиячи столга мош солинган идишни қўяди ва «Мошнинг қанчалигини қандай билиш мумкин?», деб сўрайди.

Тарбиячи: Мошнинг қанчалигини мана бу пиёла билан ўлчаб аниқласак бўлади. Ҳозир биз сиз билан тоғорада нечта пиёла мош борлигини ўлчаб кўрамиз.

Тарбиячи битта болани чиқариб мошни ўлчаб иккинчи идишга солишни санаб туришни таклиф этади. Иш жараёнида болаларнинг диққатини пиёланинг тўла бўлишига қаратади. Пиёладаги ўлчанган мошни бошқа идишга тўкади. Ҳар бир пиёла мошни тоғорачага тўкканда, бола стол устига биттадан кубикни қўяди. Нечта пиёла мош бўлса шунча кубик бўлиши керак. Сўнг тарбиячи бошқа болалар билан ҳам худди шу ишни такрорлайди. Болалар ҳам пиёладаги мошнинг қанча эканлигини ўлчайдилар ва кубиклар ёрдамида санайдилар. Шунда 10 та пиёла мош ва 10 та кубик бўлиши керак. Тарбиячи болалар нутқига эътибор беради. Болалар қуйидагича гапиришлари лозим, масалан, тоғорадаги мош 10 пиёла экан. **Тарбиячи:** Санаш осон бўлиши учун тоғорадаги мошни бошқа тоғорага тўкаётганингизда олдингизга кубикларни қўйиб санаб бордингиз. Кубиклар ёрдамида санайверсангиз, тезда кубикларсиз ҳам санашни ўрганиб оласиз.

Тарбиячи лентани олиб болалардан уни қандай қилиб ўлчаш кераклигини сўрайди. Тарбиячи полоскани кўрсатиб «Полоска билан лентани ўлчаш мумкинми», деб сўрайди. Сиз уни қандай ўлчайсиз? Чақирилган бола лентани қандай ўлчаш кераклигини кўрсатади.

Болалар учун амалий иш.

Болаларга банкадаги сувни шартли ўлчов бўлган стакан билан ўлчаш таклиф қилинади. Ҳар бир бола навбат билан келиб сувни стакан билан ўлчаб кўради. Тарбиячи ҳар бир боланинг ўлчовини алоҳида геометрик шакллар билан белгилаб боради. Охирида уларнинг ҳаммаси бир хил натижами йўқлиги аниқланади.

Болалар билимини текшириш ва мустаҳкамлаш учун саволлар:

1. Биз мошни нимада ўлчадик?
2. Мош қанча экан?
3. Биз лентани нимада ўлчадик?
4. Банкадаги сувни ўлчаганингизда қанча чиқди?

Тарбиячи Фаолият давомида ва якунида болаларни ширин сўзлар билан рағбатлантиради.

Фазовий тасаввур

Мавзу: Фазода йўналишни аниқлай олиш, юриш, югуриш вақтида ҳаракат йўналишини ўзгартириш

Мақсад:

Болаларга фазода йўналишни аниқлай олиш ва ҳаракат йўналишини тўғри бошқаришни ўргатиб бориш.

Кутилаётган натижалар:

Фазода йўналишни аниқлашни ўрганадилар.

Ўз ҳаракатларини белгиланган йўналиш бўйича ўзгартириш кўникма ва малакасига эга бўладилар.

Керакли жиҳозлар:

Оқ қоғоз (ҳар бир болага)

Фаолиятнинг бориши:

Тарбиячи: Болажонлар, келинлар қоғоздан буклаш усули билан самолёт ясаймиз.

Энди самолётимизни олиб, очик ҳавога чиқамиз. Болалар ясаган самолётларини осмонда мўлжал олиб учуриб ўйнайдилар ва ўзига нисбатан қайси йўналишда учганини айтиб берадилар.

Тарбиячи: Болалар самолётлар фазода қандай ҳаракат қилиб учганини кўрдингиз. Самолётингиз осмонда юқорига, пастга, ўнгга, чапга бурилиб учди. Бу сизнинг қўл ҳаракатингизни қайси томонга йўналтирганлигингизга боғлиқ бўлди.

Болажонлар, кимнинг самолёти энг баланд учди? Кимнинг самолёти энг узокқа учди?

Энди, болалар ҳарбийлар ҳақида сизга гапириб бераман. Телевизорда аскар акаларингизнинг юришини кўриб ҳавас қилганмисиз? Уларни юриб кетаётган вақтларида бошлиқлари "ўнгга" ёки "чапга" деб буйруқ берганларини эшитгансиз. Мана, мен Ҳозир сизларга кўрсатиб бераман.

Тарбиячи аскарнинг юриши, юриб ёки югуриб кетаётганида бирдан берилган буйруққа асосан ҳаракат йўналишини ўзгартиришини кўрсатиб тушунтириб беради.

Билимларини мустаҳкамлаш учун амалий иш ва ўйин: "Аскар-аскар"

Тарбиячи: Келинлар болалар "Аскар-аскар" ўйинини ўйнаймиз. Барчангиз беш нафардан бўлиб сафлангиз. Беш нафардан тўрт нафар бўлдингиз. Аввал биринчи қатор буйруққа асосан юради ва айтилган йўналиш бўйича ҳаракатини ўзгартиради. Улар машқни бажариб бўлганларидан сўнг кейинги қаторлар навбати билан бажарадилар.

Болалар билимини текшириш ва мустаҳкамлаш учун саволлар:

1. Кимнинг самолёти энг баланд учди?
2. Самолётингиз учаётганда қайси томонга кўп бурилди?
3. Кимнинг самолёти энг узокқа учди?
4. Аскар бўлиб юришда қийналмадингизми?

Фаолиятнинг давомида ва якунида ширин сўзлар билан болаларни рағбатлантириш.

Вақт ҳақида тасаввур

Мавзу: Йил фасллари

Мақсад:

- Болаларнинг фасллар ҳақидаги тасаввурларини кенгайтириш.

Кутилаётган натижа:

- Болалар фасллардаги ўзгаришларни фарқлаб, уларни бир-биридан ажрата олишни ўрганадилар.

Керакли жиҳозлар:

Йил фасллари тасвирланган суратлар

- Дарахтнинг 4 та фаслдаги 4 хил кўриниши тасвирланган расм
- Доира шаклидаги оқ қоғоз (ҳар бир болага) рангли қаламлар
- «Олтин тож» шакли, 16 та ғиштчалар (ёғочдан)

Фаолиятнинг бориши:

Тарбиячи: Болажонлар, ҳеч эътибор берганмисиз, баъзида ҳаво иссиқ бўлади, баъзида ёмғир ёғади, баъзида ҳаво совуқ бўлиб қор ёғади. Табиатдаги бу ўзгаришлар маълум вақтларда бўлади ва бу вақтларнинг ўз номи бор.

Ҳозир сизларга топишмоқ айтаман, топишмоқ нима ҳақида эканлигини топасизлар:

Келиб кетар бир йилда,

Тўрт оғайни ҳар хилда. (Тўрт фасл)

Болалар топишмоқни топганларидан кейин тарбиячи фасллар тасвирланган суратларни кўрсатиб фасллар ҳақида тўлиқ тушунча беради ва сўрайди:

-Болажонлар, баҳор, ёз, куз, қишни биргаликда қандай аташимиз мумкин? (Болаларнинг жавоблари).

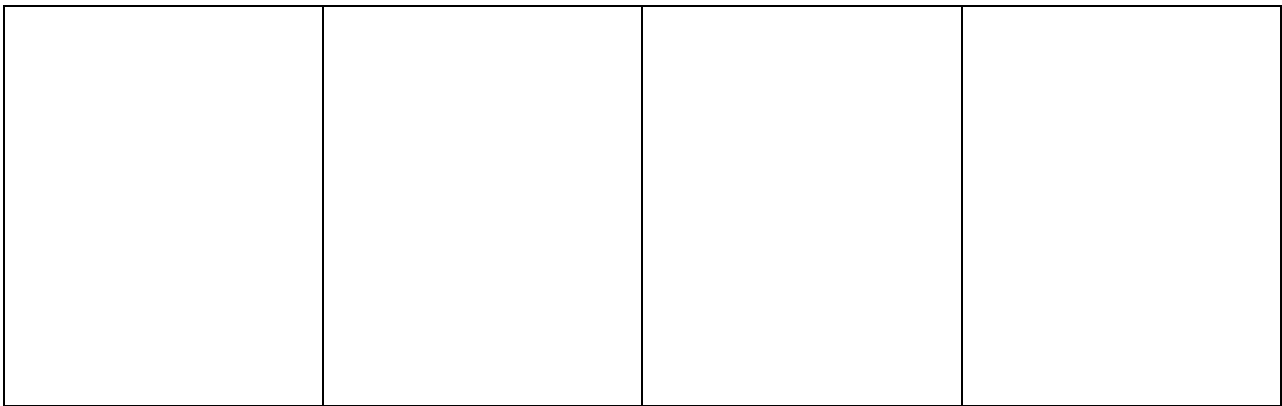
-Болажонлар, ҳозир қайси фасл? (Болаларнинг жавоблари).

Тарбиячи: Болажонлар, бир йилда нечта фасл бор, биласизларми? Биз баҳор келганини қандай биламиз? Ёзнинг келганини-чи? Куз ёки қиш келганини-чи?

Болаларнинг жавоблари.

Тарбиячи: Болалар ўнг қўлингизни кўрсатинг. Энди ўнг қўлимизни бош бармоғини яшириб қўямиз. Кўрсаткич бармоғимизни-баҳор, ўрта бармоғимизни-ёз, номсиз бармоғимизни-куз, жимжилоғимизни-қиш деб оламиз. Демак, 1-баҳор, 2-ёз, 3-куз, 4-қиш бўлар экан. Қаранглар, улар қандай тартиб билан турибди. Улар доимо шу тартибда, бирин-кетин келади. Сизлар бирдан кейин қайси сонни айтасизлар? Тўғри, ҳеч қачон бирдан кейин 3 ёки 4 келмайди, фасллар ҳам худди шундай, баҳордан кейин албатта ёз келади, ёздан кейин куз, куздан кейин қиш, қишдан кейин яна баҳор келади.

Ҳозир мен сизларга 1 та дарахтнинг 4 хил кўринишини кўрсатаман.

Бу дархтларнинг кўриниши нега ҳар хил, ким менга айтиб беради?

Фаслларнинг ўзгарганини одамларнинг кийинишидан, об-ҳаво ўзгаришидан ҳам билиб олиш мумкин. Менинг ёнимга 4 та бола келсин. 1-бола баҳорда, 2-бола ёзда, 3-бола кузда, 4-бола қишда қандай кийимлар кийилишини таърифлаб берадилар.

Яна 4 та бола 4 фаслда об-ҳаво қандай бўлишини айтиб беради.

Болалар фаслларни билиб олдингиз, уларни доимо бир хил кетма-кетликда келишини ёдингиздан чиқарманг.

Болалар учун амалий иш.

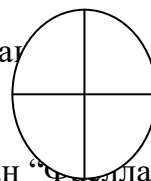
Ҳар бир бола учун стол устига доира шаклидаги оқ қоғоз, рангли қаламлар қўйилади.

Тарбиячи: Болалар, олдингиздаги оқ қоғоз қандай шаклда экан? Келинлар, уни ўртасидан буклаймиз, 2 та яримга ой шакли ҳосил бўлди. Энди уни яна 2 га буклаб оламиз. Қоғозни очиб кўриб, текисланг, доира шакли неча қисмга бўлинибди. Қоғоздаги 4 та қисмга тартиби билан фаслларнинг белгиларини чизиб чиқинг ва уларни рақамлар билан белгиланг. (Баҳорни гуллар билан, ёзни қуёш, кузни дарахт ва баргларнинг тўкилиши, қишни қор парчалар ва безатилган арча кўринишида тасвирлашлари мумкин).

Болаларнинг иши кузатилади ва керак бўлганда маслаҳатлар берилади. Болалар ишни якунлаганларидан сўнг, доира шаклига изоҳлаб берадилар.

Тетиклаштирувчи машқ.

Тарбиячи: Болажонлар, ҳозир сизлар билан “Фасллар” ўйинини ўйнаймиз.

Болалар доира бўлиб ўтирадилар ва навбат билан “қиш”, “баҳор”, “ёз”, “куз” деб фаслларни айтиб чиқадилар. Тарбиячи бошловчи бўлади. Бошловчи “баҳор” деса, “баҳор” сўзини айтган болалар ўрндан туриб, жойларини алмаштирадилар. Бошловчи турганларнинг биттасининг ўрнига ўтириб олиши лозим. Ўтира олмаган бола бошловчи бўлади ва бошқа фаслнинг номини айтади. Ўйин шу тарзда давом этади.

Билимларни мустаҳкамлаш учун ўйин: «Олтин тож»

Болалар 4 гуруҳга бўлинадилар. Тарбиячи ўйин марказига баланд чиройли таглик қўйиб, устига болалар бошига мос «Олтин тож» қўяди. «Олтин тож»нинг 4 томонига ғиштчалар (ёғочдан) қўяди. Болалар 5 тадан бўлиб 4 томондаги ғиштчалар олдига сафланадилар.

Ўйиннинг бориши: тарбиячи навбат билан ҳар бир гуруҳнинг 1, 2, 3, 4, 5, болаларига саволлар беради. Саволга тўғри жавоб берган болалар ғиштчалар устидан «Олтин тож» томон силжиб боради. 1-саволга тўғри жавоб берса 1-ғиштга ўтади, 2-саволга тўғри жавоб берса 2-ғиштга ўтади ва ҳақозо. Ўйин ғолиби 1 та ёки кўпроқ бўлиши мумкин, шу сабабли «Олтин тож» нинг сонини кўпроқ қилиб қўйиш мумкин.

Ўйин якунида «Олтин тож» соҳиблари рағбатлантирилади.

Болалар билимини текшириш ва мустаҳкамлаш учун саволлар:

1. Фаслларнинг номини билиб олдингизми? Айтиб беринг-чи.
2. Қиш, баҳор, ёз ва кузни биргаликда қандай номлашимиз мумкин?
3. Бир йилда нечта фасл бор?
4. Баҳордан кейин қайси фасл келади?
5. Қишдан кейин қайси фасл келади?
6. Куздан олдин қайси фасл келади?
7. Қайси фасл эканлигини нималар ёрдамида билишимиз мумкин?
8. Фаслларни тўғри кетма-кетликда айтиб беринг.
9. Сизга энг ёқадиган фасл қайси? Нима учун?
10. Сиз қайси фаслда туғилгансиз?

Фаолият якунида болаларни рағбатлантириш.

Сон ва санок

Мавзу: 1 дан 10 гача бўлган рақамларни ёзишни ўргатиш

Мақсад:

- Болаларга 1 дан 10 гача бўлган рақамларни ёзишни ўргатиш.
- Рақамларни ёзиш кўникмасини шакллантириш.

Кутилаётган натижа:

- Болаларнинг майда қўл моторикаси ривожланади.
- Ёзишга қизиқиш уйғотилади.

Керакли жиҳозлар:

- Санок чўплари (ҳар бир болалар столига 2 тадан)
- Катак дафтар
- Ручка

Фаолиятнинг бориши:

Тарбиячи: Болажонлар, биз йил давомида эрталабки соатларда ёки бўш вақтларимизда 1 дан 10 гача ёзишни ўрганиш учун бармоқларимизни машқ қилдириб

келяпмиз. Барчангиз ручкани бармоқлар билан қандай ушлашни ўрганиб олгансизлар. Ҳар бирингизнинг ўз ручкангиз ва катак дафтарингиз бор. Дафтарингизнинг биринчи бетида катак чизиғи ўртасига нуқта қўйишни, катак ўртасига нуқта қўйишни ўргандингиз, кейин таёқча чизишни, турли шакллар чизишни ўргандингиз. Барчангизнинг дафтарингизга қалам билан 1 дан 10 гача бўлган рақамларни ёзиб қўйдим. Ҳозирча дафтарни ёпиб столнинг ўртасига қўйиб турамиз. Биз олдин сонларни чўпларда ёзиб ўрганамиз, кейин ручка билан дафтарга ёзишни ўрганамиз.

Болалар учун амалий иш.

Болалар столига икки кутидан санок чўплари қўйилади.

Тарбиячи: Болалар олдингизда турган чўплардан рақамларни ёзамиз. Мен сизларга доскада чизиб кўрсатаман, сизлар чўплардан фойдаланиб ёзасизлар.

Иккита чўпни тик қўямиз- бир соғи ҳосил бўлади.

Бешта чўпдан икки сонини ҳосил қиламиз- икки

Тўртта чўпдан уч сонини ҳосил қиламиз- уч

Тўртта чўпдан тўрт сонини ҳосил қиламиз- тўрт

Бешта чўпдан беш сонини ҳосил қиламиз- беш

Олтита чўпдан олти сонини ҳосил қиламиз- олти

Тўртта чўпдан етти сонини ҳосил қиламиз- етти

Еттита чўпдан саккиз сонини ҳосил қиламиз- саккиз

Олтита чўпдан тўққиз сонини ҳосил қиламиз- тўққиз

Саккизта чўпдан ўн сонини ҳосил қиламиз- ўн

Болаларнинг иши кузатилади ва ёрдам берилади. Ёзиб бўлганларидан сўнг чўпларни кутиларга солиб қўйилади.

Жисмоний дақиқа.

Болалар бир қатор бўлиб «Поезд» ўйини ҳаракатини бажарадилар: бир-бирларининг тирсакларидан ушлаб қўллар олдинга, орқага ҳаракат қилади ва болалар доира бўлиб юрадилар.

Тарбиячи: Болажонлар, энди ҳаммамиз дафтаримизни очамиз ва ручкамизни бармоқларимиз билан тўғри ушлаб, қаламда ёзилган рақамлар устидан ёзамиз. (Рақамлар 4 ёки 5 тадан ёзилган бўлади).

Болалар билимини текшириш ва мустаҳкамлаш учун саволлар:

1. Бир рақамини ҳосил қилиш учун нечта чўп ишлатдингиз?
2. Чўплар билан ёзганда қайси рақамни осонлик билан ёздингиз?
3. Дафтарга қайси рақамни ёзиш осон экан?
4. Қайси рақамни ёзиш қийин экан?

5. Олти сонини ёзишда нечта чўп ишлатдингиз?

Фаолият якунида болаларни рағбатлантириш.

Геометрик шакллар

Мавзу: Етишмаган шаклни топишга доир мантиқий масалалар ечиш

Мақсад:

- Болаларнинг геометрик шакллар ҳақидаги тасаввурларини кенгайтириш.

Кутилаётган натижа:

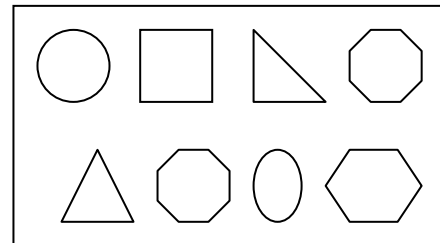
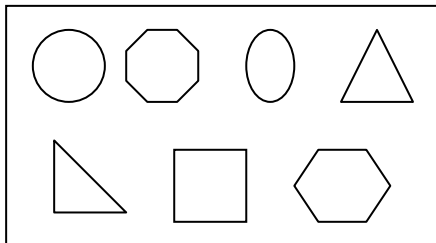
- Мантиқий фикрлашни ривожлантириш.

Керакли жиҳозлар:

- Таққослаш учун кўргазма расм (2 та)
- Ҳар бир бола учун расмлар (2 тадан)

Фаолиятнинг бориши:

Тарбиячи: Болажонлар, мен доскага 2 та расм қўйиб қўйдим, бу расмлар бир хилга ўхшайди, лекин эътибор бериб қарасингиз 2 хил эканлигини сезасизлар. Келинглар, 1-расм билан 2-расмни таққослаймиз.

Таққослашда диққатимизни расмга қаратиб ҳар бир шаклни 2-расмдан излаймиз. Излаган шаклимиз 2-расмда бўлмаса, биз унинг етишмаган шакл эканлигини билиб оламиз. Тарбиячи стол устига турли шаклларни икки тўплам қўйиб тушунтириши ҳам мумкин.

Болалар учун амалий иш.

Бир-бирига ўхшаш лекин баъзи шакллар етишмайдиган 2 та расм ҳар бир болага тарқатилади. Болалар расмларни бўйайди ва 2-расмдаги етишмаган шаклларни топади. Тарбиячи ҳар бир боланинг ишини кузатиб, жавобини эшитади. Болалар учун расм намунаси.

Билимларни мустаҳкамлаш учун ўйин: «Ўйингни топ»

Болалар 3 гуруҳга бўлинадилар. 1-гуруҳ болалари 6 та шаклларни қўлларида ушлаб доира марказида турадилар. Марказдан 2-2,5 метр узоқликда кичик доиралар чизилган бўлади.

Ўйин қоидаси: Тарбиячи болаларга «Ўйингни топ» дейди, болалар қўлларидаги тасвир бор доира ичига югуриб бориб кириб оладилар.

Битта доира бўш қолади, тарбиячи ундаги тасвирни болаларга кўрсатиб кимнинг қўлидаги тасвирга ўхшаб кетишини, лекин айнан ўхшаш бўлиши учун қайси шакл етишмаётганини сўрайди. Болалар ўзларидаги тасвирга қараб навбат билан жавоб берадилар.

Ўйинда гуруҳлар ўрин алмашиб боради.

Болалар билимини текшириш ва мустаҳкамлаш учун саволлар:

1. Менинг столимда қандай шакллар бор, мен биттасини яшириб қўйдим. Топингчи, у қайси шакл эди?
2. Мен сизга ҳозир 4 та шакл айтаман диққат билан эшитинг ва эслаб қолинг: доира, квадрат, учбурчак, овал. Энди яна бир марта айтаман: квадрат, овал, учбурчак. Қайси шаклни айтмадим?
3. Ўйинлар сизга ёқдими?
Тарбиячи Фаолият давомида ва якунида болаларни ширин сўзлар билан рағбатлантиради.

Микдор (Катталиқ)

Мавзу: Шартли ўлчов ёрдамида нарсаларнинг бўйини ва энини ўлчашни ўргатишни давом эттириш

Мақсад:

Болаларга шартли ўлчов ёрдамида нарсаларнинг энини ва бўйини ўлчашни ўргатиш.

Кутилаётган натижалар:

Ҳамма нарсани ҳам маълум ўлчов билан ўлчаш мумкинлигини билиб оладилар.

Керакли жиҳозлар:

Лента

Қоғоздан ёки картондан полоска

Тўғри тўртбурчак шаклидаги қоғоз ва геометрик шакллар

Арқон, полоска, маркер

Фаолиятнинг бориши:

Стул устида турли хил предметлар туради: стакан, қошиқ, картондан полоска ва бошқалар.

Тарбиячи: Болажонлар, олдинги Фаолиятлардан бирида стакан билан нимани ўлчадик? Тўғри болажонлар, сувни ўлчадик. Пиёла билан нимани ўлчадик? Мошни ўлчадик.

Стул устидаги буюмларга эътибор беринг бу буюмларни бир сўз билан нима деб аташ мумкин? Болажонлар, буларни ўлчов дейишимиз мумкин.

Келинглр, болалар лентани ўлчаб кўрамыз. Уни нима билан ўлчашимиз мумкин? Болалар лентани полоска билан ўлчашимиз мумкин. Лентани ўлчаб бўлишгач, стол юзини ўлчашади. Тарбиячи болаларга столнинг четидан ўлчаш қулайроқ эканлигини тушунтиради. Картон полоскаси тугаган жойдан ўлчаш лозимлигини таъкидлайди.

Болалар учун амалий иш.

Тарбиячи болаларга стол устида турган қоғознинг эни ва бўйини ўлчашни таклиф этади ва ўлчов ҳисобини билиш учун фишкалар билан белгилашни эслатади. Қоғозни ўлчаш учун 3 хил узунликдаги 3 та полоска берилади. Болалар ҳар бири мустақил равишда қоғозни хоҳлаган узунликдаги полоска билан ўлчаб кўрадилар ва қайси полоска билан ўлчаганда нечта полоска бўлганлигини айтадилар.

Билимларни мустаҳкамлаш учун ўйин: «Тортишмачоқ»

Болалар 2 гуруҳга бўлиниш учун 1 ва 2 сонини навбат билан айтадилар. 1 сонини айтганлар 1-гуруҳ, 2 сонини айтганлар 2-гуруҳ бўлиб бирлашадилар. Полга чизик чизилади, чизикнинг бир томонида 1-гуруҳ, иккинчи томонида 2-гуруҳ болалари турадилар. Уларга битта арқон берилади, арқоннинг 3 та жойига қизил ранг

билан белги қўйилган бўлади- ўртадаги белги полдаги чизикнинг устида туриши керак, қолган икки белгидан бошлаб 2 гуруҳ болалари арқонни ушлайдилар. Арқоннинг ўртасини топишда тарбиячи болалар билан арқонни ўртасидан буклайди ва ўртасини белгилайди, яна иккита белгини қўйиш учун махсус полоска ёрдамида арқонни ўлчайдилар ва келишган ҳолда маълум ўлчов бирлигида белги қўядилар.

Тарбиячининг сигнали билан 2 гуруҳ арқонни икки томонга тортади. Қайси гуруҳ арқонни кўпроқ тортиб олса ўша гуруҳ ғолиб бўлади, бунда ютқизган гуруҳ болаларидан 2 таси чизикдан ўтиб кетиши керак. Ўйин бир неча марта такрорланиши мумкин, агар битта гуруҳ ғолиб бўлаверса гуруҳлар қайтадан ҳосил қилинади.

Болалар билимини текшириш ва мустаҳкамлаш учун саволлар:

Биз нималарни ўлчадик?

Биз столнинг бўйи ва энини нима билан ўлчадик?

Арқоннинг белгиларини нечта полоскага тенг қилиб қўйдик?

Қоғознинг бўйи нечта полоска чиқди?

Қоғознинг эни нечта полоска чиқди?

Фаолият якунида болаларни ширин сўзлар билан рағбатлантириш.

Фазовий тасаввур

Мавзу: Нарсаларнинг бир-бирига нисбатан жойлашишини аниқлаш

Мақсад:

- Болаларни атрофдаги нарсаларнинг вазиятини аниқлашга ўргатиш (узоқда, яқинда, пастда, кетма-кет, қарама-қарши, ёнма-ён каби).

Кутилаётган натижа:

- Атрофдаги нарсаларнинг жойлашиш масофасини аниқлашни ўрганадилар.

Керакли жиҳозлар:

Ўйинчоқлар

Ҳар бир бола учун оқ қоғоз, саноқ чўплари

Китоблар

Фаолиятнинг бориши:

Тарбиячи: Болажонлар, агар эътибор берган бўлсангиз, бугун мен барча ўйинчоқларни стол устига олиб қўйдим.

Келинлар, болалар, хонамизнинг қайси жойида, қайси ўйинчоқ туриши кераклигини келишиб оламиз ва ўйинчоқларни ўша жойларга қўямиз. Гуруҳимиз хонасида 2 та ўйинчоқлар қўйиладиган жавон бор, улар бир-бири билан ёнма-ён қўйилган. Аввало ўйинчоқларни жавонга қўйиб чиқайлик. Мана бу ўйинчоқ поезд жавоннинг пастки токчасида тургани яхши, чунки унинг рельслари юқоридаги токчага сиғмайди. Темир йўл рельслари устига вагончаларни кетма-кет қилиб жойлаштирамиз. Жавон токчаларига қолган майдороқ ўйинчоқларни қўйиб чиқамиз.

Мана бу катта айиқчани бошқа томонга, яъни ўйинчоқлар жавонига нисбатан қарама-қарши турган стол устига қўямиз. Қуёнча ўйинчоғини 2-даража ёнига қўяман. Қуёнча ўйинчоқлар жавонидан узоқроққа жойлашди. Мана бу катта машинани поездга яқин қилиб ёнма-ён қўйиб қўямиз.

Болалар қарангларчи ўйинчоқларимизнинг жойлашуви сизларга ёқдими?

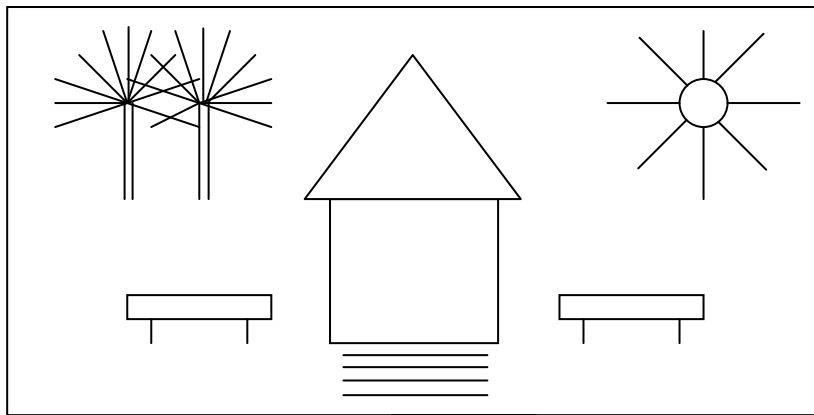
Энди менга ўйинчоқларни қандай жойлаштирганимни, уларнинг бир-бирига нисбатан жойлашиш тартибини айтиб беринлар.

Болалар жавоби: Ўйинчоқлар қўйилган жавонлар ёнма-ён турибди. Поезд жавоннинг пастки тоқчасида турибди. Вагончалар кетма-кет қўйилган. Юқори тоқчадаги ўйинчоқлар ёнма-ён қўйилган. Айиқча ўйинчоқлар жавонининг қарама-қарши томонида турибди. Ўйинчоқ қуёнча жавондан узоқроққа жойлаштирилди. Ўйинчоқ машина поезднинг яқинига қўйилди.

Болалар учун амалий иш.

Олдиндан болалар столига ҳар бир бола учун оқ қоғоз, саноқ чўплари тайёрлаб қўйилади.

Тарбиячи: Болалар, столингиз устига оқ қоғоз ва саноқ чўпларини қўйиб қўйдим. Саноқ чўпларидан оқ қоғозга тасвир ҳосил қиламиз. Мен сизларга аввало тасвирни чизиб кўрсатаман. Сўнг сизлар тасвирни саноқ чўплари ёрдамида ҳосил қиласизлар.

Болалар ҳосил қилган тасвирларингизга эътибор берингларчи: уйча, уйчанинг икки томонида ўриндиқлар, уйчадан узоқроқ ўнг томонда қуёш, уйчадан узоқроқ чап томонда дарахтларни тасвирладик. Тасвирда ниманинг орасида нима турибди? Уйчадан пастрокда нима турибди? Тасвирда ёнма-ён турган нарсани топинг. Қарама-қарши турган нарсани топинг.

Билимларни мустаҳкамлаш учун ўйин: «Китобларни жойлаштирамиз»

Болалар 2 гуруҳга бўлиниб оладилар. Тарбиячи китоб бурчагидаги китобларни стол устига қўйиб, китоб жавонини бўшатиб қўяди. Жавоннинг биринчи ва иккинчи тоқчаларига 1-гуруҳ болалари, учинчи ва тўртинчи тоқчаларига 2-гуруҳ болалари китобларни катта-кичиклигига қараб теришлари керак. Ўйиннинг бориши: Тарбиячи 1-гуруҳ болаларига жавоннинг биринчи ва иккинчи тоқчаларига, берилган китобларни териб чиқишларини айтади. Болалар китобларни териб бўлганларидан кейин уларнинг жойлашиш тартибини изоҳлаб берадилар.

Ўйинни 2-гуруҳ давом эттиради. Қайси гуруҳ китобларни тўғри жойлаштиради ва жойлашиш тартибини тўғри изоҳлаб берса ўша гуруҳ ғолиб бўлади.

Болалар билимини текшириш ва мустаҳкамлаш учун саволлар:

1. Доскага нималар яқин турибди?
2. Хонада сиздан узоқда турган нарсаларни аниқланг.
3. Сизга энг яқин турган нарсаларни айтинг.
4. Столдан пастрокда нималар турибди?
5. Кетма-кет деганда нимани тушунасиз?

6. Сизга қарама-қарши турган нарсаларни айтинг.
 7. Ўртоғингизнинг ёнида турган нарсаларни айтинг.
 8. Сиз билан ёнма-ён турган ўртоғингизнинг исми нима?
- Фаолият якунида болаларни рағбатлантириш.

Вақт ҳақида тасаввур **Мавзу: Йил календари**

Мақсад:

- Болаларда йил календари ҳақида тушунча ҳосил қилиш.

Кутилаётган натижа:

- Болалар йил календари ҳақида дастлабки тушунчаларни эгаллайдилар.

Керакли жиҳозлар:

- 2 та календар
- Ойларнинг номи алоҳи-алоҳида ёзилган карточкалар (ҳар бир болага)

Фаолиятнинг бориши:

Тарбиячи болаларга календарни кўрсатади ва «Болалар, бу нималигини биласизми?», деб сўрайди.

Тарбиячи: Болажонлар, бу календар дейилади. Сизлар бир йилда 4 та фасл борлигини биласизлар, мана шу фаслларнинг ҳар бирида 3 ой бор. Мана шу ойлар календарда акс этади. Масалан: баҳор ойлари-март, апрел, май, ёз ойлари-июн, июл, август, куз ойлари-сентябр, октябр, ноябр, қиш ойлари- декабр, январ, феврал.

Болалар учун амалий иш.

Тарбиячи: Болажонлар, олдингиздаги календарни қўллингизга олиб қаранг, мана бу алоҳида-алоҳида 1 дан 31 гача сонлар ёзилган қаторлар бир ойни билдиради. Бу сонларнинг ҳар бири бир кун. Эътибор берган бўлсаларингиз бир хил ойлар 30 кундан, яна бир хили 31 кундан иборат. Фақат феврал ойигина 28 кундан иборат. Энди мана шу ойларни санаб чиқинг бир йилда нечта ой бор экан?

Болалар мустақил санаб айтиб берадилар.

Ҳозир ҳаммамиз биргаликда бир йилдаги ойларни айтамыз. Болалар билан 5 марта ой номлари такрорланади.

Билимларни мустаҳкамлаш учун ўйин: «Қайси ой?»

Тарбиячи: Болажонлар, келинглр 2 гуруҳга бўлиниб «Қайси ой» ўйинини ўйнаймиз мен мана бу 2 та календарни деворга илиб қўяман. Сизларга ой номларини тарқатиб чиқаман, сизлар бу номларни календардаги номларга солиштириб қайси фаслнинг қайси ойи эканлигингизни топасизлар.

Болалар билимини текшириш ва мустаҳкамлаш учун саволлар:

1. Биз бугун нимани ўргандик?
2. Бир йилда нечта фасл бор?
3. Ҳар бир фаслда нечта ой бор?
4. Бир йилда нечта ой бор?
5. Ҳозир йилнинг қайси ойи?
6. Қайси ойларнинг номи сизнинг эсингизда қолди?

Тарбиячи Фаолият давомида ва якунида болаларни ширин сўзлар билан рағбатлантиради.

Сон ва санок

Мавзу: 15 гача тартиб билан санашга ўргатиш

Мақсад:

Болаларга 15 гача санашни ўргатиш.

Кутилаётган натижалар:

Болалар 15 сони ичида тартиб билан санашни ўрганадилар.

Болаларда мустақил фикрлаш ва ижодкорлик ривожланади.

Керакли жиҳозлар:

Санок таёқчалари 15 та

Геометрик шакллар: овал 11 та, олтибурчак 12 та, учбурчак 13 та, тўғри тўртбурчак 14 та, саккизбурчак 15 та (ҳар бир болага)

Копток

Фаолиятнинг бориши:

Тарбиячи: Болажонлар, биз сизлар билан 10 гача санашни ўрганганмиз, тўғрими? Бугун сизлар билан 15 гача санашни ўрганамиз.

Бунинг учун ҳаммамиз олдимиздаги санок таёқчаларидан фойдаланамиз. Олдин 10 та таёқчани санаб стол устига териб оламиз: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10. Кейин 10 та таёқчага яна 1 та таёқча қўшамиз ва санаймиз 11 (ўн бир). Ҳаммамиз биргаликда айтамиз- ўн бир. Энди 11 та таёқчага яна 1 та таёқча қўшамиз ва санаймиз 12. Ҳаммамиз биргаликда айтамиз-ўн икки. 12 та таёқчага яна 1 та таёқча қўшамиз ва санаймиз-ўн уч. 13 та таёқчага яна 1 та таёқча қўшамиз ва санаймиз-ўн тўрт. 14 та таёқчага яна 1 та қўшамиз ва санаймиз-ўн беш. Болалар биз нечагача санашни ўргандик?

Болалар: 15 гача.

Тарбиячи: Тўғри, болажонлар, биз 15 гача санашни ўргандик. Келинлар, ҳаммамиз биргаликда яна бир марта санаймиз: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15.

Болалар учун амалий иш.

Тарбиячи: Болажонлар, столларингиз устида турли геометрик шакллар ва санок чўплари турибди. 11 та санок чўпидан овал шаклини ясайсиз ва унга 11 та овал шаклини терасиз. 12 та санок чўпидан олтибурчак шаклини ясайсиз ва унга 12 та олтибурчак шаклини териб чиқасиз. 13 та санок чўпидан учбурчак шаклини ясайсиз ва унга 13 та учбурчак шаклини териб чиқасиз. 14 та санок чўпидан тўғри тўртбурчак шаклини ясайсиз ва унга 14 та тўғри тўртбурчак шаклини териб чиқасиз. Болажонлар, энди эътибор бериб санаб чиқинг ва биз шаклларни нечтадан териб чиқанимизни айтинг. Биз ҳозир шаклларни териб чиққанда 11 дан 15 гача бўлган қайси сонни ишлатмадик? Энди болажонлар, саккизбурчаклардан 15 тасини санаб олдингизга териб қўйинг. Болажонлар, келинг биргаликда ҳаммамиз 15 гача санаймиз. Айтилган барча топшириқларни жуда тўғри бажардингиз, баракалла, болалар. Мен сизлардан жуда хурсанд бўлдим.

Тетиклаштирувчи машқ.

Тарбиячи: Болалар, энди ҳаммамиз ўрнимиздан турамиз. Доира бўлиб туриб оламиз. Қўлларимизни ёнга чўзамиз ва қўлимизнинг кафтини бир-биримизникига 15 марта теккизамиз. Қўлларимизни юқорига кўтариб 15 марта чапак чаламиз, 15 марта бармоқларимизни мушт қилиб очамиз.

Билимларни мустаҳкамлаш учун ўйин: «Чалкаштириш»

«Чалкаштириш» ўйини сонларнинг натурал қаторининг тартибига амал қилишга, тўғри санаш машқлари, кузатувчанлик, хотира, диққатни ривожлантиришга имкон беради. Ўйинда доскага тартиб билан қўйилган 1 дан 15 гача бўлган рақамлардан фойдаланилади.

Болалар кўзларини бекитадилар, тарбиячи рақамлардан биттасини олиб қўяди. Болалар кўзларини очиб, қайси рақам олиб қўйилганини айтишлари керак. Болалар ўйин қондасини ўзлаштириб олганларидан кейин тарбиячи битта рақамни олиб, қолган рақамларни суриб қўйиши, санаш тартибига риоя қилмай, рақамларнинг ўрнини алмаштириб қўйиши, ўйин бошида бўлмаган рақамларни қўйиб қўйиши мумкин.

Сонлар қаторини ўзгартирмасдан қолдириш ҳам мумкин, лекин бунда болалардан «нима чалкаштирилгани» сўралади. Болалар бу гал ҳамма сонлар тартиб билан турганлигини айтишлари керак.

Ўйин тезлик темпида ўтади ва болаларнинг унда энг кўп қатнашишига имкон бериш учун шунча марта қайтарилади. Ўйин давомида болаларнинг 15 гача тўғри санаш малакалари мустаҳкамланади.

Болалар билимини текшириш ва мустаҳкамлаш учун саволлар:

1. Биз бугун нечагача санашни ўргандик?
2. 10 дан кейин қайси сон келади?
3. 13 дан олдинги ва кейинги сонларни айтинг.
4. 12 дан олдин қайси сон туради?
5. 14 дан кейинги сонни айтинг.
13 ва 15 сонларининг ўртасида қандай сон бор?
15 гача санаб беринг.
10 сонидан кейинги сонларни санаб беринг.

Фаолият якунида барча болаларни рағбатлантириш.

Мавзу: Етишмаган шаклларни топишга доир мантиқий масалалар ечишни ўргатишни давом эттириш

Мақсад:

Болаларнинг геометрик шакллар ҳақидаги тасаввурларини мустаҳкамлаш.

Кутилаётган натижа:

Болалар мантиқан фикрлаган ҳолда геометрик шаклларни бир-бирига таққослашни ўрганадилар.

Керакли жиҳозлар:

«Шакллар шаҳарчаси» тасвири (2 та)
Геометрик шакллар, бўр

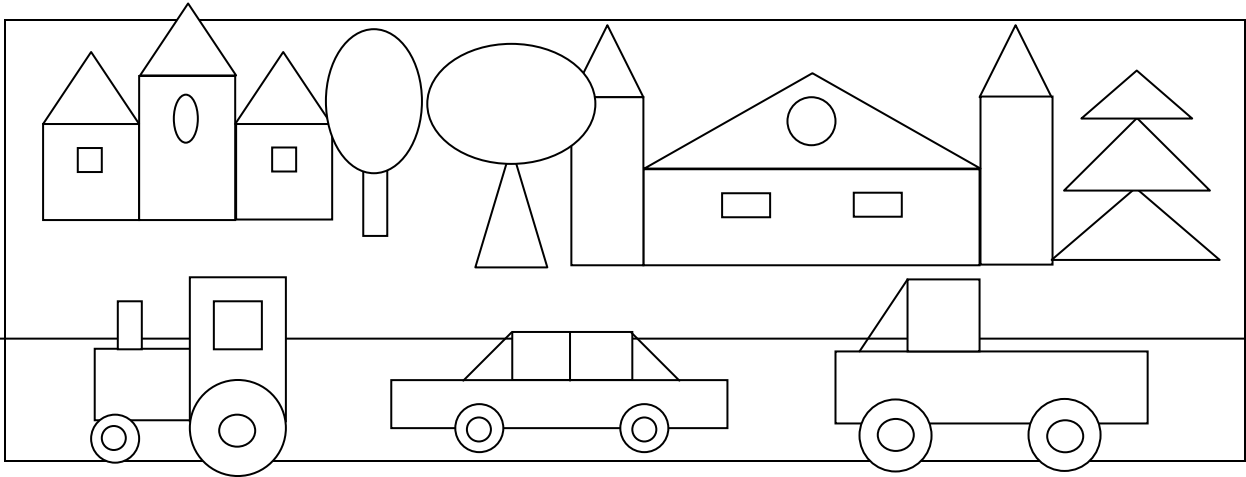
Фаолиятнинг бориши:

Тарбиячи: Болажонлар, сизларга геометрик шакллар ҳақида бир эртак айтиб берайми?

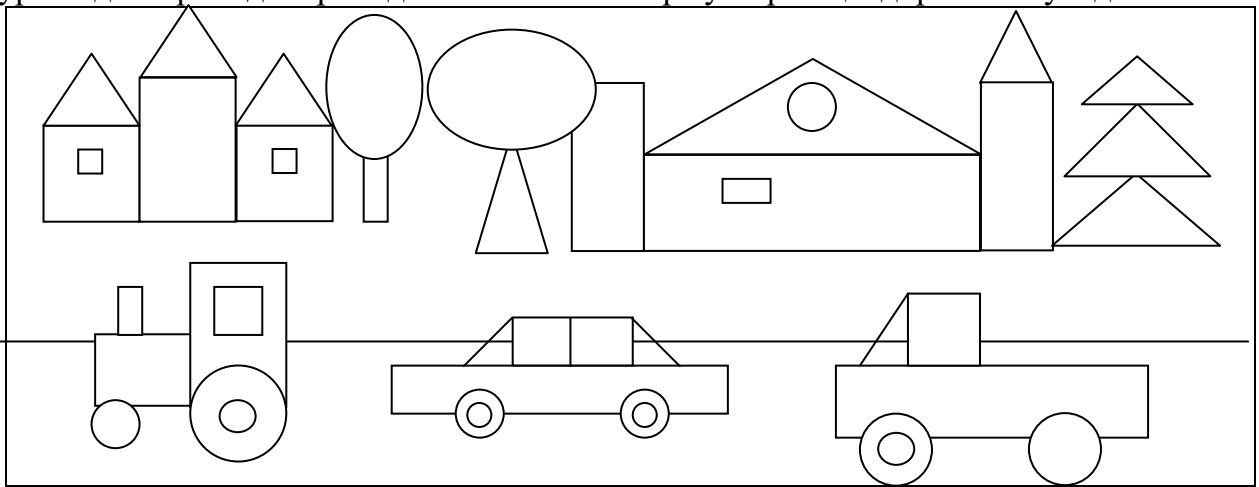
Қадим замонда Камол исмли бир бола бор экан. У сайр қилишни жуда яхши кўрар экан. Бир куни Камол сайр қилиб юриб, бир шаҳарга бориб қолибди. Бу шаҳар геометрик шакллар шаҳарчаси экан. Бу шаҳардаги транспортлар ҳам, дарахтлар ҳам, гуллар ҳам геометрик шаклда экан. Шаҳарнинг подшоҳи Камолни саройга таклиф этибди. Саройда Камол турли шакллардан ясалган нарсаларни кўриб ҳайратланибди. Подшоҳ Камолга шундай дебди: -Бу сарой турли шакллардан қурилган, агар битта

шакл йўқолиб қолса ҳам сарой бузилиб кетиши мумкин, шунинг учун уни кўриқчилар яхшилаб кўриқлайдилар.

Камол шаҳарни яхши кўриб қолибди, шунинг учун шаҳар подшоҳи Камолга турли геометрик шакллар билан бирга шаҳарнинг 2 та расмини ҳам совға қилибди. Камол уйига қайтиб келибди ва у ҳам турли геометрик шакллардан уйлар, машиналар, дарахтлар, гуллар ясабди. У подшоҳ совға қилган расмларга қараб-қараб иш қилар экан, шунинг учун бу икки расмдаги фарқларни ҳам билиб олибди. Болалар келинглр биз ҳам шаҳарнинг расмини бир кўрайликчи.

Болалар биринчи расмни кўриб бўлганларидан кейин тарбиячи 2-расмни кўрсатади. 2-расмда 1-расмдаги баъзи шакллар тушириб қолдирилган бўлади.

Болалар расмлардаги фарқларни топадилар.

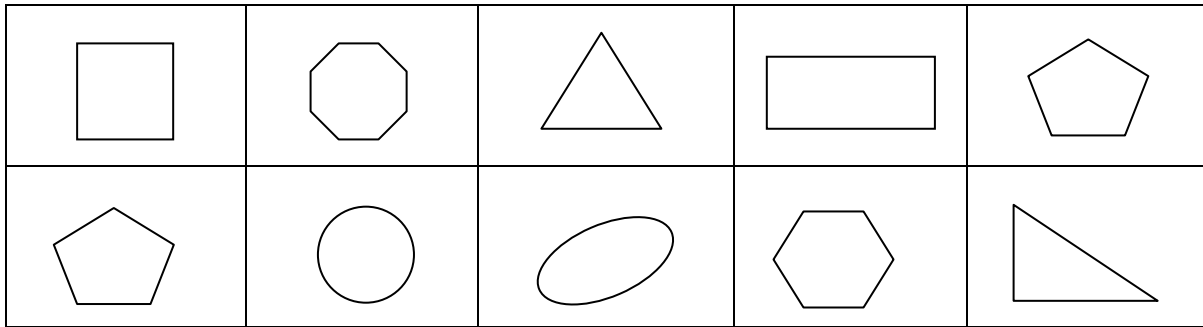
Билимларни мустаҳкамлаш учун ўйин: «Олинган шаклни топ»

10 та катак чизик чизилади. Болалар 10 тадан бўлиб икки гуруҳга бўлинадилар. Биринчи гуруҳдаги 10 та боланинг ҳар бирига 1 тадан геометрик шакл берилади. Болалар 1 тадан катакни танлаб, ичига қўлидаги шаклни жойлаштирадилар ва жойларига бориб турадилар. Иккинчи гуруҳ болалари катакларга қўйилган шаклларни яхшилаб кўриб чиқадилар ва тескари қараб турадилар. Биринчи гуруҳдан бир бола 1 та шаклни олиб қўяди. Иккинчи гуруҳ болалари қайси шакл олиб қўйилганини топишлари керак бўлади.

Кейин иккинчи гуруҳ болаларига шакллар берилади ва улар шаклларни жойлаштирадилар. Биринчи гуруҳ болалари яхшилаб кўриб оладилар ва тескари

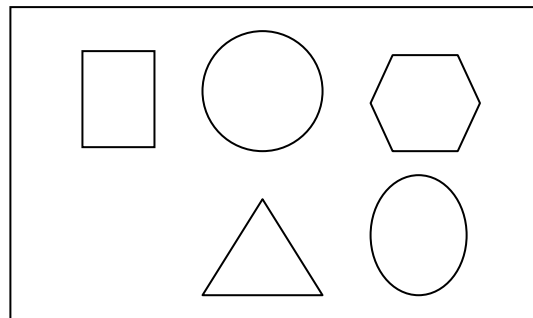
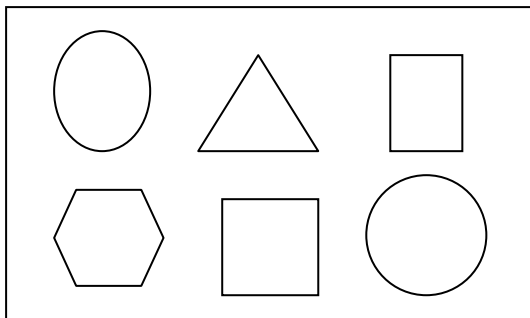
қараб турадилар. Иккинчи гуруҳдан бир бола битта шаклни олиб қўяди. Биринчи гуруҳ болалари қайси шакл олиб қўйилганини топадилар.

Ўйинни мураккаблаштириш учун 2 та ёки 3 та шаклни олиб қўйиш ҳам мумкин.

Болалар билимини текшириш ва мустаҳкамлаш учун саволлар:

1. Геометрик шакллардан нималар тасвирини ҳосил қилиш мумкин?
2. Тракторни қандай шакллардан ҳосил қилиш мумкин?
3. Уй тасвирини яна қандай шакллардан фойдаланиб ҳосил қилиш мумкин?
4. Геометрик шакллардан яна нималарни ясашни хоҳлайсизлар?
5. Расмлардаги фарқни топинг.

Тарбиячи Фаолият давомида ва якунида болаларни ширин сўзлар билан рағбатлантиради.

Мавзу: Аниқ кўргазмали мисоллар асосида бутунни қисмдан катталигини, қисмнинг бутундан кичиклигини фарқлаш

Мақсад:

- Болаларга бир бутун нарсани қисмларга бўлганда кичик ҳолатга келишини, ҳамда бутун-катта, қисмлар-кичик эканлигини тушунтириш.

Кутилаётган натижалар:

- Болаларнинг бутун, қисм ҳақидаги тасаввурлари кенгаяди.

Керакли жиҳозлар:

60x60 см қоғоз ўлчамида учбурчак, тўғри тўртбурчак, квадрат шакллари
Болалар учун 10x10 см ўлчамида рангли қоғоздан учбурчак, квадрат, тўғри тўртбурчак шакллари, альбом варағи, қайчи, елим. Ижодий иш учун намуна.

Фаолиятнинг бориши:

Тарбиячи: Болалар, қарангларчи хонамизда қандай ўзгариш бўлибди. Қани ким топа олади? Ҳа, хонамизга жуда ҳам катта шакллар: учбурчак, квадрат, тўғри тўртбурчак меҳмон бўлиб келибди. Улар сизларга “Ассалом-у алайкум” деб жилмайишиб туришибди. Биз ҳам уларга “Ассалом-у алайкум” деймизми?

Нима учун улар бизнинг гуруҳга меҳмонга келишди экан-а, деб ҳайрон бўляпсизларми?

Улар бугунги Фаолиятимизда сизларга ёрдам беришмоқчи. Биз аввало улар билан танишиб олайлик ёки уларни танийсизлар-ми? Ундай бўлса учбурчак ҳақида ким менга гапириб беради...

Болалар учбурчак, квадрат, тўғри тўртбурчак ҳақида гапириб берадилар.

Тарбиячи: Болалар энди менга диққат билан қараб турунлар. Ҳозир мен катта кўринишидаги қоғозни олиб доскага қўяман. Кейин меҳмон бўлиб келган учбурчакни қоғоз устига қўяман ва учбурчакнинг ўртасидан чап қўлимда босиб туриб ўнг қўлимдаги қалам билан учбурчакнинг четлари бўйлаб чизаман. Мана катта қоғозга меҳмон бўлиб келган учбурчакнинг расми чизилиб қолди. Меҳмонни жойига қўйиб, катта қоғоздаги расмини қайчида қирқиб оламан. Қийиб олган учбурчагимни меҳмон учбурчакнинг ёнига қўяман. Қаранглар, улар иккаласи тенгми? Энди қийиб олган учбурчагимни тенг иккига буклаб оламан ва букланган жойидан қирқаман. Мана, учбурчакни икки қисмга бўлдим. Уларни меҳмон учбурчак ёнига қўяман. Болалар яхшилаб эътибор беринлар. Ҳозир ясаган учбурчагим икки қисмга бўлинди. Меҳмон учбурчак бутун, бу қисмлардан катта. Қисмларга бўлинган учбурчак бутундан кичик.

Демак, бутун қисмдан катта, қисм бутундан кичик бўлар экан.

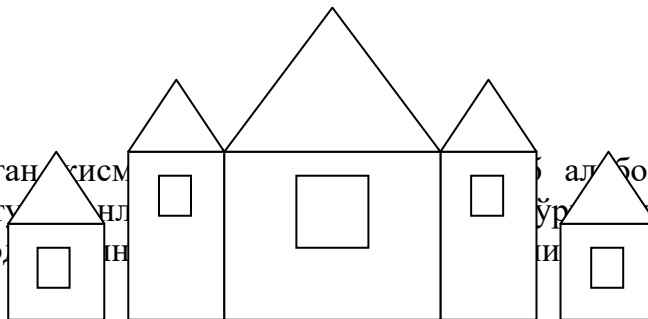
Тарбиячи шу тарзда тўғри тўртбурчак ва квадрат шакллари ҳам қисмларга бўлиб амалда кўрсатиб беради.

Жисмоний дақиқаКелинлар болалар меҳмонларимизни ҳам, ўзимизни ҳам бир хурсанд қилайлик. Барчамиз “Дутор” рақси ҳаракатларини биламиз-а? Келинлар рақсга тушамиз. Тарбиячи магнитофонда “Дутор” рақси куйини қўйиб беради. Болалар учун амалий иш.

Тарбиячи олдиндан болалар столига ҳар хил рангдаги учбурчак, тўғри тўртбурчак, квадрат шакллари (ҳар бир бола учун 3 тадан), қайчи, елим, албом варағини тайёрлаб қўяди.

Болалар шаклларнинг биттасини бутун қолдириб, иккинчисини икки қисмга бўлади, яримни чоракга, чоракни нимчоракга бўладилар. Бўлинган қисмларни бутунига таққослайдилар.

Бутун ва қирқилган қисмларни албом варағига ёпиштириб чиқадилар. Ишни тўғри қилиш учун қайчи ва елим қўриладилар. Болалар ижод қилиш ва таққослашнинг кўрсатилиши билан катта ва кичик таралиб туради.

Болалар билимини текшириш ва мустақамлаш учун саволлар:

1. Учбурчакнинг қайси бутун, қайси қисм?
2. Бутун каттами, қисм каттами?
3. Тўғри тўртбурчакни қайси қисми катта?
4. Нимага бутун қисмдан катта?
5. Сизнингча мана бу бутун тўртбурчак яна неча қисмга бўлинади?

Фаолият якунида болалар бажарган ижодий ишлар баҳоланади ва болалар рағбатлантирилади.

ФАОЛИЯТ

Фазовий тасаввур

Мавзу: Катак қоғозда кўпбурчаклар чизиш

Мақсад:

- Болаларни катакли дафтар варағида кўпбурчак шакллари ҳосил қила олиш кўникма ва малакаларини ривожлантириш.

Кутилаётган натижалар:

Болалар катакли дафтар варағида кўпбурчак чиза олишни ўрганадилар.
Болаларнинг майда қўл моторикаси ривожланади.

Керакли жиҳозлар:

Катакли дафтар, ручка ёки қалам, бўр.

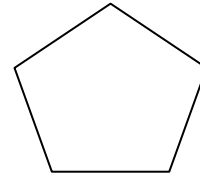
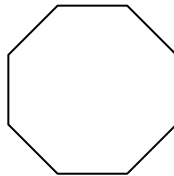
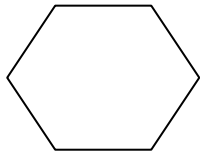
Фаолиятнинг бориши:

Тарбиячи: Болажонлар, биз олдинги Фаолиятимизда дафтар варағига қандай қилиб турли геометрик шакллар чизишни билиб олган эдик.

Болалар, ручкани қандай ушлаш керак экан? Варақнинг қайси томонидан бошлаб чизамиз? Чизиқ чизишда бизга варағдаги катаклар ёрдам берадими?

Болалар, бугун биз жуда ҳам қизиқарли шаклларни –кўпбурчакларни чизамиз. Кўпбурчак геометрик шакллар ичида томонларининг, бурчакларининг кўплиги билан ажралиб туради. Кўпбурчак чизиш учун биз яна ҳам ақлли, эпчил бўлишимиз керак. Чунки чизиқлар чизиш учун катакларнинг орасидан ўзимиз мустақил тўғри чизиқлар тортишимизга тўғри келади. Бу ишни сизлар албатта уддалайсизлар.

Мен ҳозир сизларга варақда турли кўпбурчакларни қандай чизиш кераклигини тушунтириб бераман. Ручкани ўнг қўлимга ушлайман ва кўпбурчакларни чизаман.

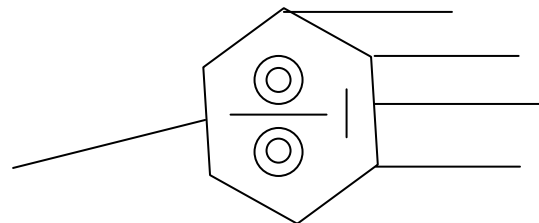
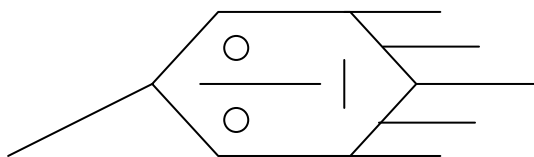
Болалар учун амалий иш.

Тарбиячи болаларга кўпбурчак шаклини ҳавода ҳосил қилдириб кўради. Болалар тарбиячининг топшириғини эшитиб бажарадилар. Тарбиячи болаларга шакли қаердан бошлаб чизишни кўрсатиб туради, болалар катакларни санаб нукталар кўяди ва шу нукталарни бирлаштиради. Болаларнинг ишни мустақил бажаришларига эътибор берилади, ишни охиригача бажаришлари шарт.

Агар бола тўла тушуна олмаса, хатога йўл кўйса унга бироз ёрдам бериш зарур, лекин чизишни ўзи тугатиши керак.

Билимларни мустаҳкамлаш учун ўйин: «Варраклар»

Тарбиячи: Келинглр, болалар, энди ҳовлига чиқиб ўйин ўйнаймиз. Сизларга чизиш учун бўр бераман. Асфалтга ёки ерга варрак расмини чизамиз. Варракларни чизишда кўпбурчак шаклларидадан фойдаланамиз. Қани кимнинг варраги чиройли чиқар экан.

Болалар кўпбурчаклар асосида ерга варрак расмини чизадилар. Ҳайин якунида тарбиячи ва болалар биргаликда расмларни кўриб чиқадилар.

Болалар билимини текшириш ва мустаҳкамлаш учун саволлар:

1. Сиз чизган варракда нечта бурчак бор?
2. Сиз чизган варракдаги кўпбурчакнинг нечта томони бор?
3. Варракни баландроқ учиши учун яна нималар чизиш мумкин?
4. Кўпбурчак билан учбурчакни фарқини айтиб беринг.

Фаолият якунида болаларни рағбатлантириш.

Вақт ҳақида тасаввур

Мавзу: Йил календари ҳақидаги билимларни мустаҳкамлаш

Мақсад:

- Болаларнинг йил календари ҳақидаги тасаввурларини кенгайтириш.

Кутилаётган натижа:

- Болалар йилнинг 12 ойга, ойларнинг ҳафталарга ва кунларга бўлинишини билиб оладилар.

Керакли жиҳозлар:

- Календар
- Катак дафтар (ҳар бир болага), рангли қаламлар

Фаолиятнинг бориши:

Тарбиячи: Болажонлар, сизларга бир эртак айтиб берайми? Эртагим Йил бобо ҳақида. Қадим замондан Йилбобо яшаб келар экан. Унинг 364 та сеҳрли таёқчаси бор экан. Йилбобо ҳар куни 1 тадан сеҳрли таёқчасини силкитиши керак экан. Нимага дейсизларми? Чунки сеҳрли таёқча силкитиши билан янги кун бошланар экан. Йилбобо барча таёқчаларини силкитиб бўлганидан кейин 1 йил тугаганини билар экан. Янги йилдан яна ҳар куни таёқчаларини силкитишни давом эттирар экан. Йилбобонинг борган сари ёши улғайиб борар экан.

Йилбобонинг 12 та фарзанди бор экан. Улар оталарига ёрдам бермоқчи бўлиб, шундай дейишибди: Отажон, сиз чарчаб қоляпсиз, келинг, биз сизга ёрдам берайлик, таёқчаларингизни бизга бўлиб беринг, биз уларни ҳар куни навбат билан силкитиб борамиз.

Йилбобо фарзандларидан жуда хурсанд бўлибди. 1-фарзандининг исми-март экан (шарқ тақвими бўйича), 2-апрел, 3-май, 4-июн, 5-июл, 6-август, 7-сентябр, 8-октябрь, 9-ноябр, 10-декабр, 11-январ, 12-феврал. Барчасига 30 ёки 31 тадан таёқча берибди, лекин энг кичигига бошқаларга нисбатан озроқ таёқча тегибди. Шундай қилиб Йилбобого фарзандлари ёрдам беришни бошлабдилар.

Болалар, «сеҳрли таёқчалар» нима эканлигини билиб олдингизми? Сеҳрли таёқча бизнинг бир кунимиз экан.

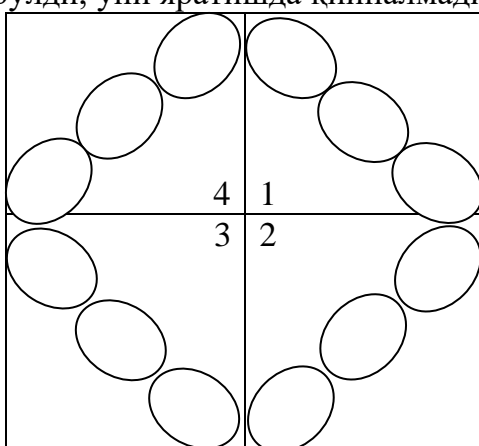
Мана бу календарда Йилбобонинг 12 та фарзандининг исми ёзилган- булар ойлардир, уларнинг нечта сеҳрли таёқчаси-куни борлиги рақамлар билан ёзиб қўйилган. Одамлар календарга қараб бугун қандай кун ёки келгуси ой неча кун экан, деб билиб оладилар. Календарга қараб қайси куни нима иш қилишни белгилаб ҳам боришади.

Болалар учун амалий иш.

Болалар столига ҳар бир боланинг катак дафтари ва рангли қаламлар қўйилади.
Тарбиячи: Келинлар, болалар биз ҳам ҳар биримиз календар яратамиз. Варағимиз чап томонидан 6 та катак санаб белги қўямиз. Юқори томонидан пастга 10 та катак

санаб белги қўямиз. Худди шу белгидан яна пастга қараб 10 та катак санаб белги қўямиз. Юқоридаги 1-белгидан ўнг томонга 10 та катак санаб белги қўямиз ва худди шу белгидан яна ўнг томонга 10 та катак санаб белги қўямиз. Худди шу белгидан пастга қараб 10 та катак санаб белги қўямиз ва яна 10 та катак санаб белги қўямиз. Худди шу белгидан чап томонга 10 катак санаб белги қўямиз ва белгиларни бирлаштириб чизик тортамиз. Сўнг квадратимизнинг ўртасини аниқлаб белги қўямиз. Катта квадратдан 4 та кичик квадрат ҳосил қилиш учун ўртадаги нуқта ва томонлар ўртасидаги нуқталар бирлаштирилади. Натижада 4 та квадрат ҳосил бўлади-буларни фасллар деб ҳисоблаймиз. Мана шу кичик квадратларнинг ҳар бирига 3 тадан овал шаклини чизамиз-булар ойлар бўлади. Овал шакллари-ойларни ҳам рақамлар билан белгилаб чиқамиз.

Энди уларни рангли қаламда бўяймиз. Баҳорни қайси рангда тасвирлаймиз? Тўғри, яшил рангда тасвирлаймиз. Ёзни –сарик рангда, кузни-тўқсарик ва қизил рангда тасвирлаймиз, қиш-оқлигича қолади, бўямаймиз. Агар хоҳласангиз ойларни, яъни овалларни ҳам хоҳлаган рангга бўяб чиқишингиз мумкин. Мана болалар календаримиз ҳам тайёр бўлди, уни яратишда қийналмадингизми?

Сизга ўзингиз ясаган календар ёқдимиз? Келинглар, ясаган календарларимизни Йил фасллари бурчагига илиб қўямиз ва ҳар ойни белгилаб борамиз.

Болалар билимини текшириш ва мустаҳкамлаш учун саволлар:

1. Йилбобонинг нечта фарзанди бор экан?
2. Йилбобонинг сеҳрли таёқчаси нимани билдирар экан?
3. Бир йилда нечта фасл бор?
4. Катта квадратни нечта кичик квадратга бўлдик ва нима деб ҳисобладик?
5. Битта кичик квадрат ичига нечтадан овал шакли чиздик?
6. Нима учун кичик квадратнинг ҳар бирига 3 тадан овал шаклини жойлаштирдик?
7. Бир фаслда нечта ой бор?
8. Овал шакллариининг ҳаммаси нечта?

Фаолият якунида болаларни рағбатлантириш.

Сон ва санок

Мавзу: Арифметик масала тузилиши билан таништириш

Мақсад:

Болаларни арифметик масала тузилиши билан таништириш ва масалани ечиш йўллариини ўргатиш.

Кутилаётган натижалар:

Болаларда мустақил ҳолда, турли мавзуларда тўғри масала тузиш ва ечиш кўникмаси ҳосил бўлади.

Керакли жиҳозлар:

3 та машина

5 та китоб

Анор расми (ҳар бир болага 4 тадан)

15 та қаламлар

Ўйинчоқлар

Фаолиятнинг бориши:

Тарбиячи: Болажонлар, сизлар билан турли содда ҳисоблашларни- кўшиш ва айиришни ўрганиб олганмиз, тўғрими? Бугун масала тузишни ва ечишни ўрганамиз.

Улуғбекжон, сиз шкафдан 1 та машинани олиб келинг ва столга қўйинг. Жамолбек, сиз 2 та машина олиб келинг.

1. Столдаги машиналар Улуғбекжон олиб келган машиналардан кўпми, камми?

2. Жамолбек олиб келган машина столдаги машиналардан кўпми?

3. Болажонлар, Улуғбекжон нечта машина олиб келди?

4. Жамолбек нечта машина олиб келди?

Болажонлар, Улуғбекжон 1 та, Жамолбек 2 та машина олиб келди. Улуғбек билан Жамолбек биргаликда нечта машина олиб келдилар?

Болалар Жамолбек 2 та машина олиб келганини, ҳамма машиналар 3 та, 3 бирдан катта эканлигини тушунтирадилар.

Тарбиячи: Мен масала туздим, сиз уни ечдингиз. Мен масалани бундай туздим: Улуғбекжон қанча, Жамолбек қанча машина келтирганини сўзлаб бердим, кейин Улуғбекжон билан Жамолбек биргаликда нечта машина келтирганини сўрадим. Сиз саволга тўғри жавоб бердингиз, масалани тўғри ечдингиз.

Болалар учун амалий иш. Тарбиячи: Болажонлар, энди ҳаммамиз биргаликда масала тузамиз ва ечамиз. Столнинг устига ўнг томонингизга 3 та анор расмини, чап томонингизга 1 та анор расмини қўйинг. Нима қилганингизни гапириб беринг.

Болалар қисқа, боғлиқли, гапириб беришлари керак.

Тарбиячи: Жуда яхши тушунтириб бердингиз. Сиз масала туздингизми? Йўқ. Масаланинг шарти ва саволи бўлиши керак. Масалан: ўнг томонга 3 та анор қўйдик, чап томонга 1 та анор қўйдик. Бу масаланинг шарти. Масаланинг шартида 2 та сон қатнашади. Ҳамма анорлар нечта? Бу масаланинг саволи. Ҳамма анорлар 4 та. Бу масаланинг жавоби. Биз биргаликда масала туздик ва ечдик.

Болажонлар, энди бошқа бир масалани биргаликда тузамиз.

Тарбиячи: Камолбек сиз учта китобни олиб ёнимга келинг. Камолбек сизда нечта китоб бор?

Жамолбек: Менда 3 та китоб бор.

Тарбиячи: Мен сизга яна иккита китоб берсам, сиздаги китоблар нечта бўлади?

Жамолбек: Мендаги китоблар 5 та бўлади.

Тарбиячи: Болажонлар, эътибор берган бўлсангиз биз фақат кўшиш амали бажариладиган масалаларни туздик. Келинглари энди, айириш амали бўйича масала тузамиз.

Менда 10 та қалам бор, қаламнинг 5 тасини Мафтунага берсам, менда нечта қалам қолади?

Бу масалани ечиш учун нима қилишимиз керак? Масаланинг шартидаги 2 та сонга эътибор беринг: 10 қалам бор эди, 5 тасини бердим, энди масаланинг саволига эътибор беринг: менда нечта қалам қолди? Демак, масаланинг жавобини топиш учун

10 дан 5 ни айирамиз. Болажонлар, 10 дан 5 ни айирсак неча бўлади? Тўғри 5 бўлади, демак менда 5 та қалам қолибди-бу масаланинг жавоби бўлди.

Қўшиш ва айиришга доир масалалар 5-6 нафар болалар билан ташкил қилинади.

Тетиклаштирувчи машқ.

Тарбиячи: Болажонлар, доира бўлиб турамиз. Мен шеър айтаман ҳамда шеър сўзларига мос ҳаракатларни кўрсатаман. Сиз ҳаракатларни такрорлайсиз ва шеър бўйича масаланинг жавобини топасиз.

У шохдадир 10 та қуш,
Бу шохдадир 5 та қуш.
Учиб кетса 2 таси,
Шохда қолар нечтаси?

Болаларнинг жавоби.

Билимларни мустаҳкамлаш учун ўйин: “Ким тўғри масала тузади ва ечади?”

Болалар столига турли ўйинчоқлар қўйилади ва болаларга шу ўйинчоқлар ёрдамида масалалар тузиш таклиф этилади. Болалар хоҳлаган ўйинчоқлари ёрдамида мустақил масала тузадилар.

Тарбиячи: Болажонлар, келинлар “Ким тўғри масала тузади ва ечади?” ўйинини ўйнаймиз. Ҳамма ўзи хоҳлаган ўйинчоқлар ёрдамида масала тузади ва жавобини ким топишини хоҳласа ўша боланинг исмини айтиб масалани айтади. Исми айтилган бола масалани ҳисоблаб ечади. Агар масаланинг жавоби тўғри топилса, сиз чапак чаласиз, агар нотўғри бўлса, бошингизни инкор ҳолатида чайқайсиз ва биргаликда масаланинг жавобини тўғри топишга ўртоғимизга ёрдам берамиз.

Болалар билимини ошириш ва мустаҳкамлаш учун саволлар ва топшириқлар:

1. Раённинг 2 та шари бор эди, унга онаси яна 1 та шар олиб берди.

Шарлар нечта бўлди?

2. Сардорнинг 8 та ёнғоғи бор эди, у ўртоғига 2 та ёнғоқни берди.

Сардорнинг ёнғоқлари нечта қолди?

3. Масала тузиш осонми ёки масаланинг жавобини топиш осонми?

4. Агар Улуғбекда 14 та китоб бўлса, мен яна 1 та китобни Улуғбекка совға қилсам, Улуғбекнинг китоблари нечта бўлади?

5. Муҳайё, сизда 15 та гул бор, 6 тасини Юлдузга берсангиз, сизда нечта гул қолади?

Тарбиячи Фаолият давомида ва якунида болаларни ширин сўзлар билан рағбатлантиради.

Геометрик шакллар

Мавзу: Ромб шакли билан таништириш

Мақсад:

Болаларда ромб шакли ҳақида тасаввур ҳосил қилиш.

Кутилаётган натижалар:

Болалар ромб шакли ҳақида билиб оладилар.

Керакли жиҳозлар:

Тарбиячи учун катта ўлчамда квадрат, тўғри тўртбурчак ва ромб шакллари 1 тадан

Болалар учун кичик ўлчамда квадрат, тўғри тўртбурчак ва ромб шакллари 1 тадан (конвертга солинган бўлади)

Оқ қоғоз ва рангли қаламлар

Квадрат, тўғри тўртбурчак ва ромб шаклидаги медальонлар

Фаолиятнинг бориши:

Тарбиячи: Болажонлар, сизлар билан қандай геометрик шаклларни ўрганганмиз? Тўғри, сизлар билан доира, квадрат, учбурчак, тўғри тўртбурчак, олтибурчак, бешбурчак, саккизбурчак шакллари ҳақида гаплашганмиз.

Болажонлар, квадрат, учбурчак, тўғри тўртбурчак, олтибурчак, бешбурчак, саккизбурчак шаклларини бир сўз билан қандай ифодалашимиз мумкин? Тўғри, уларни бир сўз билан кўпбурчаклар дейишимиз мумкин. Бугун болажонлар, сизларга яна битта янги шаклни олиб келдим. Бу шакл ҳам кўпбурчакларга ўхшайди, мана қаранглар бу шакл қайси шаклларга ўхшаб кетади?

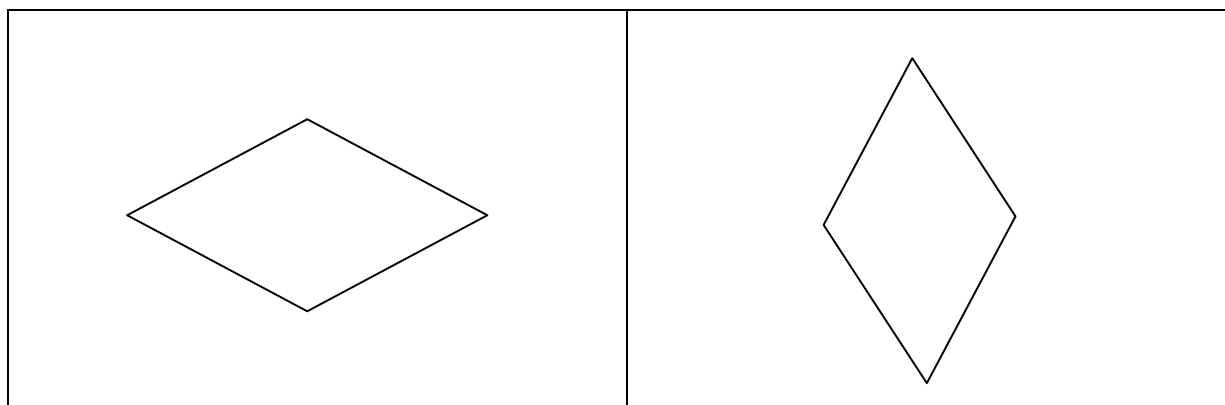
Тўғри, болажонлар, бу шакл квадрат ва тўғри тўртбурчакга ўхшаб кетади, қани болажонлар айтингларчи қандай ўхшаш жиҳатлари бор?

Тўғри, бу шаклнинг ҳам 4 та бурчаги ва 4 та томони бор, лекин унинг озгина фарқ қиладиган жиҳатлари ҳам бор, бурчакларининг 2 таси учли, 2 таси бўлса унчалик учли эмас, шунинг учун бу шакл ўз номига эга. Бу шакл ромб дейилади.

Болалар учун амалий иш.

Тарбиячи: Болажонлар, столдаги конвертни очинглар, конвертда нима бор экан. Конвертда тўғри тўртбурчак, квадрат ва ромб шакллари бор. Бу шаклларни олиб бир-бирининг устига қўйиб фарқини кўриб чиқамиз. Биринчи бўлиб тўғри тўртбурчакни кўриб чиқамиз ва столга қўямиз. Унинг устига квадратни қўямиз. Энди уларнинг устига ромбни қўямиз. Бу 3 та шаклнинг ҳам 4 та томони ва 4 та бурчаги бор лекин, улар бир-биридан томонларининг узунлиги ва бурчакларининг кўриниши билан фарқ қилади.

Энди столдаги оқ қоғоздан бирини оламиз ва ромб шаклини мана шу оқ қоғозга қўйиб четидан қаламда чизамиз. Хоҳласангиз 2 та ромб чизишингиз мумкин, 2 чисини ўзингиз мустақил чизинг.

Болалар ромбларни чизиб бўлганларидан сўнг хоҳлаган рангга бўйядилар.

Билимларни мустаҳкамлаш учун ўйин: “Кластер”.

Тарбиячи болаларга тўғри тўртбурчак, ромб ва квадрат шаклидаги медальонлардан биттадан бериб чиқади.

Полда катта ромб, унинг атрофига кичик ромблар, катта тўғри тўртбурчак -унинг атрофида кичик тўғри тўртбурчаклар, катта квадрат-унинг атрофида кичик квадратлар чизилган бўлади.

Агар тарбиячи “Шакллар юришибди” деса болалар юришади, “Шакллар катта уйга” деса, кимда қандай шакл бўлса, худди шундай катта шаклнинг ичига йиғилишади. “Шакллар 2 тадан бўлиб терилди” дейилса, катта шаклдан чиқиб 2 қатор бўлиб терилишади. “Ромблар кичик уйга” дейилса, ромб шаклини таққан болалар кичик ромб шаклларига туриб олишлари керак. “Шаклларни алмаштиринглар” дейилса болалар шаклларни алмаштиришади. Болалар хоҳлаганларича ўйинни давом эттириш мумкин.

Болаларнинг билимини ошириш ва мустаҳкамлаш учун саволлар:

Қуёш қандай шаклга ўхшайди?

Ромб шаклининг нечта томони бор?

Доира шаклининг нечта бурчаги бор?

Ромб шаклининг нечта бурчаги бор?

Нима учун доира ва учбурчак деймиз? Уларнинг номини бошқача айтса ҳам бўладими?

Тўртбурчак шаклининг нечта бурчаги бор?

Тўғри тўртбурчак, квадрат ва ромб шаклларининг ўхшаш жиҳатларини ва фарқларини айтинг.

Тарбиячи Фаолият давомида ва якунида болаларни ширин сўзлар билан рағбатлантиради.

Миқдор (Катталик)

Мавзу: Шартли ўлчов билан ўлчаш, ўлчов натижасини сонлар билан аниқлаш

Мақсад:

Болаларга нарсаларни шартли ўлчов билан ўлчаш, ўлчов натижасини сонлар билан аниқлашни ўргатиш.

Кутилаётган натижалар:

Болалар нарсаларни шартли ўлчов билан ўлчаш, ўлчов натижасини сонлар билан аниқлашни билиб оладилар.

Керакли жиҳозлар:

Тоғорада ун (10 стакан)

Турли ўлчамда картон қирқимлари

Стакан, банкада сув

Фаолиятнинг бориши:

Тарбиячи: Болажонлар, олдинги Фаолиятларда қандай шартли ўлчовлар билан нарсаларни ўлчаган эдик?

Болалар ўтган Фаолиятларда мошни пиёлада, сувни стаканда стол юзасининг бўйи ва энини полоскада ўлчаганликлари эсга оладилар.

Тарбиячи: Менинг столимда ун, стакан ва қошиқ бор. Стакан ва қошиқнинг қандай умумий белгиси бор?

(Болалар бу иккита предмет шартли ўлчов бўлиши мумкинлигини айтишлари керак).

Тарбиячи: Келинглар болалар, бугун унни қошиқ билан ўлчаб кўрамиз. Тарбиячи қошиқга унни текис қилиб тўлдириб солади, қолган унни ҳам худди шу ҳажмда қошиққа солиш лозимлигини таъкидлайди, қошиқдаги унни косага солиб болалардан косага нечта қошиқ ун солинганини унитиб қўймаслик учун нима қилиш кераклигини сўрайди. Болалар олдиларига доираларни қўйиб боришларини айтадилар.

Тарбиячи болаларга сув солинган банкани кўрсатиб сўрайди: Банкадаги сувни нима билан ўлчаш мумкин? Болалар жавобини тинглайди ва стакан ёки пиёла бунинг учун шартли ўлчов бўлиши мумкинлигини айтади. Кейин тарбиячи банкадаги сувни стакан билан ўлчашни бошлайди ва болаларга ҳар бир пиёлага сув солинганда хотирада қолиши учун биттадан учбурчакни доиранинг олдидан қўйишни таклиф этади. Ҳар сафар стаканга сув солинганда стакан тўла бўлиши кераклигини таъкидлайди акс ҳолда стакан шартли ўлчов бўла олмаслигини тушунтиради. Тарбиячи сувни яна пиёлада ёки қошиқда ўлчаш мумкинлигини айтади.

Тарбиячи болаларга стол устидаги банкада неча стакан сув бор эди деб сўрайди. Болалар жавоб беришади: «Банкада 10 стакан сув бор экан». Агар банкадаги сувни кичкина стакан билан ўлчасак унда катта стакандаги сув кўп бўладими ёки кичкина стакандагими? Болаларнинг жавоби тингланади. Сўнг болалар банкадаги сувни кичик стакан билан ўлчаб ҳар гал кубик қўйиб боришади. Тарбиячи болалардан нечта стакан сув борлигини сўрайди. Болалар тўлиқ жавоб беришади. Масалан, «Банкада 15 стакан сув бор экан».

Тарбиячи хулоса қилади «Агар ўлчаётган идишимиз катта бўлса кичик сон чиқади, агарда ўлчаётган идишимиз кичик бўлса каттароқ сон чиқади. Чунки катта идишга кўп сув кетади, кичик идишга кам сув кетади.»

Болалар учун амалий иш.

Тарбиячи болаларга стакандаги шакарни қошиқ билан ўлчашни таклиф этади. Болалар шакарни қошиқлаб ўлчашади ва ҳар гал санок чўпи ёки доирачалардан фойдаланиб санашади. Тарбиячи болалар ишини кузатиб боради. Қошиқларга шакар солинаётганида қошиқ тўла бўлиши кераклигини таъкидлайди. Стакандан косага солинган шакарни яна қошиқда ўлчаб стаканга солиш таклиф қилинади. Агарда олдинги ўлчовдан кўп чиқса ёки кам чиқса нима учун шундай бўлганлиги сўралади.

Тарбиячи полоскада нимани ўлчаш мумкинлигини сўрайди. Болалар полоска билан лентани, арқонни, столнинг юзасини, шкафни ўлчаш мумкинлигини айтадилар.

Болалар 20 см узунликдаги полоска билан ленталарни ўлчайдилар қайси лента 4 ўлчовли бўлса ўшаларни олиб машқ қилишга тайёрландилар.

Жисмоний дақиқа: Узун лента билан машқ

1. Лентанинг 2 учидан ушлаб қўлларни юқорига кўтариш ва тушириш.
2. Лентанинг 2 учидан ушлаган ҳолатда қўллар пастда, гавдани ўнгга ва чапга буриш.
3. Лентани букмасдан гавдани энгаштириб қўлларини ерга теккизиш - ер ўлчаш.

Болалар билимини текшириш ва мустақкамлаш учун саволлар, топшириқлар:

1. Унни қандай шартли ўлчов билан ўлчадик?
2. Шакарни нимада ўлчадик?
3. Сувни катта стаканда ўлчаганда нечта стакан бўлди? Кичик стаканда ўлчганимизда нечта стакан сув бўлди?
4. Лентамиз нечта полоска узунлигида экан?

Тарбиячи Фаолият давомида ва якунида болаларни ширин сўзлар билан рағбатлантиради.

Фазовий тасаввур

Мавзу: Катак қоғозга ҳар хил ўлчамдаги квадратлар чизиш

Мақсад:

- Болаларни ўқув топшириғини қабул қилишга, ўқув амалиётини бажаришга ўргатиш.
- Мактаб таълимига тайёрлаш.

Кутилаётган натижа:

- Катакли дафтар варағида тушунган ҳолда ҳар хил ўлчамдаги квадратлар чиза олишни ўрганадилар.

Керакли жиҳозлар:

Ҳар бир бола учун дафтар, ручка ёки қалам, турли ўлчамдаги квадрат шакли

Фаолиятнинг бориши:

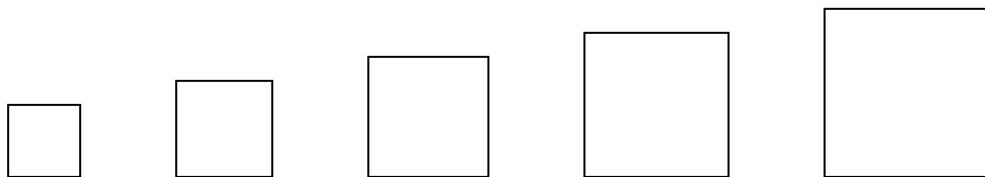
Тарбиячи: Болажонлар, сизлар яқинда мактабга борасизлар, барчангиз дафтар, ручка билан қандай ишлашни олдиндан билиб олсангиз мактабда ҳеч қийналмайсиз. Ҳозир сизлар билан катакли дафтар варағида ҳар хил квадратлар чизишни ўрганамиз.

Квадратларни қандай чизишни тарбиячи айтиб туради, болалар эшитиб туриб, чизадилар.

Мен сизларга тайёр чизмаларни намоиш этмайман, чизикни қандай чизишни айтаман, сизлар эса мен айтгандай қилиб чизасизлар. Биз ўнг ва чап томонни фарқлашни, санашни ўрганиб олганмиз. Мана менинг ўнг қўлим, ручкани мана бундай қилиб ушлайман. Катакли дафтар варағида ишлаганимизда доимо варақнинг чап томонидан иш бошлаймиз. Ҳозир сизларга варақда қандай чизиш кераклигини кўрсатиб тушунтириб бераман. Тарбиячи кўрсатиб, тушунтириб беради.

Болалар учун амалий иш.

Тарбиячи: Болалар, ўнг қўлингизга ручкани олиб мен кўрсатгандай ушланглар. Олдимиздаги катакли дафтар варағига қараймиз. Қоғозда чизиклар ёрдамида катаклар чизилган. Биз катаклардан фойдаланиб ҳар хил квадратлар чизамиз. Мен қачон чизикни ўнг томонга тортинг десам, ўнг қўлингиз томонга чизасиз. Чап томонга десам, чап қўлингиз томонга чизасиз. Сизларга чизикнинг узунлиги 1, 2, 3, 4 катак бўлишини ҳам айтаман. Болаларга чизикни қаердан бошлаб чизиш (варақнинг юқори чап бурчагидан, чеккасидан 4 та ёки 5 та катак ташлаб) чизишни кўрсатиш ва айтиб туриш керак. Масалан: 3 та катак ўнгга, 3 та катак пастга, 3 та катак чапга, 3 та катак юқорига. Шу тарзда бошқа ўлчамдаги квадратлар ҳам чизилади.

Билимларни мустаҳкамлаш учун ўйин: «Ўхшашини топ»

Ҳар хил ўлчамда квадрат шакллари картон қоғоздан 5 тадан қирқилади. Болалар катта доира ҳосил қилиб турадилар. Ўйин марказига 5 тадан бола навбат билан чиқиб топшириқни бажаради.

Ўйин қоидаси: Болалар биттадан шаклни танлаб оладилар ва қўлидаги шакл билан бир хилини квадратлар тўпламидан топиши керак. Ўйинда навбат билан барча болалар иштирок этадилар.

Болалар билимини текшириш ва мустаҳкамлаш учун саволлар:

1. Квадратни тўғри тўртбурчакдан қандай фарқи бор?

2. Қоғозга квадратларни чизишда нималардан фойдаландик?

3. Энг кичик квадрат нечта катакдан иборат?

4. Энг катта квадрат нечта катакдан иборат?

5. Хонадаги квадратга ўхшаш нарсаларни айтинг.

Тарбиячи Фаолият давомида ва якунида болаларни ширин сўзлар билан рағбатлантиради.

Вақт ҳақида тасаввур **Мавзу: Соат билан таништириш**

Мақсад:

- Болаларга соат ҳақида тушунча бериш.

Кутилаётган натижа:

- Болалар соатнинг вазифасини билиб оладилар.

Керакли жиҳозлар:

- Соат
- Оқ қоғоз, санок чўплари, доира шакли қирқими
- Кесма рақамлар, бўр

Фаолиятнинг бориши:

Тарбиячи: Болажонлар, вақт қандай қисмлардан иборат? Тўғри вақт йилларга, ойларга, кунларга бўлинади. Кунларимиз—эрталаб, кундузи, кечкурун, тунга бўлинади.

Болажонлар, ҳар бир дақиқамиз ҳам ҳисобланиб борилишини биласизларми? Буни биз соат ёрдамида ҳисоблаймиз. Барчангизнинг уйингизда соат бор. Соатнинг қандай овоз чиқаришини биласизларми? Соатлар ҳар хил кўринишда бўлади. Уларни уй деворига илиб қўйиш мумкин, стол устига қўйиб қўйиш мумкин, билагимизга тақиб юришимиз ҳам мумкин. Соатлар турли шаклларда бўлади. Ким айтади, соатлар қандай шаклларда бўлади? Тўғри, соатлар-доира, овал, тўртбурчак, учбурчак, кўпбурчак шаклларда бўлади.

Нима учун соатлардан овоз чиқади? Соатларнинг ичига механизм ўрнатилган. Мана шу механизм овоз чиқаради. Агар соатдан овоз чиқиб турмаса, у ишламаётган бўлади. Соатнинг юзи ойна билан қопланган. Эътибор берган бўлсангиз соатда рақамлар ёзилган. Рақамларни мен кўрсатаман, сизлар биргаликда қайси сон эканлигини айтинглар. Бу ерда нечта рақам ёзилган экан? Бу рақамларни 2 та кўрсаткич кўрсатиб турибди. Кўрсаткичлар секин ўрнидан силжиб боради ва вақтни кўрсатиб туради. Биз кўрсаткич кўрсатиб турган рақамга қараб соат неча бўлганини билиб оламиз. Бир суткада бу кўрсаткичлар соатнинг юзи бўйлаб 2 марта айланиб чиқади.

Тарбиячи шу тарзда тушунтиришни давом эттиради.

Болалар учун амалий иш.

Болалар столига ҳар бир бола учун доира шакли (картондан), оқ қоғоз, ручка ёки қалам ва санок чўпи қўйилади.

Тарбиячи: Болалар, олдингизда турган оқ қоғозга соат тасвирини ҳосил қиласиз. Оқ қоғознинг ўртасига картондан қирқилган доира шаклини қўйиб четларидан қалам билан юргизиб чиқинг ва доира шаклини четга олиб қўйинг.

Мана оқ қоғозимизда доира шакли ҳосил бўлди, бу доирани қайчи билан қирқамиз. Энди доирани олиб тенг 2 га буклаймиз, яна буклаймиз. Доирамизни текислаб кўрамиз, қоғозда 4 та чизик ҳосил бўлди. Ҳар бир чизик оралигини кўз билан чамалаб 2 та нуқта қўйиб чиқамиз, шунда ҳар бир чизик оралиги 3 га

бўлинади. Нуқталар оралиги тенг бўлсин. Ўнг томондан юқоридаги нуқтага 1 рақамини ёзамиз, ундан кейинги нуқталарга 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12 рақамларини ёзиб чиқамиз. Соатнинг кўрсаткичини санок чўпдан ёки қоғоздан қирқиб қилишимиз мумкин. Мана соатимиз ҳам тайёр бўлди. Болаларнинг иши уларнинг «Вақтни ўрганамиз» деб номланган бурчакларига қўйилади.

Билимларни мустаҳкамлаш учун ўйин:

Тарбиячи катта доира шаклини чизади ва шаклга битта рақамни қўяди. Болалар соатнинг қолган рақамларини ўз ўринларига қўйишлари керак. Ўйинда болалар 2 гуруҳга бўлиниб навбат билан ўйнашлари мумкин.

Болалар билимини текшириш ва мустаҳкамлаш учун саволлар:

1. Соат нима учун керак?
2. Соат ёрдамида биз нимани биламиз?
3. Соатда қайси рақамлар ёзилган?
4. Соат неча бўлганини қандай биламиз?
6. Соатдаги рақамларнинг ўрнини алмаштириб қўйиш мумкинми?

Тарбиячи Фаолият давомида ва якунида болаларни ширин сўзлар билан рағбатлантиради.

Сон ва санок

Мавзу: Предметларни 15 тагача санашни ўргатиш

Мақсад:

- Болаларга 15 гача тартибли санашни ўргатишни давом эттириш.

Кутилаётган натижа:

- Болалар нарсаларни 15 тагача тартибли билан санашни ўрганадилар.

Керакли жиҳозлар:

- Қалам солиш учун 4 та идиш
- 60 та рангли қаламлар
- Ҳар столга биттадан қутича маккажўхорилари билан
- 2 та қопча, 40 та коптоклар ва коптокларни солиш учун қути

Фаолиятнинг бориши:

Тарбиячи: Болажонлар, менинг столимда рангли қаламлар солинган 2 та идиш турибди, яна 2 та идиш бўлса бўш. Ҳар бир идишга 15 тадан қалам солиш керак. Келинлар, қаламларни санаб ҳамма идишга 15 тадан солиб қўямиз. Тарбиячи болалар билан қаламларни 15 тасини битталаб санаб 1-бўш идишга олиб қўяди. Ҳа бир олган қаламини «бу нечанчиси?», «идишда нечта бўлди?», деб сўраб боради. Шу тартибда 2-бўш идишга ҳам 15 та қалам санаб солинади. Кейин қаламлар бор бўлган идишлардаги қаламлар ҳам саналади. «Мана ҳамма идишларга 15 тадан қалам солинди», деб таъкидланади.

Болажонлар энди амалий ишга ўтишдан олдин қўлимизни ювиб келамиз.

Болалар учун амалий иш.

Ҳар бир столга қутичалар қўйилади. Тарбиячи қутичаларда маккажўхори қаламчалари борлигини айтиб, 15 та маккажўхори қаламчасини олдиларида турган ликобчага санаб солишларини айтади.

Тарбиячи: Болажонлар, бу ширин маккажўхори қаламчаларини мазза қилиб еб қўямиз, фақат мен 1 деганимда 1-қаламчани, 2 деганимда 2-қаламчани, 3 деганимда 3-қаламчани ва ниҳоят 15 деганимда 15-қаламчани оғзингизга солишингиз керак. Болажонлар, маккажўхори қаламчаларини мазза қилиб еб олдик, энди қўлимизни ювиб келамиз ва ўйин ўйнаймиз.

Билимларни мустаҳкамлаш учун ўйин: «Ким чакқон»

Болалар 2 гуруҳга бўлиниб, икки қатор бўлиб турадилар. Болалардан 5 метр узоқликда коптокчалар тўлдирилган 2 та қути қўйилади. Ҳар бир гуруҳга биттадан қопча берилади. Болалар қопчага 15 та коптокни солиб тўлдиришлари керак. Ҳар икки гуруҳдан 1 тадан бола 5 метр узоқликда қўйилган қутидан 1 дона копток олиб келади ва 1-бола 1 деб, 2-бола 2 деб ва ниҳоят 15-бола 15 деб қопга солади. Қоплардаги коптоклар болалар билан биргаликда санаб кўрилади.

Болалар билимини текшириш ва мустақкамлаш учун саволлар:

1. Ҳар бир идишга нечтадан қаламлар солдик?
 2. Сиз нечта маккажўхори қаламчасини едингиз?
 3. 2 та мушук учун нечта оёқ кийим керак бўлади?
 4. Қопга нечта копток солдик?
 5. Поезд йўлида 13 та вагон турибди, улар 15 та бўлиши учун яна нечта вагон керак?
- Фаолият якунида болаларни рағбатлантириш.

Геометрик шакллар

Мавзу: Таёқчаларнинг ўрнини алмаштириш натижасида берилган шаклларни ўзгартиришга мўлжалланган масалалар ечиш

Мақсад:

Болаларга муаммоли топшириқларни ечишни ўргатиш.

Кутилаётган натижалар:

Болалар муаммоли вазифаларни ҳал қилишни ўрганадилар.

Маълум миқдордаги таёқчалардан турли геометрик шакллар ясаш ва шакллар кўринишини айтилган сондаги таёқчаларни олиш йўли билан ўзгартиришни ўрганадилар.

Керакли жиҳозлар:

Таёқчалар (ўлчами 10 см)

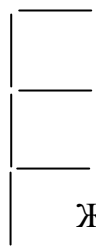
Фаолиятнинг бориши:

Тарбиячи: Болажонлар, биз сизлар билан таёқчалардан турли шаклларни, буюмларни ясашни ўрганган эдик. Бугун яна таёқчалардан турли шаклларни ясаймиз ва таёқчалардан ясалган шакллардан таёқчаларни олиш йўли билан кўринишини ўзгартиришни ўрганамиз.

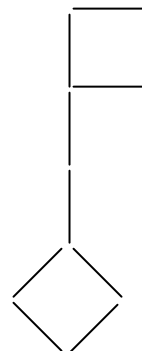
Ҳар биримизда нечта таёқча бор? Биргаликда санаб, таёқчаларнинг қанчалигини билиб оламиз: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10. Таёқчаларимиз нечта экан?

Болалар: 10 та

Тарбиячи: Болажонлар, 10 та таёқча донасидан 3 та квадрат шаклини ясаймиз. Ушбу квадратлардан 4 та таёқчанинг ўрнини шундай ўзгартириб қўйингки, калитча ҳосил бўлсин.

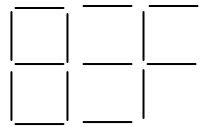
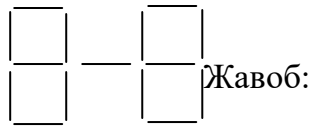
Жавоб:

Тетиклаштирувчи машқ.

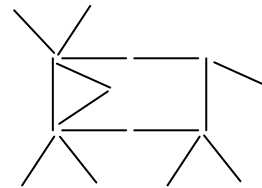
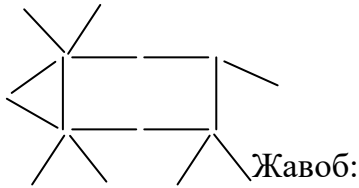
Тарбиячи: Болажонлар, доира шаклида туринг. Квадрат шаклида туринг. Учбурчак шаклида туринг. Энди болажонлар, ўтириб кейинги топширикни бажарамиз.

Тарбиячи: 15 та таёқча донасидадан ясалган ушбу шаклдаги 2 та таёқча донасининг ўрнини алмаштириб, 5 та тенг квадрат ясанг.

Тарбиячи 15 таёқча ёрдамида сигирни тасвирлайди.

Тарбиячи: 15 та таёқча ёрдамида сигир расми тасвирланган. Иккита таёқчани олиб шундай кўйингки, сигир тескари томонга қарасин.

Болалар билимини текшириш ва мустаҳкамлаш учун саволлар:

1. Болажонлар, топшириклардан қайси бири сизга кўпроқ ёқди?
2. 10 та таёқчадан ясалган 3 та квадрат шаклидан нечта таёқчани олиб калит ясадик?
3. 15 та таёқчадан ясалган 4 та квадратдан нечта таёқчанинг жойини ўзгартириб 5 та тенг квадрат ясадик?
4. 15 та таёқча ёрдамида тасвирланган сигир расмидан нечта таёқчани олиб сигирни бошқа томонга қаратдик?
5. Сиз қайси топширикни бажаришда қийналдингиз?
6. Сиз таёқчалар билан яна қандай ўйинлар ўйнашни хоҳлардингиз?

Тарбиячи Фаолият давомида ва якунида барча болаларни ширин сўзлар билан рағбатлантиради.

Мавзу: Турли хил ўлчамдаги нарсалар орасидан бир хил ўлчамдаги нарсаларни ажратиш ва фарқлаш

Мақсад:

Болаларни ўзига таниш бўлган ўлчамдаги нарсаларни ажратиб фарқлай олишга ўргатиш.

Нарсаларни бир-бирига нисбатан тартиблаштириш кўникмасини мустаҳкамлаш.

Кутилаётган натижалар:

Болалар ўзига таниш бўлган ўлчамдаги нарсаларни ажратиб фарқлашни ўрганадилар.

Болалар ҳар бир нарсага зийраклик билан муносабатда бўлишга ўрганадилар.

Керакли жихозлар:

Турли хил ўлчамдаги леголлар

Фаолиятнинг бориши:

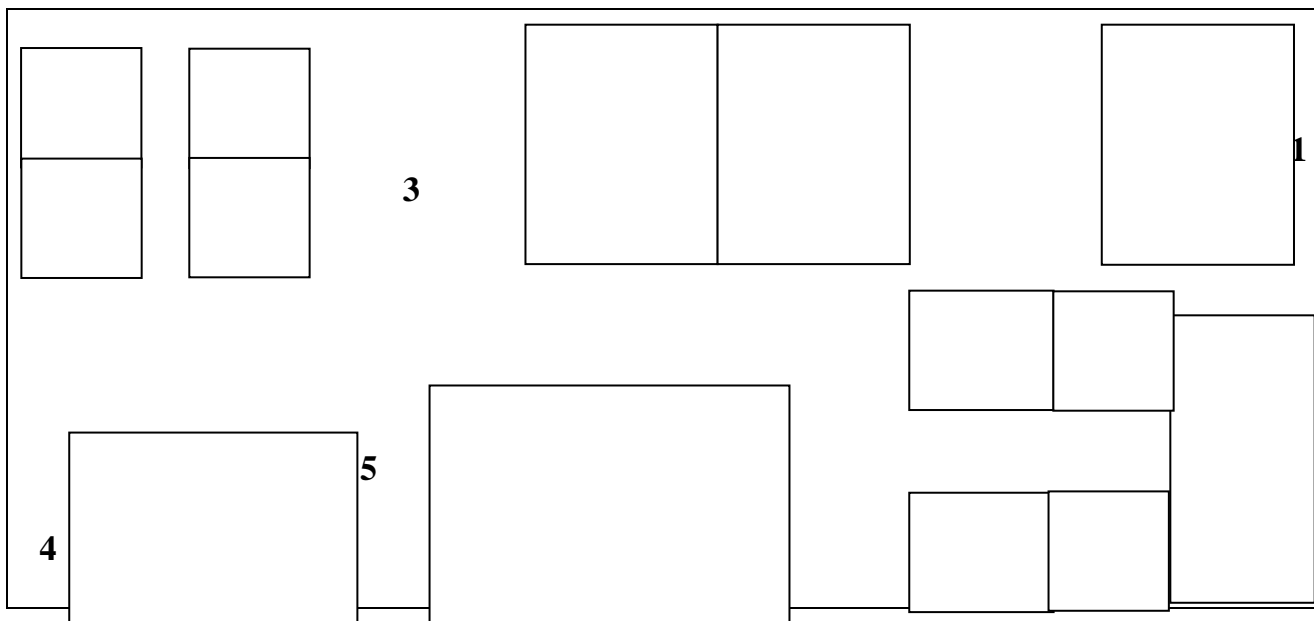
Тарбиячи: Болажонлар, келинлар биргаликда шаҳар қурамиз. Шаҳарни леголардан қурамиз. Мана бу жойда турли ўлчамдаги леголар турибди, уларнинг ичидан биз бир хил ўлчамдаги леголарни ажратиб олишимиз керак. Масалан: мана бу катталиқдаги леголарни топиб бир жойга тартиб билан қўйишимиз керак. Бунинг учун аввало кўз билан чамалаб кўрамиз, кейин қўлимиздаги легони чамалаган легомиз устига қўйиб кўрамиз. Улар тенг экан. Шундай қилиб бир хил ўлчамдаги леголарни бир жойга тартиб билан қўямиз.

Леголарни гуруҳларга ажратганларидан кейин, тарбиячи улардан леголарнинг катта-кичиклигини, сони нечталигини сўрайди.

Тарбиячи: Бу леголардан шаҳар қурамиз. Шаҳар қуриш учун мен тахминий харита тайёрлаб келдим ҳозир сизлар билан бу харитани кўриб чиқамиз.

1 сони билан белгиланган бинолар бизнинг боғчамиз, 2 сони билан белгиланган бинолар кўп қаватли уйлар, 3 сони билан белгиланган бино ҳам кўп қаватли уй, 4 сони билан белгиланган бино дўкон, 5 сони билан белгиланган бино поликлиника, 6 сони билан белгиланган бинолар мактаб.

Сизларга шаҳаримиздаги биноларнинг жойлашиши маъқулми, унда ҳар бир иншоотни қуриш учун маълум гуруҳларга бўлинамиз боғчани 4 та бола қуради, 2 қаватли уйни 4 та бола қуради, 1 қаватли уйни 2 та бола қуради, дўконни қуришга 2 та бола, поликлиникани 4 та бола қуради, мактабни 5 та бола қуради. Мен сизларга леголарни бўлиб бериб тураман қандай катталиқдаги леголардан қанча керак бўлса сонини айтасиз ва шунча олиб ишлатасиз агар яна керак бўлса яна келасиз. Сизда лего қолиб кетса қайтариб олиб келасиз. Ҳар бир бинога қайси легодан қанча кетганлигини санаб айтиб берасиз.

Биноларни қуриш учун жой белгиланади ва болалар қуришни бошлайдилар. Тарбиячи болалар ишини кузатади, маслаҳатлар бериб уларга ёрдам бериб туради.

Болалар биноларни қуриб бўлганларидан кейин бажарган ишларини изоҳлаб берадилар.

Билимларни мустаҳкамлаш учун ўйин: “Ўхшашини топ”.

Болалар 2 гуруҳга бўлинадилар. Биринчи гуруҳ болаларининг кўлига ҳар хил шакл берилади, худди шундай шакллар иккинчи гуруҳ болаларига ҳам берилади. Тарбиячи болаларга кўлидаги нарсанинг тузилишига эътибор беришларини айтади, кейин ўртоқларининг кўлига эътибор беришларини айтади. Энг кичик шакл кимларнинг кўлида бўлса баланд кўтаришини, сўнг энг катта шакл кимларнинг кўлида бўлса баланд кўтаришини айтади.

Тарбиячи 1 дан 15 гача санагини ва “15” деган вақтда болалар кўлидаги нарса қайси боланинг кўлидаги нарсага мос тузилишининг аниқлаб шу боланинг ёнига бориб нарсаларни устма-уст қўйиб, ушлаб туришларини айтади. Болалар бемалол бир-бирларининг олдига бориб шаклларни кўриб чиқишлари мумкин. Кейин шакллар алмаштирилади ва яна ўйин давом эттирилади.

Болалар билимини текшириш ва мустаҳкамлаш учун саволлар:

1. Леголарни катта-кичikka ажратаётганда қийналдингизми?
Нима учун?
2. Нарсаларнинг шакли уларнинг катта-кичиклигига боғлиқми?
3. Бир хил катталиқдаги нарсаларни ажратиш учун қандай усулдан фойдаланиш мумкин?
4. Биз қурган шаҳардаги энг баланд биноларни кўрсатинг.
5. Биз қурган шаҳардаги энг кўп биноларни кўрсатинг.

Тарбиячи Фаолият давомида ва якунида болаларни ширин сўзлар билан рағбатлантиради.

Фазовий тасаввур

Мавзу: Катак қоғозда квадрат ва учбурчак шаклларини штрихлар орқали тасвирлаш

Мақсад:

Болаларда катак дафтар варағига турли шаклларни штрихлар (узук-узук чизиқлар) билан белгилаш кўникмасини ҳосил қилиш.

Болаларнинг майда кўл моторикаси ривожлантириш.

Кутилаётган натижа:

Болалар катак қоғозда квадрат, учбурчак шаклларини чизишни ўрганадилар.

Керакли жиҳозлар:

- Катак дафтар, ручка ёки қалам, доира шакллари, санок чўплари

Фаолиятнинг бориши:

Тарбиячи: Болажонлар, сизлар геометрик шакллар: учбурчак ва квадрат шаклларини жуда яхши танийсизлар. Улар бир-биридан нимаси билан фарқ қилади? Сизнинг-ча қайси шаклни чизиш осонроқ? Келинглари, болалар, квадрат ва учбурчак шаклини яна бир бор кўриб чиқайлик. Уларнинг томонлари ва бурчакларига қаранг, учбурчакнинг томонлари ва бурчаклари 3 та, квадратнинг бўлса томонлари ва бурчаклари 4 та.

Энди уларни чизишни ўрганамиз. Дафтаримиз варағининг чап томонидан 4 та катак санаб, қаламда нуқта белгилаб оламиз. Юқоридан пастга қараб 4 та катак санаб тушамиз ва биринчи нуқтага тўғрилаб белгилаймиз. Нуқтадан ўнг томонга қараб 10 та катак санаб нуқта қўямиз. Чап томондаги нуқтадан пастга қараб 10 та катак санаб нуқта қўямиз. Ўнг томондаги нуқтадан ҳам пастга қараб 10 та катак санаб нуқта қўямиз. Мана квадрат шакли ҳосил бўлди. Энди нуқталар орасини калта чизиқлар билан белгилаб чиқамиз.

Тарбиячи шу тарзда учбурчакни ҳам чизишни тушунтиради.

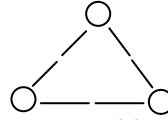
Болалар учун амалий иш.

Ҳар бир болага дафтар ва ручка берилади. Тарбиячи учбурчак ва квадрат шаклини узук-узук чизиқлар ёрдамида чизишни айтиб туради, болалар чизадилар.

Билимларни мустаҳкамлаш учун ўйин: «Эпчиллар ва чаққонлар»

Болалар 4 та гуруҳга бўлинадилар ва ҳамма гуруҳ бир вақтда санок чўплари ёрдамида штрихлагандек учбурчакни ясайдилар. Кейин квадратни ясайдилар, қайси гуруҳ тўғри ва тез бажарса ўша гуруҳ ғолиб бўлади.

Ўйин қондаси: квадрат ва учбурчак шакллариининг бурчакларини доира шакли билан, чизиқларни санок чўплари билан штрих кўринишида белгилашлари керак. Масалан, куйидаги кўринишда:

Болалар билимини текшириш ва мустаҳкамлаш учун саволлар:

1. Қайси шаклни чизиш осон бўлди?
2. Қайси шаклни чизиш қийин бўлди?
3. Шаклларни чизишда қоғозда катаклар бўлмаса ҳам чиза оласизми?
4. Узук-узук чизиқлар билан чизиш сизга ёқдими?

Тарбиячи Фаолият давомида ва якунида болаларни ширин сўзлар билан рағбатлантиради.

Вақт ҳақида тасаввур

Мавзу: Соат ва унинг ишлатилиши билан таништиришни давом эттириш

Мақсад:

Соат неча бўлганини аниқлашни ўргатиш.

Кутилаётган натижалар:

Соат неча бўлганини аниқлашни ўрганиб оладилар

Керакли жиҳозлар:

Соат

Олдинги Фаолиятда болалар ясаган соатлар

Арқон ёки ип, бўр

Фаолиятнинг бориши:

Тарбиячи: Болажонлар, биз аввалги Фаолиятларимизда соат билан бироз танишган эдик. Соат нима учун керак? Соатда қайси рақамлар ёзилган? Биз соат неча бўлганини қандай биламиз? (Болалар тушунчаси аниқланади).

Болалар сизларга Лолахон исмли қизчанинг қандай қилиб соат неча бўлганлигини аниқлашни билиб олганини ҳикоя қилиб берайми?

Лолахон бувисиникига 10 кунга меҳмонга борибди. Бувиси Лолахоннинг келганига жуда хурсанд бўлибди. Лолахон бувисининг кўшнисини Раъно исмли қиз билан танишиб олибди.

Бир куни бувиси: -Лолахон, соатга қарачи, неччи бўлди экан?, дебди. Лолахон соатни билмас экан, лекин ўртоғининг олдида уялиб «соатни билмайман», дея олмабди. -Ҳозир соатга қараб чиқаман, дебди ва уйга кирибди, қайтиб чиқибдида, «Соат 10 бўлибди», деб ёлғон гапирибди. Лекин ўша вақтда соат 12 бўлган экан. Бувиси соат 12 да кўшнисиникига меҳмонга чиқиши керак эканда, «Ҳа, ҳали вақт бор экан», деб бувиси ишини қилиб юраверибди. Лекин бироздан кейин бувисини кўшнисини чақириб чиқибди, «ҳамма меҳмонлар келди сизни кутяпмиз», дебди. Бувиси, «соат энди 10 бўлди, меҳмонлар 12 да келади деган эдингизку», дея хайрон бўлибди. Кўшнисини, «соат 12 дан ошиб кетди, тезроқ чиқа қолинг», деб чиқиб кетибди. Лолахон

бувисининг ва ўртоғининг олдида жуда уялибди, лекин улар Лолахонни уялтиришмабди.

Эртасига Раъно катта, ишлатилмаётган бузуқ соатни кўтариб Лолахоннинг олдида чиқибди ва «кел мактаб-мактаб ўйнаймиз, кўғирчоқларингни олиб чиқ», дебди.

-Иккаламиз ўқитувчи бўламиз, кўғирчоқларимиз ўқувчилар бўлади. Мен ўқувчиларимга соатни неча бўлганини қандай билишни ўргатаман, сен мени кузатиб тур, кейин сен дарс ўтасан дебди ва дарсни бошлабди.

У соатни кўғирчоқлар кўриши қулай бўлган жойга қўйибди ва дарсини бошлабди.

-Азиз, ўқувчилар бу соат бўлади. Ундан вақтни билиш учун фойдаланамиз. Соатдаги 1 дан 12 гача бўлган рақамларни кўряписизларми? Соатнинг ўртасидаги кўрсаткичлари, уларнинг бири узун, бири калта, агар мана шу калта кўрсаткич 1 рақамини, узун 12 ни кўрсатиб турган бўлса, соат 1 бўлган бўлади. Агар калта кўрсаткич 2 рақамини, узун 12 ни кўрсатиб турган бўлса, соат 2 бўлган бўлади. Мана шу калта кўрсаткич 3 рақамини, узун 12 ни кўрсатиб турган бўлса, соат 3 бўлган бўлади. Агар калта кўрсаткич 1 ва 2 рақамининг ўртасини, узун 6 ни кўрсатиб турган бўлса, соат 1 ярим бўлган бўлади.

Кейин Раъно Лолахонга, кел энди мен ҳозир тушунтирганларимни сен яна бир марта кўғирчоқларга тушунтириб бер, дебди. Лолахон Раънонинг гапларини кўғирчоқларга қайта гапириб берибди ва хурсанд бўлиб кетибди, чунки у соат неча бўлганини аниқлашни анча ўрганиб олибдида. Лолахон ҳар куни Раъно билан кўғирчоқларига дарс ўтиб соатни яхшилаб ўрганиб олибди, ҳар куни соатга қараб «Бувижон соат 1 ёки 3 бўлди», деб айтиб турар экан.

Болалар сизлар ҳам соат неча бўлганини аниқлашни ўрганиб олдингизми? Келинг ўзингизни бир синаб кўрингчи.

Болалар учун амалий иш.

Тарбиячи: Олдинги Фаолиятимизда ясаган соатларимиз ёрдамида «Мен соат неча бўлганини биламан» ўйинини ўйнаймиз. Мен сизларга топшириқ бераман, «соат 2 бўлди» десам, сизлар соат кўрсаткичларини 2 га тўғрлайсизлар. Бунда калта кўрсаткич 2 ни, узун кўрсаткич 12 ни кўрсатиб туриши керак.

Ўйин шу тарзда давом этади, тарбиячи неча бўлганини айтади, болалар соат кўрсаткичларини тўғрилайдилар.

Билимларни мустаҳкамлаш учун ўйин: «Соат»

Тарбиячи катта доира чизади ва унга рақамларни соат бўйича жойлаштиради. Доиранинг ўртасида бир бола туради ва 2 та узун ва калтароқ арқоннинг учини ушлаб туради, арқонларнинг 2-учини доира атрофида турган болалардан 2 таси ушлайди. Ҳамма болалар ва тарбиячи доира атрофида турадилар. Болалар доира атрофида соат йўналишида юрадилар, тарбиячи «тўхтадик», деганда юришдан тўхтайдилар. «Соат кўрсаткичи» қўлида бўлган болалар қайси рақам тўғрисида тўхтаса болалар соат неча бўлганини айтадилар. Агар болалар тўғри жавобни айтишга қийналсалар тарбиячи уларга ёрдам беради.

Болалар билимини аниқлаш ва мустаҳкамлаш учун саволлар:

1. Соатда қайси рақамлар ёзилган?
2. Агар соат 7 бўлса, кўрсаткич қандай туради?
3. Соат 10 бўлганини кўрсатиб бер.

4. Ҳозир соат неча бўлди?

Тарбиячи Фаолият давомида ва якунида болаларни ширин сўзлар билан рағбатлантиради.

Сон ва санок

Мавзу: 20 гача бўлган сонлар билан таништириш ва тартиб билан санашга ўргатиш

Мақсад:

Болаларга 20 гача санашни ўргатиш.

Кутилаётган натижалар:

Болалар 20 сони ичида тартиб билан санашни ўрганадилар.

Керакли жиҳозлар:

Китоблар -20 та

Копток

Рақамлар ёзилган ва баъзи рақамлар тушириб қолдирилган жадваллар

Фаолиятнинг бориши:

Тарбиячи: Болажонлар, сизлар билан нечагача санашни ўрганган эдик?

Болалар: 15 гача

Тарбиячи: Тўғри, болажонлар, биз 15 гача санашни ўрганиб олганмиз. Бугун сизлар билан 20 гача санашни ўрганамиз. Болажонлар, эътибор берган бўлсангиз менинг столимга кўп китоблар қўйилган. Ҳозир биргаликда санаб кўрамыз, нечта китоб бор экан?

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15 та китоб бор экан.

15 та китобга яна битта китоб қўшсак, 16 та бўлади.

Ҳаммамиз биргаликда айтамыз, 15 та китобга яна битта китоб қўшсак 16 та бўлади. 16 та китобга яна битта китоб қўшсак 17 та бўлади. 17 та китобга яна битта китоб қўшсак нечта бўлар экан? Тўғри, 17 та бўлар экан. 17 та китобга битта китоб қўшсак, китобларимиз сони 18 та бўлади. 18 та китобга яна битта китоб қўшамиз ва китобларимиз 19 та бўлади. 19 та китобга яна битта китоб қўшсак 20 та бўлади. Энди китобларимизнинг ҳаммасини яна бир марта санаймиз:

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20.

Китоблар нечта экан?

Болалар: 20 та.

Билимларни мустаҳкамлаш учун ўйинлар: «Давомини сананг»

Ўйиннинг мақсади: сонларнинг натурал қаторининг тартибига амал қилишга, тўғри санаш машқлари, хотира, диққатни ривожлантиришга ёрдам беради.

Ўйинда коптокдан фойдаланилади. Болалар ярим доира ёки доира бўлиб турадилар. Доиранинг ўртасида ўйинни олиб борувчи туради. Тарбиячи ўйин бошланишидан олдин болалар билан улар тўғри тартибда 1 дан 20 гача санашларини келишиб олади.

1-вариант. Тарбиячи 1 сонини айтиб болалардан бирига коптокни отади. Коптокни илиб олган бола кейинги сонни айтади ва коптокни тарбиячига қайтаради. Тарбиячи кейинги сонни айтади ва 2-болага коптокни отади. 2-бола кейинги сонни айтиб коптокни тарбиячига қайтаради. Шу тарзда 1 дан 20 гача санайдилар.

2-вариант. Болалар коптокни бир-бирларига отадилар ва ҳар бир бола тўғри тартибда битта сонни айтади. Санок 20 гача давом этади.

Ўйин тезлик темпида ўтади ва барча болаларнинг унда иштирок этишига имкон бериш учун шунча марта қайтарилади. Болаларга бериладиган топшириқлар

уларнинг билим ва малакаларига қараб белгиланади. Масалан: 10 ёки 20 гача тўғри ёки тескари санаш, айтилган сондан олдингиларини ёки кейингиларини айтиш.

«Қочиб кетган сонлар» ўйини.

Ўйиннинг мазмуни: Тарбиячи доскага катагида тушириб қолдирилган сонларни қўйиш учун тайёр жадвалларни навбат билан қўяди. Жадвалларда сонлар 1 дан 20 гача бўлади.

Болалар санок тартибига мувофиқ керакли сонни қўйиши керак.

Тарбиячи: Болажонлар, бу ерда ҳар бир сон ўзининг уйчасида яшайди. Эътибор берган бўлсангиз баъзи бир уйчалар бўш. Улардаги сонлар қочиб кетган. Булар қайси сонлар? Ўйлаб кўринг ва қочиб кетган сонларни ўз уйларига қайтаринг.

Болалар сонларни топиб тўғри тартибда қўйиб чиқадилар.

Болалар билимини текшириш ва мустаҳкамлаш учун саволлар:

1. Биз бугун нечагача санашни ўргандик?
 2. 15 каттами 20?
 3. 14 ва 16 сонларининг орасида қайси сон бор?
 4. 16 ва 17 сонларининг ўртасида қайси сон бор?
 5. 18 дан олдинги ва кейинги сонни айтинг?
 6. 19 дан кейин қайси сон келади?
 7. «Давомини сананг» ўйинида қайси сонларни айтингиз?
 8. Сонлар жадвалида 1 дан нечагача сонлар ёзилган?
- Фаолият якунида барча болаларни рағбатлантириш.

Мавзу: Геометрик шаклларни турли белгилари: кўриниши, ўлчами, рангига кўра гуруҳларга ажратиш

Мақсад:

Болаларга геометрик шакллар турли кўринишда, ўлчамда рангда бўлиши, уларнинг шаклини ўзгартирмаслиги ҳақида тушунча бериш.

Болаларни мустақил тарзда топшириқларни бажара олишга одатлантириш.

Кутилаётган натижалар:

Болалар геометрик шакллар турли кўринишда, ўлчамда рангда бўлиши уларнинг шаклини ўзгартирмаслигини билиб оладилар.

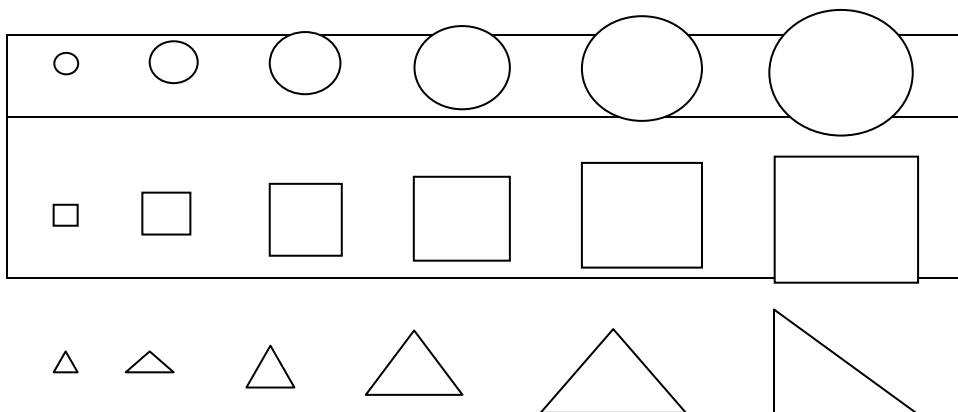
Болаларда топшириқларни мустақил тарзда бажариш кўникмаси шаклланади.

Керакли жиҳозлар:

Турли катталиқдаги геометрик шакллар
Таёқчалар.

Фаолиятнинг бориши:

Тарбиячи турли ўлчамдаги ва турли рангдаги доира, квадрат, учбурчак, ромб, бешбурчак, саккизбурчак, овалларни санок доскасига териб чиқади.

Тарбиячи: Болажонлар, доскада турли геометрик шакллар жойлашган. Уларнинг катталиги ва ранги ҳар-хил. Мана бу катта доира қизил рангда, буниси эса кичик доира сариқ рангда. Улар бир-бирига ўхшайдими? Тўғри улар бир-бирига ўхшайди фақат бири кичик, иккинчиси катта, яна уларнинг ранги ҳар хил.

Тарбиячи ҳар бир шаклни қиёслаб, уларни турли ўлчамда бўлиши ҳақида тушунча беради.

Болалар учун амалий иш.

Тарбиячи болаларга олдиларидаги қутидан энг катта ромб шаклини олиб олдиларига қўйишларини айтади. Шу ромб ичига яна бироз кичикроқ яна ундан кичикроқ ва ниҳоят энг кичик ромбни устма-уст қилиб қўйишларини айтади. Болалар уларни таққослаб чиқадилар ва ўз фикрларини билдирадилар.

Ҳар бир столга турли геометрик шакллар тўплами қўйилади. Тарбиячи геометрик шаклларни турли белгиларига кўра йиғишни айтиб туради, болалар бажарадилар.

Масалан, энг катта яшил рангдаги ромбларни йиғинг.

- Турли рангдаги энг кичик бешбурчакларнинг ҳаммасини йиғинг.
- Сариқ рангдаги ҳамма геометрик шаклларни йиғинг.
- Яшил рангдаги доираларнинг ҳаммасини йиғинг.
- Оқ рангдаги кўпбурчакларнинг ҳаммасини йиғинг.

Болалар топшириқни бажарганларидан кейин, тарбиячи қандай бажарганликларини кўриб чиқади.

Билимларни мустаҳкамлаш учун ўйин: “Шакл яса”

Болалар 3 гуруҳга бўлиниб 3 жойда турадилар. 1-гуруҳга 18 та таёқча, 2-гуруҳга 12 та таёқча, 3-гуруҳга 6 та таёқча берилади. Ҳар бир гуруҳ тарбиячининг буйруғидан сўнг олдидаги таёқчалардан олти бурчак шаклини ясайди. Натижада уч хил катта-кичик шакллар пайдо бўлади. Болаларни тўғри ёки нотўғри бажарганликлари текшириб чиқилади. Гуруҳлар ўрни ўзгартирилиб ўйин яна шу шарт билан давом этади.

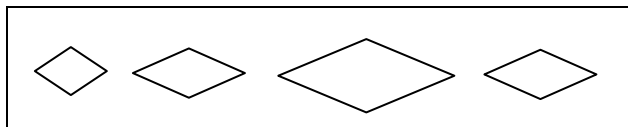
Болалар билимини текшириш ва мустаҳкамлаш учун саволлар:

Сизнингча энг катта шакл хонамизда қайси буюмда акс этган?

Энг кичик шакл хонамизда қайси буюмда акс этган?

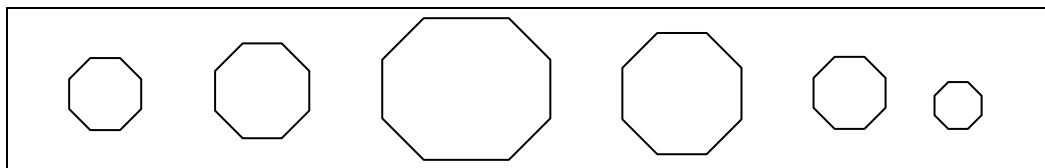
Хонамизда 2 та бир хил шакл борми?

4 та ромб шаклидан энг каттаси нечинчи турибди?

5. Саккизбурчакларнинг энг кичиги нечинчи турибди?

Саккизбурчакларни ўзингиз хоҳлаган рангларга бўянг ва қайси қандай рангда эканлигини айтинг.

Тарбиячи Фаолият давомида ва якунида болаларни ширин сўзлар билан рағбатлантиради.

Микдор (Катталиқ)

Мавзу: Болаларнинг кўз билан чамалаш қобилиятларини ривожлантириш

Мақсад:

Болаларнинг кўз билан чамалаш малакаларини ривожлантириш.

Кутилаётган натижалар:

Болалар буюмларнинг катталиқларини (баландлиги ва узунлигини) кўз билан чамалаш орқали фарқлашни ўрганадилар.

Болаларнинг кўз билан чамалаш малакалари ривожланади.

Керакли жиҳозлар:

Турли узунликдаги тахтачалар

Турли машиналар

Турли узунликда ленталар

Фаолиятнинг бориши:

Тарбиячи: Болажонлар, биз сиз билан олдинги Фаолиятларда ҳар хил кўприклар қурганмиз. Ҳозир ўша кўприкларни бир эслаб кўринг. Кўприкларни нималардан қуриш мумкин? Тахтадан, темирдан, қуришимиз мумкин.

Биз бугун сизлар билан, тахталар ва қурилиш материалларидан кўприк қураимиз. Бунинг учун 2 тадан бўлиб ишлаймиз. Ҳозир 2 тадан бўлиб бўлиниш учун мана бу кўприкларнинг расмларни оласиз. Кимларнинг расмидаги кўприклар бир хил бўлса улар биргаликда кўприк қурадилар. Мана болалар 2 тадан бўлиндингиз, энди

ўртоғингиз билан қандай кўприк қуришни келишиб олинг ва мана бу материаллардан ўзингизга кераклигини ажратиб олинг. Мен кўприк қуришда сизларга ёрдам берадиган маслаҳатларни бераман. Олдин кўприкнинг узунлиги ва баландлиги қанча бўлишини белгилаб оласиз. Масалан, кўприкнинг узунлигини мана бу тахта узунлигида қилмоқчисиз. Бунинг учун аввало кўз билан чамалаб кўрасиз, қайси тахтанинг узунлиги кўлимдаги тахтанинг узунлигига тенг. Кейин кўлимдаги тахтани чамалаган тахтамиз устига қўйиб ўлчаб кўрамиз. Уларнинг узунлиги тенг экан. Бошқа тахталарни ҳам худди шу усулда ўлчаб кўриб ажратиб оласиз.

Кўприкнинг баландлигини қуриш учун ҳам битта тахтани белгилаб оласиз ва шу тахта узунлигида бошқа тахталарни кўз билан чамалаб кўрасиз. Тўғри келса керак, деб ўйлаган тахтани кўлингиздаги тахтанинг устига қўйиб ўлчайсиз. Уларнинг узунлиги тенг экан. Мана буниси билан ўлчаб кўрамиз. Буниси озгина калта экан, демак бу тахта тўғри келмайди.

Ҳамма тахталарни ажратиб олганингиздан кейин кўприк қуришни бошлайсиз. Ҳамма жуфтликлар кўприкларни қурадилар ва қилган ишларини изоҳлаб берадилар. Болалар ҳаммаси биргаликда қурилган кўприкларни кўриб чиқадилар. Сўнг кўприклардан машиналарни ўтказиб ўйнайдилар.

Билимларни мустаҳкамлаш учун ўйин: “Бир хилини топ”

Стул устига турли узунликдаги ленталар тўплами қўйилади. Тарбиячи битта лентани кўрсатади, болалар навбат билан келиб стол устидаги ленталардан қайси бири тарбиячи кўрсатган лента билан тенг бўлиши мумкинлигини кўз билан чамалаб кўрадилар ва бир хил деб ўйлаганини олиб тарбиячининг лентасига ўлчайди. Агар ленталар бир хил бўлса бола лентани олиб жойига ўтиради, агар ленталар бир хил бўлмаса бола лента олмай жойига ўтиради. Ҳамма болалар биринчи уринишдан ўтганларидан кейин бир хил лентани топа олмаганларга 2 ва 3 уринишларга рухсат берилади. Ҳамма болалар бир хил узунликдаги ленталарни ажратиб олганларидан кейин, ленталарни олиб доира бўлиб турадилар ва ленталар ёрдамида турли машқларни бажарадилар.

Болалар билимини текшириш ва мустаҳкамлаш учун саволлар:

1. Кўз билан чамалаш усулидан бир хил узунликдаги тахталарни ажратишда қандай фойдаландик?
2. Кўприк қуришда нечта бир хил тахтадан фойдаландик?
3. Бир хил узунликдаги ленталарни қандай танладингиз?
4. Сизга қурилган кўприклардан қайси ёқди?

Тарбиячи Фаолият давомида ва якунида болаларни ширин сўзлар билан рағбатлантиради.

Фазовий тасаввур

Мавзу: Кўрсатилган йўналиш бўйича ҳаракат қилишни ўргатиш

Мақсад:

Болаларнинг фазовий тасаввурларини кенгайтириш.

Қутилаётган натижалар:

Аниқ топшириқ ва машқларда берилган йўналишда ҳаракат қилиш кўникмаси такомиллашади.

Болалар шартли белгилар ёрдамида ҳаракат қилишни ўрганадилар.

Керакли жиҳозлар:

2 хил рангда байроқчалар (болалар сонига тенг), 2-та хариталар (ўлчами бўйи 12 см, эни 20 см)

Буратино (ёки бошқа эртак қаҳрамони)

Турли шаклдаги байроқчалар

Фаолиятга тайёргарлик: тарбиячи олдиндан хонадаги барча предметларга катта қилиб ёзилган рақамларни қўйиб чиқади.

Фаолиятнинг бориши:

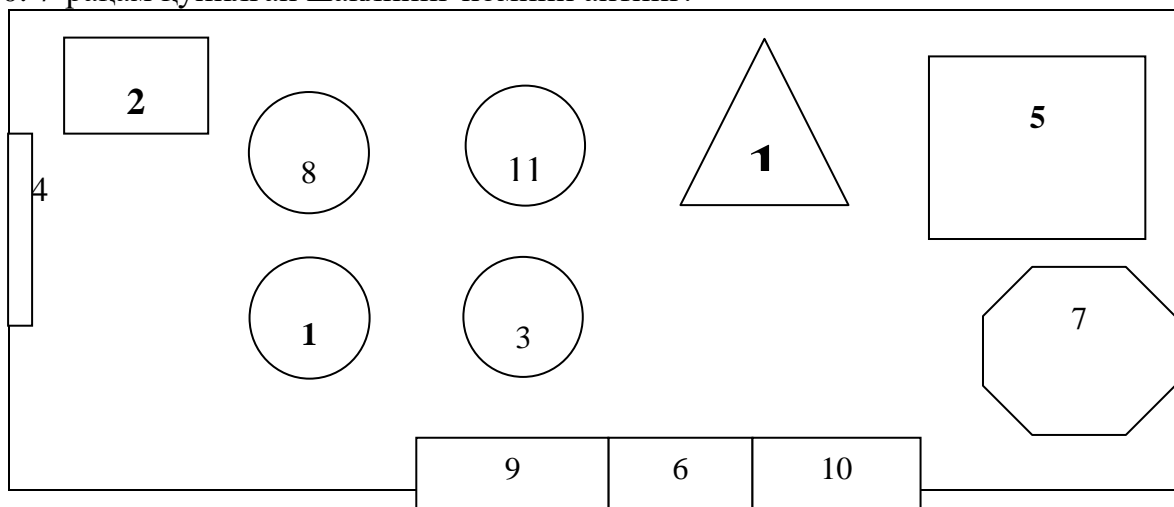
Тарбиячи: Болажонлар, ҳозир сизларга 2 хил рангда байроқчалар бераман. Бир хил рангдаги байроқчаларни олган болалар тезда бир жойга йиғилинг.

Мана 2 тага гуруҳга бўлиндингиз, энди ҳар бир гуруҳдаги болалар биргаликда топшириқни бажарасизлар. (Олдин 1-гуруҳ болалари топшириқни бажарадилар, сўнг 2-гуруҳ болаларига топшириқ беришдан олдин буюмларга қўйилган сонларнинг ўрни алмаштирилади.)

Болажонлар, сизлар кўрсатилган йўналиш бўйича ҳаракат қилишни жуда яхши ўрганиб олгансизлар. Бугун мен сизларга жуда қизиқ топшириқ тайёрлаб қўйдим. Ҳар бир гуруҳ мана бу карталардан бирини олади. Хонамиздаги нарсалар карталарда маълум белгилар билан белгилаб қўйилган. Аввал белгилар нималарни билдиришини ўрганиб оласизлар. Кейин эса шу белгилар ва уларга қўйилган сонлар бўйича ҳаракат қиласизлар. 1 сони қўйилган жойни топасиз ва шу жойдан бошлаб стрелка бўйича 2 сони қўйилган томонга ҳаракатланасиз. Сўнг 3, 4, 5, 6 сонлари билан белгиланган жойларга ҳаракатланиб маррага етиб келасиз. Маррага етиб борганда байроқчаларни ўрнатасиз.

Бу харита билан ишлаш учун қуйидаги саволларга жавоб беришларингиз керак:

1. Харитада қандай геометрик шакллар тасвирланган?
2. Харитада нечта геометрик шакллар чизилган?
3. Биринчи шакл хонадаги қайси буюмга ўхшайди?
4. Иккинчи шакл хонадаги қайси буюмга ўхшайди?
5. 4-шакл хонанинг қаерида жойлашган?
6. 1, 3, 8, 11-рақамлар қўйилган шакл ниманинг шакли?
7. 5-шакл хонанинг қаерида жойлашган?
8. 5-шакл ниманинг шакли?
9. 6, 9, 10-рақамлар қайси жиҳозларга қўйилган?
10. 7-рақам қўйилган шаклнинг номини айтинг.

1- болалар столи

2- тарбиячининг столи

- 3- болалар столи
- 4- доска
- 5- сўри
- 6- шкаф
- 7- тинчланиш бурчаги
- 8- болалар столи
- 9- шкаф
- 10-шкаф
- 11- болалар столи
- 12-марра

Билимларни мустаҳкамлаш учун ўйин: “Байроқчага қараб юр”

Бу ўйин болаларнинг хотирасини, диққатини ривожлантиради. Болаларнинг фазовий тасаввурларини мустаҳкамлайди.

Тарбиячи Фаолият бошланишидан олдин хонанинг турли жойларига байроқчалар кўйиб чиқади. Качал полвон ёки бошқа эртақ қаҳрамони тарбиячи ёрдамида болаларга топшириқ беради: “Шкафгача бориб, чапга 6 қадам юр ва олтибурчак шаклидаги байроқчани ол”, бола топшириқни бажариб байроқчани топади. Болалар бундай топшириқларни осонгина бажарсалар, топшириқлар мураккаблаштирилади. Масалан: “8 қадам олдинга юр, ўнгга бурил, 4 қадам юр, чапга бурил. У ерда учбурчак шаклидаги байроқчани топасан”. Ўйин бир неча марта такрорланади.

Болалар билимини текшириш ва мустаҳкамлаш учун саволлар:

1. Харита билан ҳаракатланиш осон бўлдимми ёки айтиб турилган топшириқ асосида ҳаракатланишми?
2. Харита асосида маррага етиш учун нечта жойдан ўтдингиз?
3. Чап кўлингизни баландга кўтаринг, ўйин давомида неча марта чапга юрганлигингизни эслай оласизми?
4. Ўнг кўлингизни баландга кўтаринг, ўйин давомида неча марта ўнг томонга юрганлигингизни эслай оласизми?

Фаолият якунида болаларни рағбатлантириш.

Вақт ҳақида тасаввур

Мавзу: Соат ва ундан ярим соат аниқликда фойдаланишга ўргатиш

Мақсад:

Болаларга соатдан тўғри фойдаланишни ўргатиш.

Кутилаётган натижалар:

Болалар соатдан ярим соат аниқликда фойдаланишни ўрганиб оладилар.

Керакли жиҳозлар:

Соат

Соат тасвири, узун-калта кўрсаткич

Фаолиятнинг бориши:

Тарбиячи: Болажонлар, ўтган Фаолиятларимизда соатнинг тузилиши ва унинг ишлатилишини ўрганган эдик. Эсингиздами, Лолахон қандай қилиб соатни ўрганиб олгани? Лолахон бувисиникидан ўз уйларига қайтиб келибди ва дадаси, ойиси ва укаларига бувисиникида бўлган воқеаларни айтиб берибди, оиласидагилар ҳам Лолахоннинг соатни ўрганиб олганини эшитиб роса хурсанд бўлишибди. Энди Лолахон билганларини укаларига ўргатибди. У соатдан ярим соат аниқликда

фойдаланишни ҳам ўрганиб олибди. Қандай қилиб дейсизми? Соатни мана бу катта кўрсаткичи 12 да турибди. Шу ерда рақамнинг охири жойлашган. Энди катта кўрсаткичини рақамларнинг ўрта қисми 6 га олиб келиб қўямиз. 6 рақамларнинг ярмида турибди. Катта кўрсаткич 6 да турганида кичкина кўрсаткич ҳам 2 та рақамнинг ўртасида яъни ярмида туради-бу ярим дегани. Масалан, кичик кўрсаткич 4 билан 5 нинг ўртасида турса соат ”тўрт ярим” бўлган бўлади. (Тарбиячи, шу тарзда тушунтиришни давом эттиради)

Болалар учун амалий иш.

Тарбиячи ҳар бир боланинг ўтган Фаолиятда ясаган соатларини столлари устига тайёрлаб қўяди. Тарбиячи болаларга соат кўрсаткичини ярим соат аниқликда белгилаш бўйича топшириқлар беради ва болалар ишини кузатиб, баҳолаб боради.

Билимларни мустаҳкамлаш учун ўйин: «Соат неча бўлди?»

Болалар кетма-кет ”Поезд” бўлиб турадилар. Тарбиячи қўлидаги соатни улар томонга кўрсатиб болалардан бироз узоқроқда туради. Болалар “илон изи” бўйлаб бир-бирини тирсакларидан ушлаб юрадилар. Болалар тарбиячининг олдидан ўтаётганида биринчи боладан соат неча бўлганини сўрайди, агар бола соатни тўғри айтса сафдан чиқмай кетаверади, агар нотўғри айтса сафдан чиқади ва ўйинда иштирок этмай, ўртоқларининг жавобини тинглаб, соатни ўрганиб туради.

Тарбиячи соат кўрсаткичларини бураб қўяди ва навбатдаги боладан соат неча бўлганини сўрайди. Ўйин якунида фақат соатни яхши ўрганиб олганлар қолади. Соатнинг неча бўлганини аниқлашни яхши ўрганмаганларга яна алоҳида ўргатилади.

Болалар билимини аниқлаш ва мустаҳкамлаш учун саволлар:

1. Соат нечани кўрсатяпти?
2. Ярим соатни кўрсатиш учун соатнинг узун кўрсаткичи қайси рақамда бўлиши керак?
3. Соат уч ярим бўлиши учун калта кўрсаткич қаерда, узун кўрсаткич қайси рақамда туради?

Тарбиячи Фаолият давомида ва якунида болаларни ширин сўзлар билан рағбатлантиради.

Сон ва санок

Мавзу: 20 гача бўлган ҳар бир сонни биттадан орттириш ва камайтириш

Мақсад:

Болаларда 20 гача бўлган сонларни биттага орттириш ва камайтириш малакасини ҳосил қилиш.

Кутилаётган натижа:

- Болалар 20 гача бўлган сонлар орасидаги муносабатларни тушуниб оладилар (масалан, 12 сони 11 сонидан 1 тага ортиқ, 11 сони 12 сонидан 1 та кам).

Керакли жиҳозлар:

- Магнитли доска, магнитли 20 та олма, 20 та нок
- Санок тахтчаси, учбурчак ва доира шакллари
- 2 та обруч, 40 та копток солинган кути, рақамлар ёзуви-1 дан 20 гача

Фаолиятнинг бориши:

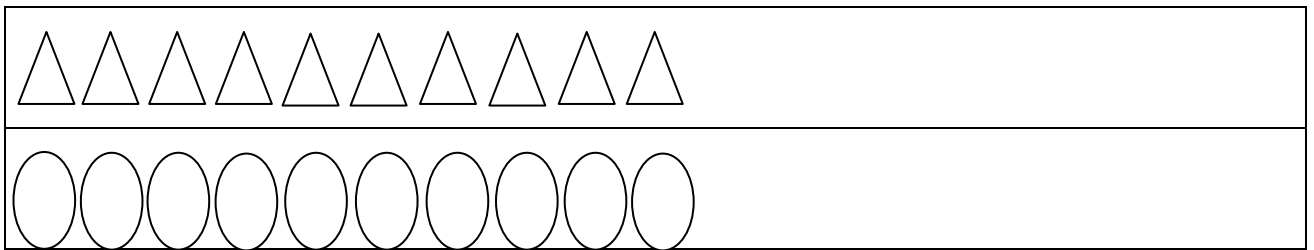
Тарбиячи: Келинглар, болалар мана бу магнит доскасидаги олмаларни санаб кўрамиз. (Болалар билан биргаликда саналади).

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10-10 та экан. Яна битта олма қўйсам олмалар нечта бўлади? Тўғри, 11 та бўлади. Олмалар 12 та бўлиши учун нечта олма қўйишим керак? Тўғри, 11 та олмага 1 та олма қўшсам 12 бўлади. 12 та олмага яна битта олма қўшсам олмалар нечта бўлади? Тўғри, энди олмалар 13 та бўлди. (Шундай қилиб тарбиячи олмалар сонини биттага орттириб 20 тага етказди). Мана олмалар 20 та бўлди.

Энди нокларни санаб қўйиб чиқамиз кўрамиз. Ноклар ҳам 20 та экан. Олмалар ва нокларнинг сони тенг бўлди. Нокнинг биттасини олиб қўйсам нечта қолади. 19 та қолади. Олмалар нечта? Ноклардан битта кўп 20 та. Шундай қилиб тарбиячи ноклар ва олмалар сонини биттадан камайтириб 10 тага етказди. Кейин яна биттадан орттириб 20 тага етказилади.

Болалар учун амалий иш.

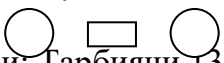
Болаларга санок тахтаси берилади. Тахтачада 2 қатор қилиб учбурчак ва овал шакллари 10 тадан терилади.

Тарбиячининг топшириғи билан ҳар бир қатордаги шакллар бир-бирига нисбатан биттадан орттирилиб ва камайтирилиб борилади. Амалий иш охирида шакллар 20 тага етказилади. Ҳар бир шакл рақам билан белгиланган бўлса янада тушунарли бўлади.

Билимларни мустаҳкамлаш учун ўйин: «Ортиқ-кам»

Тарбиячи болаларни 2 гуруҳга бўлиш учун 1, 2 сонларини навбат билан санашни айтади ва «Бир сонини айтганлар ўнг томонимга, 2 сонини айтганлар чап томонимга қатор бўлиб турунглар», дейди. Болалардан 6 метр узоқликда обрuch ва ўйинчоқлар солинган қути мана шундай қўйилади.

Ўйин қоидаси: Тарбиячи 13 рақамини кўрсатиб «13 тадан, битта ортиқ», дейди. Икки қаторнинг бошида 1-турган болалар обрuchлар олдига югуриб борадилар ва қутичадан 14 та ўйинчоқни санаб, обрuchнинг ичига кўядилар, орқага қайтиб қаторнинг охирида турадилар. Қаторда 2-турган болалар югуриб бориб ўйинчоқларни санаб қутига соладилар ва тўғри ёки нотўғрилигини айтадилар, орқага қайтиб қаторнинг охиридан турадилар. Тарбиячи кейинги рақамни айтиб, «битта кам», дейди. Навбатдаги болалар топшириқни бажарадилар. Ўйин шу тарзда давом этади.

Болалар билимини текшириш ва мустаҳкамлаш учун саволлар:

1. Менда 7 та қалам бор, Улуғбекда 8 та. Кимнинг қалами битта ортиқ, кимники битта кам?
2. Сизда 10 та олма бор, ўртоғингизда 9 та. Кимники битта ортиқ?
3. Менда 15 та ёнғоқ бор, сизда 16 та. Кимнинг ёнғоғи битта ортиқ, кимники битта кам?
4. Сизда 20 та қалам бор, ўртоғингизда 19 та. Кимники битта кам?

5. Дафтарлар 19 та, болалар 20 та. Болаларга биттадан дафтар берсак, хамма болаларга дафтар етадими?

Фаолият якунида болаларни рағбатлантириш.

Мавзу: Турли геометрик шакллар йиғмасидан ҳар хил ўйинлар ўйнаш

Мақсад:

Болаларнинг геометрик шакллар ҳақидаги тасаввурларини ривожлантириш.

Кутилаётган натижалар:

Болаларда геометрик шакллар ва атрофдаги нарсалар орасидаги ўхшашликлар ҳақида тушунчалар мустаҳкамланади.

Бир тўплам геометрик шакллардан аниқ буюмларни, нарсаларни ва иморатларни ясай олишни ўрганадилар.

Болалар мустақил фикрлашга ва ҳар бир ишга ижодий ёндашишга ўрганадилар.

Керакли жиҳозлар:

Турли ўлчамдаги геометрик шакллар

Ромб, бешбурчак, доира, овал геометрик шаклларида медиалъионлар

Геометрик шакллар атрибути

Ҳар бир болага саккизбурчак шакли

Фаолиятнинг бориши:

Тарбиячи: Болажонлар, сизлар геометрик шаклларни жуда яхши танийсизлар, тўғрими? Ҳозир мен сизларга турли геометрик шаклларни кўрсатаман сизлар унинг номини айтасизлар?

Тарбиячи доира, овал, учбурчак, тўғри тўртбурчак, бешбурчак, олтибурчак, ромб, квадрат шакллари кўрсатади, болалар уларнинг номларини тўғри айтиб беришлари керак.

Бугун болажонлар турли геометрик шакллар ёрдамида қизиқарли ўйинлар ўйнаймиз.

Бунинг учун кичик жамоаларга бўлиниб оламиз. Кичик жамоаларга бўлиниш учун ҳар бир бола “Ромб”, “Квадрат”, “Доира”, “Овал” шаклларидаги медиалъионидан биттасини танлаб олади ва шу шакл турган столга бориб ўтиради.

Мана “Ромб”, “Бешбурчак”, “Доира”, “Овал” номли жамоаларга бўлиниб олдик.

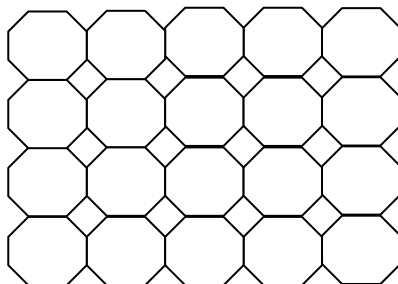
Ҳар бир жамоа турли геометрик шакллардан хоҳлаган нарсаларини ясайдилар. Бунинг учун ҳар бир столда турли геометрик шакллар тўплами, плакат ва елим қўйилган. Берилган вақтда ишни тугатгандан сўнг, ҳар бир жамоа ўз плакатларида геометрик шакллардан нималарни ясаганликларини изоҳлаб берадилар.

Энди болажонлар, ҳаммамиз биттадан саккиз бурчак шаклини оламиз.

Шаклларни олиб 4 тадан бўлиб қаторга турунг, ҳозир шакллар билан машқ бажарамиз. Ҳаммамиз шаклни кўкрагимиз ёнида ушлаймиз, қўлимизни баландга кўтарамиз, қўлимизни олдинга тўғрига узатамиз. (Бу ҳаракатлар 4 марта бажарилади).

Қўлимиздаги шаклни полга қўямиз ва устида турли машқлар бажарамиз. (Тарбиячи ва болалар ўзлари хоҳлаган ҳаракатларни бажаришлари мумкин).

Энди болажонлар, мана шу шаклларни бирлаштириб битта гиламча ясаймиз.

Билимларни мустаҳкамлаш учун ўйин: “Кластер”

Болаларга турли кўпбурчаклар: квадрат, бешбурчак, ромб, олтибурчак шаклларидаги атрибутлардан биттадан берилади ва болалар атрибутларни тақиб оладилар.

Полда катта олтибурчак-унинг атрофига кичик олтибурчаклар, катта бешбурчак-унинг атрофига кичик бешбурчаклар, катта ромб-унинг атрофига кичик ромблар, катта квадрат-унинг атрофига кичик квадратлар чизилган бўлади.

Ўйиннинг бориши:

Агар тарбиячи “Шакллар юришибди” деса, болалар юрадилар, “Шакллар катта уйга” деса, кимда қандай шакл бўлса, худди шундай катта шаклнинг ичига йиғилдилар. “Шакллар ўйинга чиқдилар” дейилса, болалар катта шаклдан чиқиб ўйнаб юрадилар, “Шакллар кичик уйларга” дейилса кимда қандай шакл бўлса ўша кичик шаклларга турадилар. “Бешбурчаклар кичик уйларга” дейилса, бешбурчак шаклини таққан болалар кичик бешбурчакларга туриб оладилар. “Шаклларни алмаштиринг”, дейилса болалар шаклларни алмаштирадилар. Болалар хоҳлаганича ўйинни давом эттириш мумкин.

Болалар билимини текшириш ва мустаҳкамлаш учун саволлар:

1. Қайси топширикни бажариш сиз учун осон бўлди?
2. Геометрик шакллардан нималарни ясадингиз?
3. Нечта учбурчакдан фойдаландингиз?
3. Нечта кўпбурчакдан фойдаландингиз?
4. Қайси кўпбурчаклар кўп ишлатилди?
5. Овал шаклидан нималарни ясадингиз?
6. Гиламчани қандай шакллардан ясадик?
7. Бинони қуришда учбурчакдан нимани ясадингиз?
8. Уйларни доира шаклида қуриш мумкинми?

Тарбиячи Фаолият давомида ва якунида барча болаларни ширин сўзлар билан рағбатлантиради.

Миқдор (Катталиқ)

Мавзу: Нарсаларнинг қалин-юпқалигини қиёслаш

Мақсад:

Нарсаларнинг қалин-юпқалигини сезги аъзолари орқали ҳис қилиш малакасини ҳосил қилиш.

Кутилаётган натижалар:

Болалар нарсаларнинг қалин ва юпқа бўлишини билиб оладилар.

Керакли жиҳозлар:

Ҳар хил қалинликдаги китоблар

Қалин картон ва юпқа қоғоз, материал, тахта ва бошқалар

Фаолиятнинг бориши:

Тарбиячи столига турли қалинликдаги китобларни қўяди.

Тарбиячи: Болажонлар эътибор берган бўлсангиз менинг столимда жуда кўп китоблар бор. Уларнинг кўриниши ҳам турлича. Мана бу китоб қалинми, юпқами? Тўғри, бу китоб катта ва юпқа.

Иккинчи китобга эътибор беринг бу китобнинг кўриниши ҳақида нима дейиш мумкин? Тўғри, буниси кичик ва қалин. Китобнинг варақлари кўп бўлса китоб қалин бўлади. Кўриб турганингиздек бир хил ўлчамдаги китоблар ҳам бор.

Болалар учун амалий иш.

Тарбиячи: Болажонлар, менинг столим ёнига келинг, ҳозир ҳаммамиз биргаликда китобларни қалин, юпқага ажратамиз. Бунинг учун сиз навбат билан топшириқ бажарасиз масалан, Мафтуна сиз энг қалин китобни ўнг томонингизга қўйинг. Камолжон сиз энг юпқа китобни чап томонингизга қўйинг. (Шундай қилиб ҳамма болаларга алоҳида-алоҳида топшириқлар берилади ва китоблар қалин, юпқага ажратилади.)

Болаларга 15 та ёки 20 тагача китобни худди шундай бир-бирига таққослаб қалин-юпқалиги, катта-кичиклиги ва узун-калталигини аниқлаш ўргатилади.

Тарбиячи: Болажонлар, ҳозир сизларга турли қалинликдаги ва катталиқдаги китоблар чизилган расмларни тарқатаман. Сиз уларни ўзингиз хоҳлаган рангга бўяйсиз ва қайси китобни қандай рангга

бўяганингизни айтасиз. Масалан: Мен қалин ва катта китобни қизил рангга бўядим. Юпқа ва кичик китобни яшил рангга бўядим.

Тарбиячи: Болажонлар китоблар қалин-юпқа бўлиши уларнинг қадрига таъсир қилмайди, чунки ҳамма китобларимиз ҳам биз учун жуда фойдали. Биз китоблардан жуда кўп янги билимларни ўрганамиз, шунинг учун китобларни йиртмасдан, чизмасдан, кир қилмасдан авайлаб ўқишимиз керак.

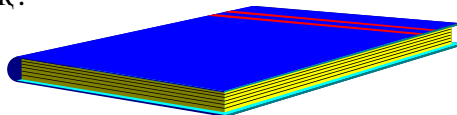
Билимларни мустаҳкамлаш учун ўйин: “Қалин-юпқа”.

Болажонлар, ҳозир сизлар билан “Қалин- юпқа” ўйинини ўйнаймиз.

Столингизда нималар бор? Тўғри, болажонлар, турли қалинликдаги нарсалар. Ҳозир мен қалин қоғозни олиб баландга кўтаринг десам. Қалин қоғозни баландга кўтарасизлар. Агар юпқа қоғозларни баландга кўтаринглар, десам юпқа қоғозларни баландга кўтарсизлар. Ўйин шу тарзда давом этади.

Болаларнинг билимини ошириш ва мустаҳкамлаш учун саволлар:

1. Китобнинг варақлари кўп бўлса у қалин бўладими ёки юпқами?
2. Қишда қандай кийимлар кийилади?
3. Китоб қалинми ёки дафтарми?
4. Қоғоз юпқами ёки тахтами?
5. Ёзда қандай кийимлар кийилади?
6. Қайси китоб қалинроқ?

Фазовий тасаввур

Мавзу: Қоғоз варағининг ўнг-чап, юқори-паст ва ўртасини аниқлаш

Мақсад:

Болаларнинг қоғоз варағида ўнг, чап, юқори, паст, ўртани аниқлаш кўникмасини мустаҳкамлаш.

Кутилаётган натижалар:

Болалар аниқ топширик ва машқларда қоғоз варағининг ўнг, чап, юқори, пасти ва ўртасини аниқлашни ўрганадилар.

Керакли жиҳозлар:

Оқ қоғоз (бўйи 20 см, эни 30 см)

Геометрик шакллар: ромб, овал, саккизбурчак, олтибурчак, бешбурчак

Оқ қоғоз ва рангли қаламлар

Фаолиятнинг бориши:

Тарбиячи: Болажонлар, сизлар билан ўнг-чап, юқори-паст ҳақида олдин ҳам жуда кўп гаплашганмиз. Дафтар варағининг сатҳини аниқлашни ҳам машқ қилганмиз. Бугун оқ қоғознинг ўнг ва чап томонини, юқориси, пасти ва ўртасини аниқлашни ўрганамиз. (Тарбиячи доскага илинган қоғоз варағида кўрсатиб беради).

Бунинг учун ҳаммамиз олдимиздаги қоғоз варағининг ўнг қўлимиз томонига, юқорисига қизил бешбурчакни кўямиз. Бу томон қоғознинг юқориги ўнг бурчаги бўлади.

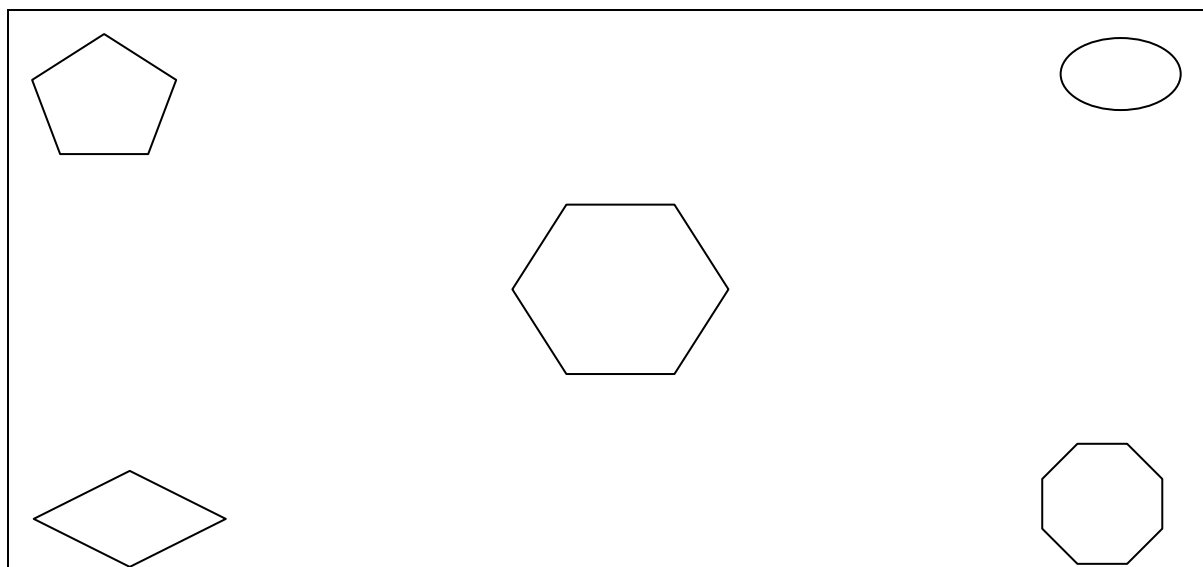
Қоғоз варағининг ўнг томони пастига сариқ ромбни жойлаштирамиз. Бу томон қоғоз варағининг пастки ўнг бурчаги бўлади.

Қоғоз варағининг чап қўлимиз томонига, юқорисига яшил овални кўямиз. Бу томон қоғоз варағининг юқори чап бурчаги бўлади.

Қоғоз варағининг чап томони-пастига кўк саккизбурчак шаклини кўямиз. Бу томон қоғоз варағининг пастки чап бурчаги бўлади.

Қоғоз варағининг ўртасига тўқ сариқ рангдаги катта олтибурчакни жойлаштирамиз. Демак катта тўқ сариқ олтибурчагимиз варақнинг ўртасига қўйилди.

Энди ҳамма ёнидаги ўртоғининг ишни қандай бажарганлигини текшириб чиқади. Мен сиздан кейин ҳамманинг ишини текшириб чиқаман. (Топширикни тўғри бажармаганларга ёрдам берилади).

Билимларни мустаҳкамлаш учун ўйин: “Ҳа-йўқ”

Ҳозир биргаликда “Ҳа-йўқ” ўйинини ўйнаймиз. Аввал ўйиннинг шарти билан танишиб чиқамиз. Мен қоғоз варағининг қайси жойида қандай шакл турганлигини айтаман, сиз “ҳа” ёки “йўқ” деб жавоб берасиз.

- Қоғоз варағининг юқориги чап бурчагига қизил доира қўйилган. (Йўқ).
- Қоғоз варағининг юқориги ўнг бурчагига кўк доира қўйилган.

(Йўқ).

- Қоғоз варағининг юқори чап бурчагига яшил овал қўйилган. (Ҳа).
- Қоғоз варағининг пастки чап бурчагига тўқ сариқ тўртбурчак қўйилган. (Йўқ).
- Қоғоз варағининг юқориги ўнг бурчагига қизил бешбурчак қўйилган. (Ҳа).
- Қоғоз варағининг ўртасида катта қизил доира қўйилган. (Йўқ)
- Қоғоз варағининг пастки чап бурчагига яшил саккизбурчак қўйилган. (Йўқ)
- Қоғоз варағининг ўртасига тўқсариқ олтибурчак қўйилган. (Ҳа).
- Қоғоз варағининг юқориги чап бурчагига тўқ сариқ квадрат қўйилган. (Йўқ)
- Қоғоз варағининг пастки чап бурчагига кўк саккизбурчак қўйилган. (Ҳа).
- Қоғоз варағининг пастки ўнг бурчагига сариқ ромб қўйилган. (Йўқ).

«Ҳа-йўқ» ўйинида ҳамма яхши қатнашди, қарсақ чалиб бир-биримизни олқишлаймиз. Баракалла, болалар.

Болалар учун амалий иш.

Болажонлар, расм чизишни яхши кўрасизларми? Ҳозир ҳаммамиз биргаликда расм чизамиз. Асосий чизадиган нарсаларни мен айтиб тураман, қолганини сиз ўзингиз хоҳлаганингизча давом эттиришингиз мумкин.

Ҳаммамиз қўлимизга сариқ қаламни оламиз ва қоғоз варағининг юқориги ўнг бурчагига куёш расмини чизамиз. Ҳамма чиздими?

Оч кўк қаламни олиб варақнинг юқориги чап бурчагига булут расмини чизамиз. Сиз қандай тасаввур қилсангиз шундай чизаверинг.

Қора қаламни олиб варақнинг пастки чап бурчагига уйча чизамиз.

Варақнинг пастки ўнг бурчагига дарахт ва гулларнинг расмини чизамиз. Бунда қандай рангдан фойдаланамиз? (Болаларнинг жавоби). Жуда тўғри.

Қоғоз варағининг ўртасига учаётган қуш расмини чизамиз.

Энди, болажонлар расмни ўзингиз хоҳлагандай давом эттиришингиз мумкин.

Болажонлар, энди ҳаммамиз расмимизни “Ижодий ишлар кўрғазмасига” илиб кўямиз ва бир-биримизнинг ишимизни кўриб чиқамиз.

Болалар билимини текшириш ва мустаҳкамлаш учун саволлар:

1. Қоғознинг юқориги чап бурчагига ниманинг расмини чиздик?
2. Қоғознинг пастки ўнг бурчагига нималарнинг расмини чиздик?
3. Куёш расмини қоғознинг қайси бурчагига чиздик?
4. Қоғознинг пастки чап бурчагига ниманинг расмини чиздик?
5. Қушни қоғознинг қаерига чиздик?
6. Дарахтни қоғоз варағининг қаерига чиздик?
7. Булутни қоғоз варағининг қаерига чиздик?
8. Уйни қоғоз варағининг қаерига чиздик?

Фаолият якунида барча болаларни рағбатлантириш.

Вақт ҳақида тасаввур

Мавзу: Ойлар номи билан таништиришни давом эттириш

Мақсад:

Болаларга ойлар навбати билан келишини тушунтириш.

Кутилаётган натижалар:

Ойларнинг номларини ва кетма-кетлигини билиб оладилар ва тугаётган ойдан сўнг қайси ой келишини билиб оладилар.

Керакли жиҳозлар:

Кичик гуруҳларга бўлиниш учун фасллар тасвирланган расмлар, ҳар бир фаслнинг расми 2 тадан бўлади-1 расм 5 та қисмга бўлинади

Оқ қоғозлар, рангли қаламлар

Бешта ҳалқа (обруч), фаслларнинг белгилари чизилган расмлар

Фаолиятнинг бориши:

Тарбиячи: Болажонлар, бир йилда нечта фасл бор? Бир йил нечта ойдан иборат? Ҳозир қайси фасл, қайси ой? (Болаларнинг жавоби тингланади).

Болалар баҳор фасли нечта ойдан иборат? Тўғри уч ойдан иборат. Болалар мен сизларга уйга вазифа берган эдим. 12 та ой ҳақида шоир Абдулла Шернинг “Ойлар” шеърини ота-онангиз ёрдамида ёдлаб келишингиз керак эди. Шеърларни айтиб бера оласизларми? Қани эшитайликчи ойлар ўзлари ҳақида нима дер экан? Ўн икки нафар бола даврага чиқиб навбат билан шеърларни айтадилар:

1. “Январ”

Бошлаб бераман йилни,
Далаларда қорим мўл.
Армия байрамини,
Ўтказишга тайёр бўл.
Хўш, мен зўрми, Феврал зўр?
Ёш дўстим, бир ўйлаб кўр!

2. ”Феврал”

Мен ерни тайёрлайман,
Етаклайман кўкламни.
Халқим яшнатсин дейман,
Ҳур мустақил ўлкамни
Хўш, мен зўрми ё Март зўр?
Ёш дўстим, бир ўйлаб кўр!

3. ”Март”

Мен баҳорнинг бошиман,
Олам кўклами менда.
Саккизинчи март билан,
Наврўз байрами менда
Хўш, мен зўрми ё Апрель зўр?
Ёш дўстим, бир ўйлаб кўр!

4. ”Апрел”

Гуллар очилиб менда,
Чигитлар қадалади.
Отим ҳам хўп чиройли-
Апрел деб аталади.
Хўш, мен зўрми ё Май зўр?
Ёш дўстим, бир ўйлаб кўр!

5. ”Май”

Менда қизғалдоқ яшнаб,
Кунлар қизиб боради.
Чақину қалдироқлар
Кўк бағрини ёради.
Хўш, мен зўрми, Июнь зўр?

Ёш дўстим, бир ўйлаб кўр!

6. “Июн”

Болалар байрам қилиб,
Даврага тушар менда.
Ўт-ўланлар кулф уриб,
Буғдойлар пишар менда.
Хўш, мен зўрми, Июл зўр?
Ёш дўстим, бир ўйлаб кўр!

7. “Июл”

Ям-яшил далаларга
Тафт пуркайди Саратов.
Вўзага ишлов берар
Тер тўкиб Бободехқон.
Хўш, мен зўрми, Август зўр?
Ёш дўстим, бир ўйлаб кўр!

8. “Август”

Вўзалар кўсак тугиб,
Варқ пишар қовун-тарвуз.
Мен йўл очиб бермасам,
Келолмайди олтин КУЗ.
Хўш, менми, Сентябрь зўр?
Ёш дўстим, бир ўйлаб кўр!

9. “Сентябр”

Боғча болалар менда
Мактабга йўл олади.
Мустақиллик байрами
Юртга довруқ салади.
Хўш, менми, Октябр зўр?
Ёш дўстим, бир ўйлаб кўр!

10. “Октябр”

Мен кузнинг ўртасиман,
Йиғим-теримнинг авжи.
Менда дарёлар тиниб,
Мовийлашади мавжи.
Хўш, менми, Ноябрь зўр?
Ёш дўстим, бир ўйлаб кўр!

11. “Ноябр”

Мен сарҳисоб ойиман,
Менда уйилар хирмон.
Пешона тер сидириб,
Енгил тортади деҳқон.
Хўш, менми, Декабрь зўр?
Ёш дўстим, бир ўйлаб кўр!

12. “Декабр”

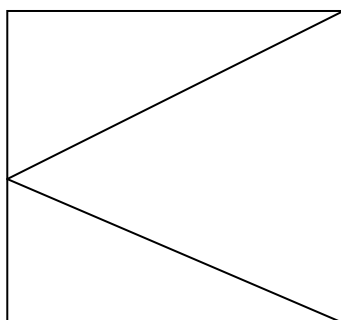
Бахтимиз қомусини
Байрами мендадир, бил.
Мен йилнинг сўнги ойи
Менсиз келмас Янги йил
Хўш, менми ё Январ зўр?
Ёш дўстим, бир ўйлаб кўр!

Тарбиячи шеърлар асосида болалар билан суҳбат ўтказди.

Болалар учун амалий иш.

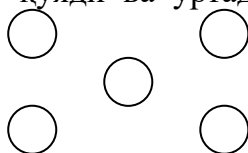
Болалар баҳор, ёз, куз, қиш, фасллари тасвирланган расмларнинг бўлақларини йиғиш ёрдамида гуруҳларга бўлинадилар. Бунинг учун ҳар бир фасл тасвирланган расмдан 2 тадан бўлиши керак. Масалан: ёз фасли тасвирланган 2 та расмдан бири болалар столнинг бирида туради. Худди шундай иккинчи расм 5 бўлақга бўлинади. Болалар бўлақларни йиғиб қайси фасл эканлигини топишлари керак ва шу асосда битта гуруҳ бўлиб бирлашадилар. Болалар 4 гуруҳга бўлиниб столларга ўтирадилар.

Тарбиячи 1- гуруҳга –баҳор, 2-гуруҳга- ёз, 3- гуруҳга -куз, 4-гуруҳга-қиш фаслида 3 та ойни шеърда таърифлангани бўйича белгиларини чизишни таклиф этади. Ҳар бир гуруҳ алоҳида жамоа бўлиб иш бажарадилар. Тарбиячи олдиндан намунавий расм кўрсатади. Болалар 3 та учбурчак чизилган қоғознинг ҳар бир учбурчагига ойларнинг белгиларини чизиб чиқадилар ва таърифлаб берадилар.

Билимларни мустаҳкамлаш учун ўйин: «Белгисини топ»

Ўйинда 4 нафардан бола иштирок этади. Тарбиячи 5 та ҳалқа (обруч) ни куйидаги шаклда кўяди ва ўртадаги ҳалқага барча

ойларнинг ёки фаслнинг бирор белгисини ёки расмини кўяди. Болалар ўртадаги ҳалқа ёнида турадилар.

Ўйин қоидаси: Тарбиячи 4 та болага 4 та фаслнинг номини айтади. Болалар ўртадаги белгиларни фасл номига мослаб ажратадилар ва ўзларига берилган ҳалқага кўядилар. Топшириқ тўғри ёки нотўғри бажарилганлигини болалар баҳолайдилар. Ўйинда болалар навбат билан иштирок этадилар.

Болалар билимини аниқлаш ва мустаҳкамлаш учун саволлар:

1. Ҳозир қайси ой?
2. Кейинги ой қандай номланади?
3. Январ ойидан кейин қайси ой келади?
4. Март ойидан кейин қайси ой келади?
5. Бир йилда нечта ой бор?

Тарбиячи Фаолият давомида ва якунида болаларни ширин сўзлар билан рағбатлантиради.

Сон ва санок

Мавзу: Иккинчи 10 лик сонларини ҳосил қилиш

Мақсад:

- Болаларга иккинчи 10 лик сонларини ҳосил қилишни ўргатиш.

Кутилаётган натижа:

- Болалар иккинчи 10 лик сонларини ҳосил бўлишини тушуниб оладилар.

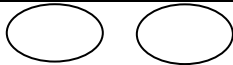
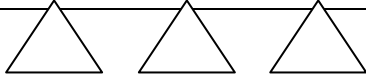
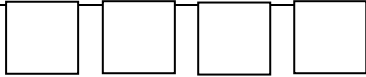
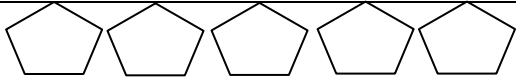

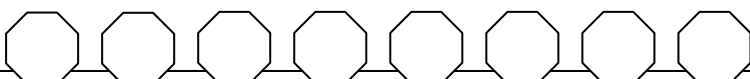
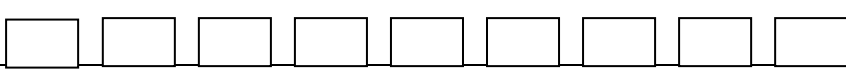
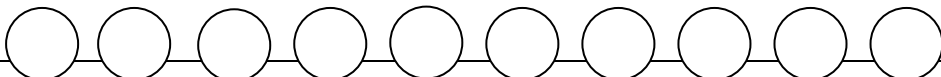
Керакли жихозлар:

- Иккинчи 10 ликни ҳосил қилиш бўйича жадвал
- Санок тахтчаси (ҳар бир болага)
- Ҳар хил шакллар (ҳар бир болага 20 тадан)

Фаолиятнинг бориши:

Тарбиячи: Болажонлар, сизлар 10 гача санашни, 10 гача бўлган сонлар қандай ҳосил бўлишини жуда яхши билиб олгансизлар.

Келинглр 10 гача бўлган сонларни ҳосил қилишни унутиб қўймадиларингми, текшириб кўрамиз. Столда турли геометрик шакллар солинган кути бор, мана шу геометрик шакллардан олиб санок полосасига 1 дан 10 гача бўлган сонларни биттадан ортиб бориш усулида қўйиб чиқамиз.

Демак 1-қаторга 1 та, 2- қаторга 2 та, 3-қаторга 3 та ва 10-қаторга 10 та шакл қўямиз. Қайси қаторга қандай шаклни қўйишни хоҳласаларинг шу шаклларни қўясизлар.

Болалар шаклларни қўйиб бўлганларидан кейин ҳар бир қатордаги квадратга ўша қаторда нечта шакл бўлса шунча нукта қўядилар.

Болалар топширикни бажариб бўлганларидан кейин тарбиячи доскада 20 гача биттадан ортириб боришни тушунтириб беради.

Тарбиячи: Бугун сизлар билан 11 дан 20 гача бўлган иккинчи ўнлик сонлар ҳақида гаплашамиз.

Тарбиячи доскада 11 дан 20 гача бўлган сонларни ҳосил бўлишини сонларни биттага ошириб бориш усули ёрдамида кўрсатиб беради.

Тарбиячи: Ҳозир сизлар 11 дан 20 гача бўлган сонларни ҳосил қилишни билиб олдингиз. 11 дан 20 гача бўлган сонлар иккинчи ўнлик сонлар дейилади.

Жисмоний дақиқа.

Болалар 1 дан 20 гача бўлган сонлардан бирини оладилар ва тарбиячи қайси бола 1 ни олган бўлса стол ёнидан туришини бошқа болалар ўзларидаги сонларга қараб 2, 3, 4, 5 ва 20 гача унинг ёнидан чапдан ўнгга терилиб туришларини тушунтиради. Болалар туриб олганларидан сўнг ўз сонларини тўғри тартибда айтадилар. Кейин болалар доира бўлиб турадилар ва сонларни кўрсатмаган ҳолда бир-бирига узатадилар. Тарбиячи яна хонанинг хоҳлаган жойини айтиб ўша жойдан 1 дан 20 гача тўғри терилиб туришни айтади. Сўнг 1-ўнлик квадрат шаклида, 2- ўнлик овал шаклида туришини айтади.

Болалар учун амалий иш.

1-топширик: 12 та учбурчакни бир тўплам қилинг. Тўпламдаги учбурчакларни тенг 2 қисмга ажратинг. Ҳар бир тўпламда нечта учбурчак бор?

2-топширик: 5 дона доирадан 3 та тўплам қилинг. 3 та тўпламни 1 тўплам қилинг ва сананг, доиралар жами нечта?

3-топширик: 18 та учбурчакни бир қатор қилиб қўйинг ва санаб текшириб кўринг. Тагидан битта ортик қилиб квадрат шакллари териб чиқинг. Квадрат шакллари нечта? Санаб айтинг.

Болалар билимини текшириш ва мустаҳкамлаш учун саволлар:

1. Биринчи ўнлик сонларни санаб беринг.

2. Иккинчи ўнлик сонларни санаб беринг.

3. Ликобчада 17 та ёнғоқ бор, уларни 18 та қилиш учун нима қилишимиз керак?

4. Сизнинг 15 та рангли қаламингиз бор эди, яна 1 та қалам берсам ҳамма қалам нечта бўлади?

5. 2 кишининг бармоқларини қўшиб, санасак ҳаммаси нечта бўлади?

Тарбиячи Фаолият давомида ва якунида болаларни ширин сўзлар билан рағбатлантиради.

Геометрик шакллар

Мавзу: Таёқчалардан ҳосил бўлган геометрик шакллардан бир нечта таёқчани олиш усули билан кўринишини ўзгартириш

Мақсад:

Болаларга муаммоли вазиятларда тўғри ечим топишни ўргатиш.

Кутилаётган натижалар:

Болалар берилган маълум шаклнинг баъзи қисмларининг жойини ўзгартириш билан янги шакл ясаш мумкинлигини билиб оладилар.

Болалар муаммоли вазиятда тўғри ечим топишни ва муаммони ҳал қилишни ўрганадилар.

Болаларда ижодкорлик ва эътиборлилик ошади.

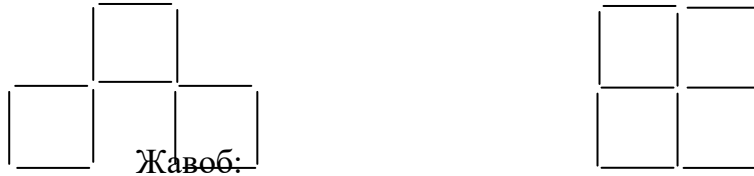
Керакли жиҳозлар:

- Таёқчалар (12 см)

Фаолиятнинг бориши:

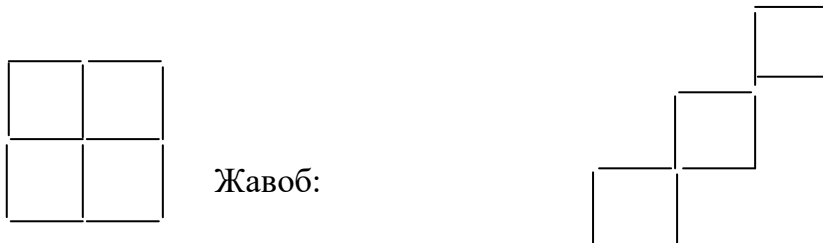
Тарбиячи: Азиз болажонлар, таёқчалар ёрдамида турли шаклларни ҳосил қилишни сизлар билан ўрганган эдик. Ҳозир эгаллаган билимларимизни эслаб 12 та таёқчадан 3 та квадрат шаклини ясаймиз.

Болажонлар, ушбу 12 та таёқчадан ясалган 3 та кичик квадратнинг 3 та таёқчасини олиб шундай қўямизки, натижада битта катта квадрат ичида 4 та бири-бирига тенг квадрат ҳосил бўлади.

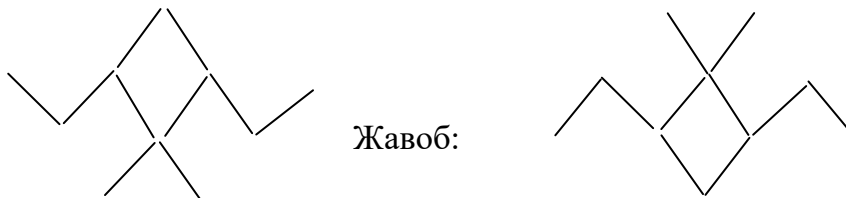

Болажонлар, 3 та таёқчани олиб квадратларнинг сонини ва жойлашишини ўзгартиришни билиб олдингиз. Энди мустақил ҳолда ўзингиз ҳам худди шу квадратнинг сонини ва жойлашишини ўзгартиришга ҳаракат қилиб кўрасизлар.

1-топширик. Болажонлар, 12 та таёқчадан ясалган 4 та кичик ва 1 та катта квадратнинг 4 та таёқчасини олиб шундай қўйингки, натижада яна бошқача кўринишда турган 3 та квадрат ҳосил бўлсин.

2-топширик. Болажонлар, 10 та таёқчалардан ясалган қисқичбақа юқорига қараб ўрмалаяпти. 3 та таёқчани олиб шундай қўйингки, натижада қисқичбақа пастга қараб ўрмаласин.

Билимларни мустаҳкамлаш учун ўйин: «Ким тез?»

Болалар 1 дан 4 гача бўлган сонлар ёрдамида 4 та гуруҳга бўлинадилар. Ҳар бир гуруҳга таёқчалар тўплами берилади.

Таёқчалардан ясалган нарсанинг расми тасвирланган қоғоз 4 та гуруҳга ҳам берилади. Болалар берилган маълум вақт ичида ушбу расмда тасвирланган нарсани таёқчалар ёрдамида яшашлари керак. Сўнг маълум сондаги таёқчаларнинг ўрнини алмаштириб бошқа шакл ясайдилар, нечта таёқчанинг ўрнини ўзгартириб, нима яшаш кераклигини тарбиячи айтиб туради. Қайси гуруҳ берилган вақтда топширикни тўғри бажарса ўша гуруҳ ғолиб бўлади. Ғолиб гуруҳга юлдузча бериб борилади ва ўйин охирида юлдузчалар саналади. Энг кўп юлдузча йиғган гуруҳ олқишланади.

Болалар билимини текшириш ва мустаҳкамлаш учун саволлар:

1. Болажонлар, топшириқлардан қайси бири сизга кўпроқ ёқди?
2. 3 та квадратдан битта катта квадрат ичида 4 та кичик квадратлар яшаш учун нечта таёқчанинг ўрнини алмаштирдик?

3. 12 та таёқчадан ясалган битта катта квадрат ичидаги 4 та кичик квадратларнинг 4 та таёқчаси жойини алмаштириб нечта квадрат ясадик?
4. 15 та таёқчадан ясалган қисқичбақани бошқа томонга ўрмалатиш учун нечта таёқчанинг ўрнини ўзгарттирдик?
- Фаолият охирида барча болаларни рағбатлантириш.

Миқдор (Катталик)

Мавзу: Ўз чамасини ўлчов бирлиги билан ўлчаб кўриб, текширишни ўргатиш

Мақсад:

Болаларга ўз чамасини ўлчов бирлиги билан ўлчаб кўриб, текширишни ўргатиш.

Кутилаётган натижалар:

Болалар нарсаларнинг ўлчамини чамалаб ва турли шартли ўлчовлар билан аниқлашни ўрганадилар.

Керакли жихозлар:

Сув, 2 та банка, катта ва кичкина стаканлар
Мош, пиёла
Турли ўлчамдаги полоскалар

Фаолиятнинг бориши:

Тарбиячи: Болажонлар, биз сиз билан турли нарсаларни шартли ўлчовлар ёрдамида қанчалигини аниқлашни билиб олганмиз. Бугун сизлар билан нарсаларни ўлчамасдан туриб қанчалигини чамалаб кўришни ва кейин уни ўлчаб тахминимиз тўғрими, йўқлигини аниқлашни ўрганаемиз.

Мана бу банкада сув бор, қани ким айтади сувни катта стаканда ўлчасак нечта стакан чиқиши мумкин?

Болалар тахминий жавобларини айтадилар тарбиячи уларнинг жавобини олдиндан тайёрланган жадвалдаги исмлари рўпарасига ёзиб кўяди.

Болалар билан биргаликда банкадаги сув катта стакан билан ўлчанади ва нечта стакан сув бўлса шунча саккизбурчак шакли кўйиб борилади. Кейин болаларнинг олдиндан берган жавоблари билан ўлчаш натижаси солиштирилади ва кимлар тўғри айтганлиги аниқланади, лекин нотўғри жавоблар айтилмайди.

Тарбиячи: Болажонлар, энди сувни иккинчи банкадан яна биринчи банкага шартли ўлчов билан ўлчаб соламиз. Бу сафар кичкина стакан билан ўлчаймиз. Нима деб ўйлайсизлар сув кичкина стаканда неча стакан бўлади? Яна болаларнинг жавоби жадвалга ёзилади ва сувни кичкина стакан билан ўлчаб натижа болаларнинг жавоби билан таққосланади.

Худди шу усулда мошни ҳам қанчалигини чамалаб, сўнг ўлчаб натижа аниқланади.

Тарбиячи: Энди болажонлар келинлар сизнинг столнинг юзасининг бўйи ва энини ўлчаймиз. Нима деб ўйлайсизлар, агар мана шу полоска билан ўлчасак нечта полоска чиқади? Болаларнинг жавоби иккинчи жадвалга ёзиб олинади ва натижа аниқлангандан сўнг таққосланади.

Болалар учун амалий иш.

Болаларга турли узунликдаги полоскалар берилади.

Болалардан шкафнинг бўйи қўлларидаги шартли ўлчов полоскаларда қанча чиқиши мумкинлиги сўралади ва жадвалга ёзиб кўйилади. Сўнг ҳар бир бола ўз полоскаси билан шкафнинг бўйини ўлчаб кўрадилар. Болаларнинг натижаси олдин берилган тахминий жавоблар билан таққосланади.

Фаолият якунида тарбиячи билимларни умумлаштиради: Демак, болажонлар ҳамма вақт ҳам тахминимиз тўғри чиқавермас экан. Аниқ жавобни билиш учун албатта ўлчаб кўришимиз керак экан тўғрими?

Болалар билимини аниқлаш ва мустаҳкамлаш учун саволлар:

1. Биз банкадаги сувни қандай шартли ўлчовлар билан ўлчадик?
2. Сизнинг ўлчашдан олдинги чамалаган тахминингиз тўғри чиқдими?
3. Стол юзасини қайси шартли ўлчов билан ўлчадик? Стол юзасининг бўйи нечта полоска чиқди?
4. Шкафнинг бўйи нечта полоска чиқди?

Тарбиячи Фаолият давомида ва якунида болаларни ширин сўзлар билан рағбатлантиради.

Фазовий тасаввур

Мавзу: Дафтар сатҳини аниқлаш ва шаклларни штрихлар орқали чизиш

Мақсад:

- Болаларга дафтар сатҳини тўғри белгилай олишни ўргатиш.

Кутилаётган натижа:

- Болалар шаклларни дафтар сатҳига тўғри жойлаштиришни ўрганадилар.

Керакли жиҳозлар:

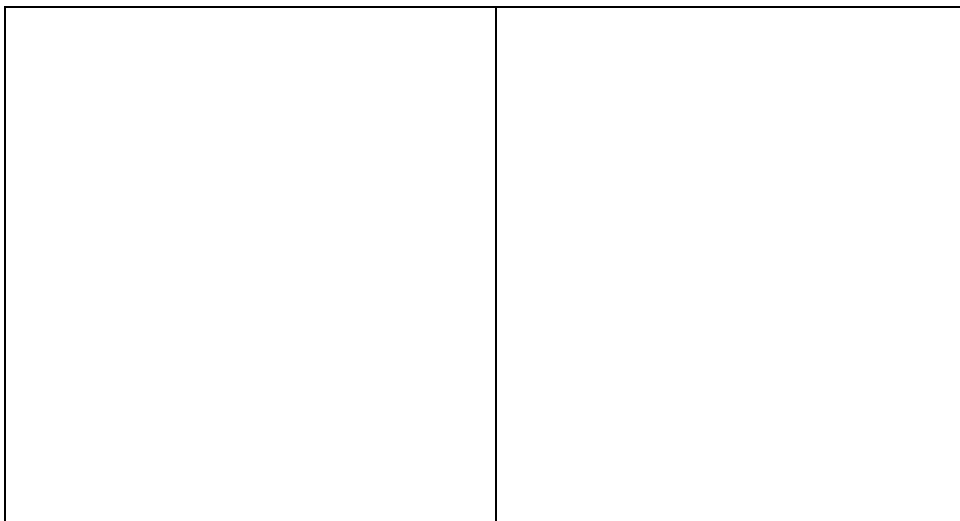
- Катак дафтар, ручка ёки қалам
- Намуна учун тасвир
- Иплар (50-60 см) 10 та бола учун

Фаолиятнинг бориши:

Тарбиячи: Болажонлар, бизнинг кўзларимиз, қошларимиз, бурнимиз ва оғзимиз қаеримизда жойлашган? Тўғри, улар бизнинг юзимизда жойлашган. Яхшилаб эътибор беринглар-чи, бурнимиз юзимизнинг қаерида жойлашган. Кўзимиз-чи? Оғзимиз-чи?

Доскадаги расмга қаранглар, бу ерда инсон юзи тасвирланган. Мен бу тасвирни дафтар варағида акс эттирдим. Агар тасвирдаги қош, кўз, бурун ва оғизни ўз ўрнида чизмасак у инсон юзига ўхшамай қолади.

Шунинг учун биз тасвирни чизишдан олдин қоғоз сатҳини белгилашни билиб олишимиз зарур. Қоғоз сатҳини белгилашда қоғозга чизилган катаклардан фойдалансак ҳам бўлади. Катакли дафтар варағидаги чизиқлар бизга ёрдам бериши мумкин. Шаклни чизиш учун катакларни санаб, ёки кўз билан чамалаб чизиш мумкин.

Масалан, одамнинг пешона қисми варақнинг юқори қисмига тўғри келади. Биз пешона ўрнига тўғри тўртбурчак чизишимиз мумкин. Тўғри тўртбурчакни калта чизиқлар билан белгилаймиз. Варақнинг чап томонидан 1 та, ўнг томонидан 1 та катак ташлаб белгилаймиз. Варақнинг юқори томонидан 1 та катак ташлаб белгилаймиз ва белгидан пастга яна 2 та катак ташлаб белгилаймиз. Белгилар асосида калта чизиқлар чизиб чиқамиз. Тарбиячи шу тарзда қоғоз сатҳига штрихлар ёрдамида шакллارни ҳосил қилишни тушунтириб беради.

Болалар учун амалий иш.

Ҳар бир болага дафтар, ручка ёки қалам берилади. Болалар тарбиячи кўрсатган намуна асосида варақда шакллارни штрихлар ёрдамида тасвирлайдилар.

<p>— — — — —</p>			
------------------	--	--	--

Билимларни мустаҳкамлаш учун ўйин: «Сехрли иплар»

Болалар 2 гуруҳга бўлинадилар. 1-гуруҳ болаларининг ҳар бирининг қўлига 50-60 см ўлчамдаги йўғонроқ ип берилади. Тарбиячи 10 та катак чизади ва 1-гуруҳ болалари катак олдига келиб туради. 2-гуруҳ болалари кузатувчи ва баҳоловчи сифатида иштирок этади.

Ўйин қоидаси: тарбиячининг ишораси билан 1-гуруҳ болалари катак ичида иплар ёрдамида тасвир ҳосил қилишлари керак. 2-гуруҳ болалари томонидан энг чиройли ва тўғри жойлаштирилган тасвир танланади. Ўйин гуруҳларнинг ўрнини алмаштириш билан давом этади.

Болалар билимини текшириш ва мустаҳкамлаш учун саволлар:

1. Катак дафтар варағи қандай шаклда?
 2. Агар варағга битта коптокнинг расмини чизмоқчи бўлсангиз, копток тасвирини қоғоз сатҳининг қаерига жойлаштираёсиз?
 3. Агарда битта қоғозга 4 та шакл чизмоқчи бўлсангиз, уларни қоғоз сатҳининг қаерларига жойлаштираёсиз?
 4. Катак дафтар варағига яна қандай тасвирлар чизиш мумкин?
- Тарбиячи Фаолият давомида ва якунида болаларни ширин сўзлар билан рағбатлантиради.

Вақт ҳақида тасаввур

Мавзу: Йил фаслларининг кетма-кетлиги ҳақидаги билимларни мустаҳкамлаш

Мақсад:

Болаларнинг йил фасллари ҳақидаги тасаввурларини мустаҳкамлаш.

Кутилаётган натижалар:

Болалар йил фаслларида содир бўладиган ҳодисаларни билиб оладилар.

Керакли жиҳозлар:

Оқ қоғоз, рангли қаламлар

Баҳор, ёз, куз, қиш фасллари тасвирланган медальонлар
Йил фасллари тасвирланган мозаикалар

Фаолиятнинг бориши:

Тарбиячи: Нечта фасл бор? Ҳозир қайси фасл?

Болалар мен ҳозир сизларга топишмоқ айтаман, сизлар яхшилаб эшитиб, ўйлаб жавобини айтинглар:

1. Ерни қор қоплар,
Сойни муз ёпар,
Аёз-беҳазил,
Бу қайси фасл?
(Қиш)
2. Қор эриб шошар,
Ариқлар тошар,
Гуллар кўп, асл
Бу қайси фасл?
(Баҳор)
3. Қиздирар қуёш,
Чўғдек ёнар тош,
Далада-ҳосил,
Бу қайси фасл?
(Ёз)
4. Бўм-бўш дала, қир,
Ёғади ёмғир-
Тинмай муттасил:
Бу қайси фасл?
(Куз)

Болалар, бир йилда тўрт фасл бор. Фасллар доим бирин-кетин келади. Қиш бўлмай туриб, баҳор келмайди, баҳор бўлмай туриб ёз келмайди, ёз бўлмай туриб куз келмайди. Улар доимо бир-бирига ўрнини навбат билан бўшатиб беради. Агар фаслларнинг ўрни алмашиб кетса нима бўлишини биласизларми? Келинглар сизларга фаслларнинг ўрни қандай алмашиб қолгани ҳақида эртак айтиб бераман.

Қадим-қадим замонларда бир жодугар кампир бўлган экан. Жодугар кампир бир куни уйида мазза қилиб ухлаб ётган экан. Бирдан шамол-тўполон бўлиб кампир уйғониб кетибди. Шамол Жодугар кампирнинг эшиклари, деразаларини очиб юборибди. Уйқуси бузилган кампирнинг жаҳли чиқиб кетибди-да тўғри Йилбобонинг уйига борибди. Йилбобо Жодугар кампирни яхши кутиб олибди. Кампир Йилбобога: "Баҳор" исмли фарзандинг мени тинчимни бузди, энди уни жазолашим керак дебди-да, "Баҳор"ни қўлидан ушлаб сафланиб турган акаларининг орқасига, яъни фаслларнинг охирига олиб бориб қўйибди. "Қиш"нинг қўлидан ушлаб "Баҳор"нинг орқасига олиб келиб "Бир совқотгин" дебди.

Шундай қилиб Баҳор ва Қишнинг ўрнини алмаштириб қўйибди. Энди биринчи бўлиб Ёз фасли, иккинчи Куз, учинчи Баҳор ва охири Қиш фасллари келадиган бўлибди. Баҳорнинг ўрнига Ёз фасли бошланибди. Бирданга ҳаво исиб, гуллаб турган дарахтларнинг гуллари иссиқда қуриб тўкилиб кетибди. Баҳор фаслида очиладиган гуллар ҳам дарров сўлиб қолибди. Ёз фасли тугаб Куз фасли келибди, дарахтлар у ёқда турсин, ҳатто полизларда экинлар йўқ эмиш. Ўша йили одамлар мевалар ва сабзавотларсиз қолишибди. Куз фасли тугаб дарахтларнинг барглари сарғайиб тўкилибди. Куздан кейин Баҳор бошланиб энди уйқуга кетган дарахтлар яна уйғониб бир-бирига, «Яқиндагина ухлагга ётдик-ку», деб ҳайрон бўлишибди-да, яна куртак чиқариб гуллай бошлашибди. Баҳор фасли жуда қийналибди. Чунки орқасида

Қиш фасли бўлганлиги учун жуда совқотибди. Йилбобонинг бундан аччиғи чиқиб жодугар кампирни ғорга қамаб қўйибди-да фаслларни яна ўз ўрнига тартиби билан қўйиб қўйибди. Баҳор, ёз, куз, қиш фасллари ўз навбати билан келадиган бўлибди ва ҳамма нарса ўз ўрнига тушибди.

Болалар учун амалий иш.

Болалар олдиларидаги оқ қоғозга тартиб билан баҳор, ёз, куз ва қишнинг ўзига хос белгиларини чизадилар. Масалан, баҳорнинг белгиси-лола, ёзнинг белгиси-куёш, кузнинг белгиси-сарғайган барг, қишнинг белгиси- қордан ясалган қорбобо.

Тетиклаштирувчи машқ.

4 та жойга доира чизилади, битта доирага битта фаслнинг белгиси чизилади, ўртада болалар туради. Тарбиячи «Қиш» деса, болалар қиш белгиси бор доирага, «Ёз» деса ёз белгиси бор доира ичига кириб турадилар. Ўйин шу тарзда давом этади.

Билимларни мустаҳкамлаш учун ўйин: «Фасллар мозаикаси»

Болаларга баҳор, ёз, куз ва қиш фасллари тасвирланган медальионлар тарқатилади, болалар медальионларни тақиб оладилар. Баҳор фасли тасвирланган медальионни олганлар 1 сони турган столга, ёз фасли тасвирланган медальионни олганлар 2 сони турган столга, куз фасли тасвирланган медальионни олганлар 3 сони турган столга, қиш фасли тасвирланган медальионни олганлар 4 сони турган столга бориб ўтирадилар. Шу тариқа 4 та кичик жамоа ҳосил бўлади.

1-столдаги болалар баҳор фаслини, 2-столдаги болалар ёз фаслини, 3-столдаги болалар куз фаслини, 4-столдаги болалар қиш фаслини мозаикадан йиғадилар. Бу фасл ҳақида билганларини ҳикоя қилиб берадилар. Шу фасл ҳақида шеърлар, топишмоқлар айтишлари мумкин.

Болалар билимини аниқлаш ва мустаҳкамлаш учун саволлар:

1. Бир йилда нечта фасл бор?
2. Қайси фаслда ҳаво иссиқ бўлади?
3. Қайси фаслда қор ёғади?
4. Қайси фаслда дарахтларнинг барглари тўкилади?
5. Сиз қайси фаслни яхши кўрасиз?
6. Баҳордан кейин қайси фасл келади?
7. Ёздан кейин қайси фасл келади?
8. Қишдан олдин қайси фасл бўлади?

Тарбиячи Фаолият давомида ва якунида болаларни ширин сўзлар билан рағбатлантиради.

Сон ва саноқ

Мавзу: 20 гача бўлган сонларни ёзувда фарқлаш ва санаш малакаларини мустаҳкамлаш

Мақсад:

- Болаларда 20 гача бўлган сонларни ёзувда фарқлашни ва санаш малакаларини мустаҳкамлаш.

Кутилаётган натижалар:

Болалар 20 гача бўлган сонларни ёзувда фарқлашни ўрганадилар.

Болаларда 20 гача санаш малакаси мустаҳкамланади.

Керакли жиҳозлар:

1 дан 20 гача сонлар тасвирланган карточкалар (бўйи 12 см, эни 10 см)

1 дан 20 гача сонлар ёзилган тожлар

Фаолиятнинг бориши:

Тарбиячи: Болажонлар, биз нечагача санашни ўрганиб олганмиз?

Болалар жавоби: 20 гача санашни ўрганиб олганмиз.

Тарбиячи: Болажонлар, бугун сизлар билан турли ўйинларни ўйнаймиз ва 20 гача бўлган сонларни санашни ва уларни ёзувда қандай ёзилишини яхшироқ билиб оламиз. Дастлаб, «Мен қандай сон ўйладим?» ўйинини ўйнаймиз.

«Мен қандай сон ўйладим?» ўйини

Керакли жиҳозлар: 1 дан 20 гача рақамлар ёзилган карточкалар.

Ўйиннинг мазмуни: «Болажонлар, мен бир сон ўйладим (тарбиячи қўлида карточка ушлаб туради, лекин болаларга кўрсатмайди). Бу қандай сонлигини топинг, мен ўйлаган сонга 1 ни қўшсак, 15 сони ҳосил бўлади. Мен қандай сон ўйлаганман?» Тарбиячи болалардан олган жавобидан кейин рақам ёзилган карточкани кўрсатади.

Тарбиячи ўйинни давом эттиради: «Мен бир сон ўйладим, мен ўйлаган сондан 1 ни олсак, 19 сони ҳосил бўлади. Мен қандай сон ўйлаганман?» Тарбиячи болалардан олган жавобидан кейин рақам ёзилган карточкани кўрсатади.

Тарбиячи ўйинни давом эттиришни болалардан бирига топширади. Бу бола худди тарбиячидай карточкалардан бирини олади ва болалардан неча сон ўйлаганини сўрайди: «Мен бир сон ўйладим, Бу қандай сонлигини топинг, мен ўйлаган сонга 1 ни қўшсак, 16 сони ҳосил бўлади. Мен қандай сон ўйлаганман?» Ўйин шу тариқа давом этади.

Ўйинда болалар осонлик билан жавобни топишса, топшириқни озгина мураккаблаштириш мумкин, яъни 1 сонининг ўрнига 2 ёки 3 сони ёрдамидаги қўшиш ва айириш амаллари айтилади. Масалан, «Мен бир сонни ўйладим. Бу қандай сонлигини топинг, мен ўйлаган сонга 2 ни қўшсак, 14 сони ҳосил бўлади. Мен қандай сон ўйлаганман?»

Тарбиячи: Болажонлар, «Мен қандай сон ўйладим?» ўйини сизларга ёқдими? Ҳозир сизлар билан «Қайси сон етмайди?» ўйинини ўйнаймиз.

«Қайси сон етмайди?» ўйини ёнма-ён турган сонларни, иккита соннинг ўртасидаги сонни эслаб қолишга, хотира ва диққатни ривожлантиришга ёрдам беради.

Ўйиннинг мазмуни: Тарбиячи иккита сон айтади, болалар бу икки сон орасида жойлашган сонни айтишлари керак. Масалан, тарбиячи «9 ва 11» дейди. Болалар: «10» деб жавоб берадилар. Тарбиячи «16 ва 18» дейди. Болалар «17» дейдилар. Ўйин шу тарзда давом этади. Ўйинда 1 дан 20 гача бўлган сонлар айтилади.

Тарбиячи: Болажонлар, «Қайси сон етмайди?» ўйини сизларга ёқдими? Сизлар, бу ўйинни жуда яхши ўйнадингиз, баракалла! Энди сизлар билан «Ҳаракатдаги сонлар» ўйинини ўйнаймиз.

Ҳар бир бола 1 дан 20 гача бўлган сонлар ёзилган тожлардан бирини бошига кийиб олади. Полда ҳар хил геометрик шакллар чизилган ёки қўйилган бўлади. Тарбиячи ўйин қондасини болаларга тушунтиради.

Тарбиячи: Болажонлар, агар мен «хона бўйлаб юринг» десам, юрасизлар, «1 дан 20 гача тўғри сафланинг» десам, 1 дан 20 гача тўғри сафланасизлар ва ҳар бирингиз ўз рақамингизни айтасиз. «Рақсга тушинг» десам рақс ҳаракатларини бажарасизлар, «20 дан 1 гача тескари санок тартибида туринг» десам, 20 дан 1 гача тескари санок тартибида турасизлар ва ҳар бир киши ўз рақамини айтади. «Кимдаги сон 5 дан катта сон бўлса доирага киринг?» десам тожида 5 сонидан катта сон ёзилган болалар доира ичига кириб оладилар. «18 дан кичик сонлар бешбурчакга кириб олинг» десам, тожида 1 дан 18 гача бўлган сонлар бешбурчакнинг ичига кириб оладилар

Тарбиячи ўйин давомида янги шартларни қўшиши мумкин. Ўйин болаларнинг қизиқишига қараб давом этади.

Билимларни мустаҳкамлаш ва аниқлаш учун саволлар:

1. Биз бугун қайси ўйинларни ўйнадик?
 2. 1 дан 10 гача санаб беринг.
 3. 1 дан 20 гача санаб беринг.
 4. 10 дан 1 гача тесқари санай оласизми?
 5. 20 дан 1 гача тесқари санай оласизми?
- Фаолият якунида болаларни рағбатлантириш.

Геометрик шакллар

Мавзу: Махсус шакллар тўпламидан фойдаланиб, намунадаги нарсаларни ҳосил қилишга ўргатиш

Мақсад:

- Болаларга махсус геометрик шакллар тўпламидан намунадаги нарсаларни ясашни ўргатиш.

Кутилаётган натижа:

- Болалар махсус геометрик шакллар тўпламидан намунадаги нарсаларни ясашни ўрганиб оладилар.
- Болаларда мустақил ҳолда ижодкорлик билан нарсалар ясашга қизиқиш уйғонади.

Керакли жиҳозлар:

Оқ қоғоз (бўйи 20 см, эни 30 см), елим (ҳар бир болага).

1-топшириқ учун ҳар бир болага 1 та учбурчак, 8 та доира, 4 та катта ва 1 та кичик тўғри тўртбурчак, 3 та кичик ромб, 2 та квадрат шакли

2-топшириқ учун 21 та тўғри тўртбурчак шакллари ва оқ қоғоз

3-топшириқ учун турли геометрик шакллар тўплами, оқ қоғоз

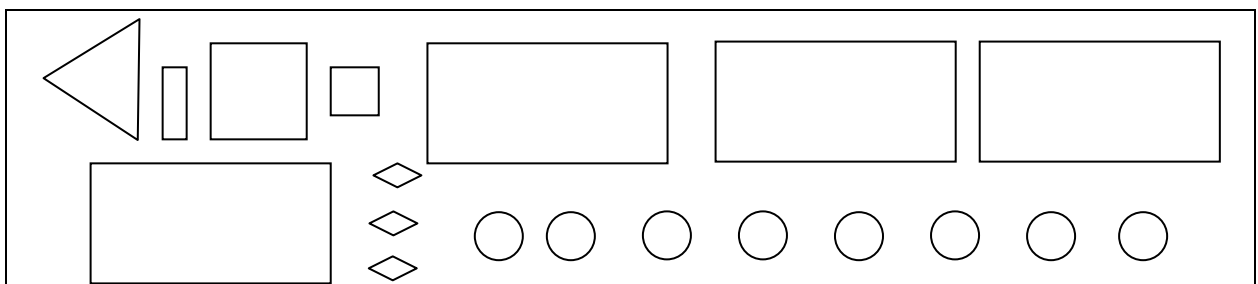
Фаолиятнинг бориши:

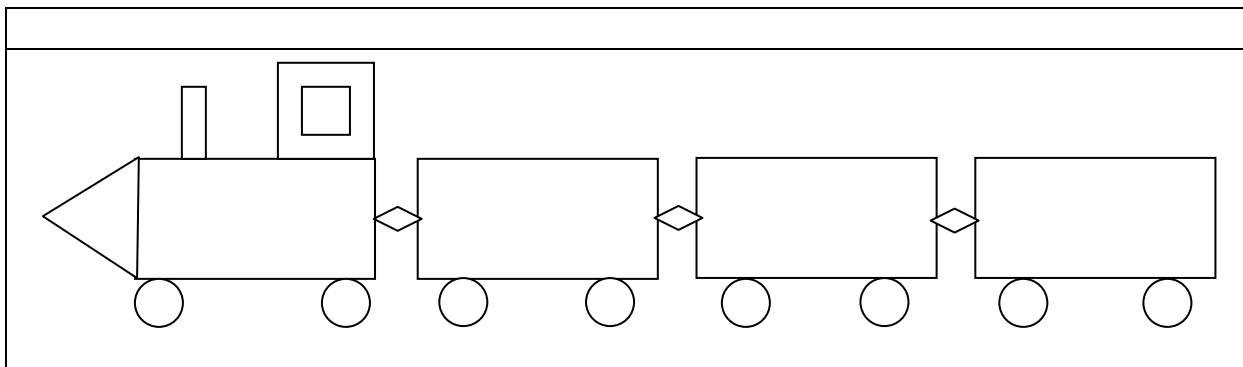
Тарбиячи: Болажонлар, биз сизлар билан геометрик шакллардан ҳар хил нарсаларни олдин ҳам ясаганмиз. Бугун янада қизиқарли нарсалар ясашни ўрганамиз. Бир рақами ёзилган конвертларни олинг, бу конвертларда поезд ясаш учун турли геометрик шакллар бор. Қани, болажонлар, ким айтади нечта тўғри тўртбурчак бор экан? Нечта учбурчак ва доира бор экан? Нечта ромб ва квадрат бор экан?

Болажонлар, ҳозир сиз билан поездни тасвирга қараб ясаймиз. (Тарбиячи поезд тасвирини ҳаммага кўринадиган жойга илиб кўяди). Қани болажонлар, ишга киришдик.

Поезд шаклини ясаш қийин эмасми? Шаклларни худди тасвирдагидай қўйиб олинг. Худди тасвирдагидай бўлиши керак, чунки тасвирда ва сизларда бир хил геометрик шакллар, уларнинг ўлчами ҳам бир хил.

Тарбиячи болалар ишини кузатади, топшириқни бажаришга қийналганларга маслаҳатлар беради ва ёрдамлашади.

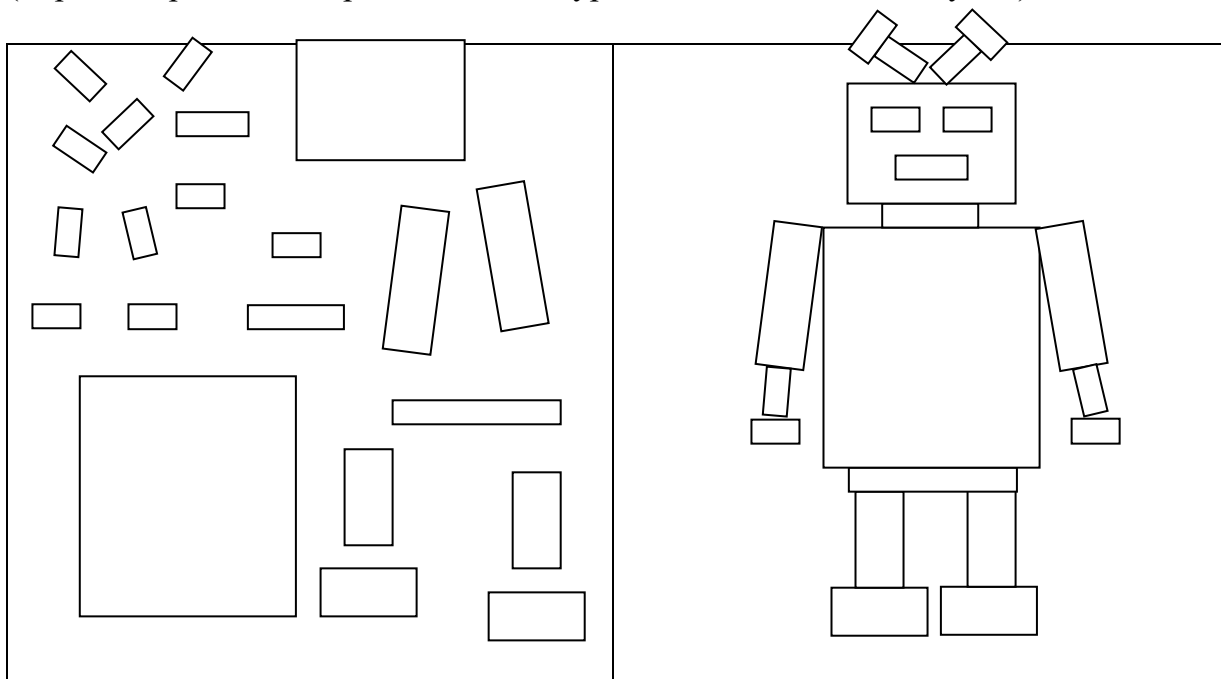

Поездларингиз жуда чиройли чикди, баракалла, болалар.

2-топширик.

Энди болажонлар, 2 рақами ёзилган конвертни олинг. Бу конвертда нима бор экан? Тўғри болажонлар, 2 рақами ёзилган конвертда турли ўлчамдаги тўғри тўртбурчаклар бор.

Болажонлар, келинлар, фақат тўғри тўртбурчаклардан фойдаланиб робот ясаймиз. Бунинг учун бизга жуда кўп тўғри тўртбурчаклар керак бўлади. Олдин тасвирни яхшилаб кўриб чиқамиз, сўнг худди тасвирдагидай қилиб ясаймиз. (Тарбиячи робот тасвирини ҳаммага кўринадиган жойга илиб қўяди).

Тарбиячи болалар ишини кузатади, топширикни бажаришга қийналганларга маслаҳатлар беради ва ёрдамлашади.

Болажонлар роботни яшаш қийин эмасми?

Баракалла, болажонлар, роботни жуда тўғри ясадингиз.

4- топширик.

Тарбиячи: Болажонлар, сизлар махсус шакллар тўпламидан турли нарсалар яшани ўрганиб олдингиз. Энди сизларга ҳар хил шакллар берилади, сиз мустақил ҳолда ўзингиз хоҳлаган нарсани ясаб, мана шу оқ қоғозга елимлайсиз.

Болаларнинг ишлари «Ижодий ишлар» бурчагига қўйилади.

Болалар билимини текшириш ва мустаҳкамлаш учун саволлар:

1. Болажонлар, поездни яшашда қандай шакллардан фойдаландик?
2. Поездни яшашда сизга нотаниш бўлган шаклдан фойдаландикми?

3. Поездни ясашда нечта учбурчак шаклини ишлатдик?
 4. Поездни ясашда нечта доира ишлатдик?
 5. Роботни ясашда қандай шакллардан фойдаландик?
 6. Роботни ясашда нечта тўғри тўртбурчакдан фойдаландик?
- Фаолият якунида барча болаларни рағбатлантириш.

Миқдор (Катталиқ)

Мавзу: Суюқ ва тўкилувчи жисмларни шартли ўлчов бирлиги билан ўлчаш
Мақсад:

Болаларда суюқ ва тўкилувчан жисмларнинг миқдорини қандай ўлчаш кераклиги ҳақида тасаввур ҳосил қилиш.

Кутилаётган натижа:

Болалар суюқ ва тўкилувчи жисмлар миқдорини ўлчашни ўрганиб оладилар.
 Ўлчашнинг натижаси ўлчамнинг аниқлигига боғлиқ эканлигини тушунадилар.

Керакли жиҳозлар:

Ошхона жиҳозлари
 Ўйинчоқ челақча, катта челақ, пиёла, чўмич, қошиқ, белкуракча
 Болалар олдиларига тақиш учун фартукча
 Сочик

Фаолиятнинг бориши:

Тарбиячи: Болалар, бугунги Фаолиятимиз боғчамиз ошхонасида бўлиб ўтади. Негаки бугун сизлар суюқ ва тўкилувчи жисмларни ўлчашни ўрганишингиз учун бу ерда барча шароитлар бор. Болалар, суюқ жисмлар нималар биласизми? Суюқ жисмлар- бу сув, сут, ёғ. Тўкилувчи жисмлар нималар биласизми? Тўкилувчи жисмлар - ун, гуруч яъни донли маҳсулотлар ҳатто кум, тупроқ ҳам. Суюқ ва тўкилувчи жисмларни нимада ўлчаш мумкин? Тўғри, тарози билан ўлчаш керак, лекин тарози бўлмасачи?

Ҳозир ҳар куни ширин-ширин таомлар пишириб берадиган ошпаз опаларимиз ошхонада суюқ ва тўкилувчи жисмларни қандай ўлчаб сизларга овқат тайёрлаб беришларини кўрсатиб берадилар.

Ошпаз аввало болаларни шартли ўлчов бирликлари- банка (1 литрли, 0,5 литрли), чўмич, пиёла, коса, челақ, қошиқ эканлигини айтади. Овқат тайёрлаш жараёнида ёғни банкада, чўмичда ўлчаш мумкинлигини масалан, 1 кг ёғни неча чўмич чиқишини ўлчаб кўрсатади. Овқат тайёрлаш учун ишлатиладиган катта ҳажмдаги (60 кг) кострюлкага челақда ўлчаб ҳар куни ўн челақ сувни қуйишларини айтади ва ўлчаб кўрсатади. Челақга эса неча банка сув сиғишини кўрсатади. Донли маҳсулотлар: гуруч, оқшоқ, переловка, нўхатларни ўлчаб кўрсатади. Болалар қошиқ ҳам ўлчов бирлиги бўлиши мумкинлигини билишлари керак.

Болалар ошпазлар ишини кузатиб бўлганларидан сўнг навбат билан донли маҳсулотларни амалда ўлчаб кўрадилар.

Болалар учун амалий иш.

Болалар қум тўкилган майдонда ўйинчоқ челақлари билан катта челаққа қанча қум сиғишини ўлчаб кўрадилар.

Билимларини мустаҳкамлаш учун ўйин: “Бозор-бозор”

Болалар уч гуруҳга бўлинадилар.

Биринчи гуруҳ «сотувчилар» бўлади, қолган икки гуруҳ «харидорлар» бўладилар. «Сотувчи» бўлган етти нафар бола қумларни ўз олдиларига тўп қилиб уйиб оладилар. Ўлчов бирлиги сифатида ўйинчоқ пиёла, белкуракча, чўмич, қошиқ ёки челақчалардан фойдаланадилар.

Ўйин қоидаси: Етти нафар бола «сотувчи» сифатида ўз қумларини “ун”, “гуруч”, “туз”, “нўхат”, “ловия”, “мош”, “чай” деб номлаб оладилар.

“Келиб қолинг, унга, бир челаги 100 сўм”

“Келиб қолинг тузга, бир қошиғи 50 сўм” деб «харидорлар»ни чақирадилар.

«Харидорлар» «сотувчи»лардан хоҳлаганининг олдига бориб нарсаларни савдолашади ва қанча олишини айтадилар. «Сотувчилар» улар танлаган нарсани ўлчаб берадилар. «Харидорлар» ўлчов бирлигидаги моддани тўлиқ ўлчанишига эътибор беришлари керак. Яъни идишлар тўла бўлиши зарур. Болалар ўлчовни санаб борадилар.

Болалар ўйнаб бўлганларидан кейин қўлларини ювадилар.

Болалар билимини текшириш ва мустаҳкамлаш учун саволлар:

1. Суяқ жисмларни айтиб беринг.
 2. Тўкилувчи жисмларга нималар киради?
 3. Суяқ жисмларни нималар билан ўлчаш мумкин?
 4. Донларни қандай ўлчов бирлиги билан ўлчаш мумкин?
 5. Суяқ жисмларни қандай буюмларда ўлчаш мумкин?
- Тарбиячи Фаолият якунида болаларни ширин сўзлар билан рағбатлантиради.

Фазовий тасаввур

Мавзу: Теварак-атрофдаги нарсаларнинг вазиятини аниқлашга доир машқлар

Мақсад:

- Болаларни атрофдаги нарсаларнинг вазиятини аниқлашга ўргатиш.

Кутилаётган натижа:

- Атрофдаги нарсаларнинг жойлашиш тартибини аниқлашни ўрганадилар.

Керакли жиҳозлар:

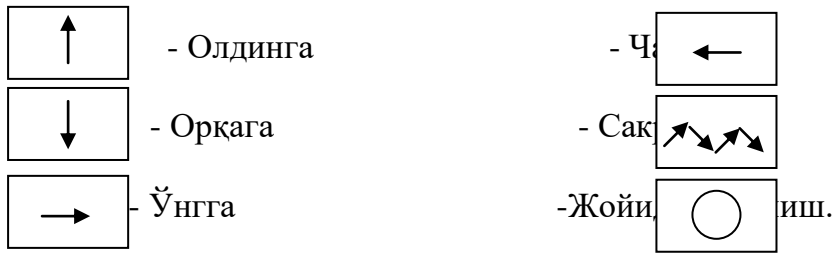
- Хона жиҳозлари, ўйинчоқлар
- Тетиклаштирувчи машқ учун шартли белгилар

Фаолиятнинг бориши:

Тарбиячи: Болажонлар, сизлар мушукларни яхши кўрасизларми? Мен ҳозир сизларга Мошвой номли мушукча ҳақида гапириб бераман. Бир она мушукнинг Мошвой деган боласи бор экан. Мошвой шунақа ҳам чиройли, ширин эканки. Уни ким кўрса, «Вой, анави мушукчани», дер экан. Мушукча Робия исмли қизнинг уйида яшар экан. Робия ҳар куни мушукчани ўйнайман, деб роса қийнар экан. Мушукча бечора жуда қийналар экан. Бир куни Робия Мошвойни яна қийнабди. Уни тушакчасига ўраб тоғорага солиб ювинтирмоқчи бўлибди. Шунда Мошвой Робиянинг қўлларидан чиқиб омборхонага кириб, беркиниб олмоқчи бўлибди. Омборхонада нарсалар шунчалик кўп эканки, Мошвой қаердан кирганини ва қаердан чиқиб кетиши кераклигини ҳам билмай қолибди. Шунда Мошвойнинг думини катта қоп босиб қолибди. Мошвой онасини «миёв-миёв», деб роса чақирибди. Она мушук Мошвойнинг овозини эшитиб омборхонага кирибди, лекин Мошвой кўринмабди. Она мушук «Мошвой қаердасан?», дебди, Мошвой бўлса, «Думимни қоп босиб қолди», дебди. Она мушук: «Турган жойинг қаерда, атрофингдаги нарсаларни айт, мен сени топиб қутқараман», дебди. Шунда Мошвой атрофига қарабди ва шундай дебди: «Эски шкаф менинг чап тарафимда турибди, унинг устида синган лампа турибди, ўнг тарафимда турли кутилар устма-уст тахлаб қўйилган. Олдимда эса аравача бор, аравачанинг устида ҳам турли буюмлар бор. Она мушук Мошвой айтган нарсаларнинг устидан ўтиб қутқариб олибди. Шундай қилиб Мошвой атрофдаги нарсалар қаерда турганини тўғри айтиб бергани учун, уни онаси қутқариб олибди. Болалар биз жониворларни ўйнаб қийнасақ яхшими? Йўқ уларнинг ҳам жони оғрийди. Биз уларни асраб-авайлашимиз керак.

Келинглар, болалар, ўзимиз яхши кўрган «Шартли белгилар асосида ҳаракат қиламиз» машқини бажариб кейинги фаолиятга тайёрланамиз.

Бу машқда пиктограмма усулида томонлар шартли белгилар билан белгилаб олинади ва мусиқа остида кўрсатилган белги бўйича ҳаракат қилинади. Қайси белгида қандай ҳаракатни бажариш олдиндан ўргатилади.

Олдинга белгиси кўрсатилганда олдинга 1 қадам, орқага белгиси кўрсатилганда орқага 1 қадам юрилади. Чапга, ўнгга белгисига 1 қадам чапга ва ўнгга юрадилар. Сакраш белгисига 3-4 марта сакрайдилар, доира кўрсатилганда турган жойида 1 айланиб оладилар. Шартли белгиларнинг жойини алмаштириб ҳаракатлар бир неча марта такрорланади.

Болалар учун амалий иш.

Болаларни хонанинг ҳар-хил томонларига биттадан тургизиш кўйилади. Тарбиячи ҳар-бир боладан теварак-атрофидаги нарсаларнинг вазиятини айтиб беришларини сўрайди ва уларнинг жавобини тинглайди.

Билимларни мустаҳкамлаш учун ўйин: «Нима қаерда жойлашган?»

Болалар 4 гуруҳга бўлинадилар. 1 ва 2 гуруҳ болаларининг кўзлари боғланади ва ҳар бир бола учун топшириқ берилади. Масалан: Камолжон, сиз короват олдида боринг. Жамолбек сиз доска олдида боринг, деб ҳар бир болани хонанинг турли томонида турган нарсалар олдида боришлари айтилади. 3-4 гуруҳ болалари кузатиб турадилар, сўнг гуруҳлар ўрин алмашадилар.

Болалар билимини текшириш ва мустаҳкамлаш учун саволлар:

1. Ўнг томонингизда нима бор?
2. Айиқча қаерда турибди?
3. Чап томонингизда нима бор?
4. Орқангизда нима турибди?
5. Копток қаерда турибди?
6. Кўғирчоқ қаерда турибди?
7. Доска қаерда жойлашган?
8. Кўзингиз юмилган ҳолда юришга қийналмадингизми?

Тарбиячи Фаолият давомида ва якунида болаларни ширин сўзлар билан рағбатлантиради.

Вақт ҳақида тасаввур

Мавзу: Секунд, минут ва соат ҳақида тушунча ҳосил қилиш

Мақсад:

- Болаларда секунд ва минут ҳақида тушунча ҳосил қилиш.

Кутилаётган натижа:

- Болалар вақтнинг энг кичик бирликлари секунд ва минут ҳақида билиб оладилар.

Керакли жиҳозлар:

- Соат

- Доиралар, учбурчаклар тўплами ҳар бир столга ва ҳар бир болага карточка
- Турли ўйинчоқлар

Фаолиятнинг бориши:

Тарбиячи болаларга соатни кўрсатиб сўрайди:

Тарбиячи: Болажонлар, мана бу нима? (Болаларнинг жавоби). Тўғри, болажонлар, бу соат. Соат нима учун керак? (Болаларнинг жавоби).

Соат вақтни билишимиз, ишларимизни ўз вақтида бажаришимиз учун керак. Сизлар вақтни соат ёрдамида аниқлай оласизларми? Вақтни соат ёрдамида аниқлашимиз учун вақт нималарда ўлчанишини билишимиз керак. Вақтнинг энг кичик бирлиги – секунд дейилади. Секунд жуда қисқа вақт. Секунддан кўпроқ вақтни биз минут ёки дақиқа ёрдамида аниқлаймиз. Демак минут секундлардан иборат бўлади. 1 минут 60 секунддан ташкил топади. Минутдан кўпроқ вақтни биз соат ёрдамида аниқлаймиз. Бир соат 60 минутдан иборат бўлади. Соатлар йиғилиб суткани ҳосил қилади. 1 суткамиз 24 соатдан иборат. Болажонлар, келинлар сизлар билан олдин бир секунд жим ўтираемиз ва тинчликни тинглаймиз. Бир секунд вақтнинг қанча эканлигини ҳис қилиб кўраемиз-бошладик.

Болалар, бир секунд вақт тез ўтди ёки секин ўтди? Сиз мана шу 1 секунд вақтда нимага улгурдингиз? Нималарни эшитдингиз?

Энди болажонлар, 1 минут давомида тинчликни тинглаб кўраемиз. Бир минут вақт давомида нималарни эшитдиларинг ва ҳис қилдиларинг? Болалар, бир минут тез ўтди ёки бир секундми?

Болалар учун амалий иш.

Тарбиячи: Болажонлар, келинлар 1 секунд давомида ва 1 минут давомида нима ишлар қилиш мумкинлигини амалда синаб кўраемиз. Ҳозир ҳаммамиз бир секунд давомида олдимиздаги карточканинг юқори қаторига доираларни қўйиб чиқамиз. Мен соатга қараб тураман «Бошладик», десам бошлайсизлар, «Тугатдик», десам тугатасизлар. «Бошладик». «Тугатдик». Ким нечта доира қўйишга улгурди? Бу карточкани доиралари билан бирга чап томонимизга қўйиб қўямиз.

Энди 2- карточкага 1 минут давомида учбурчакларни қўйиб чиқамиз. Мен соатга қараб тураман «Бошладик», десам бошлайсизлар, «Тугатдик», десам тугатасизлар. «Бошладик». «Тугатдик». Ким нечта учбурчак қўйишга улгурди?

Тарбиячи болаларнинг столига турли ўйинчоқларни қўяди ва улардан фойдаланиб секунд ва минутда қанча иш бажариш мумкинлиги текшириб кўришни таклиф этади.

Келинлар болалар сизларга эртак айтиб бераман. Эртак давомида соатни тўғри кўрсатиб боришингиз керак. Шунинг учун ҳар биримиз ўзимиз ясаган соатни олдимизга қўйиб оламиз. Бу эртагим «Маликанинг куни» деб номланади. «Қуёш жуда эрта, эрталаб соат олтида уйғонди.» Ўз соатингизда қуёш нечада уйғонганини кўрсатинг. Болалар катта стрелкани 12 га, кичкинасини 6 га қўядилар. «Мана қуёш эрта уйғониб ўз нурларини таратиб, олмахоннинг қавагига, сичқоннинг уясига, сўнгра Маликанинг кўрпа-ёстиғига тушди. Малика ўрнидан туриб, соатга қаради ва соатнинг катта стрелкаси 12 да, кичкинаси 7 да турганини кўрди. Сиз ҳам ўзингизнинг соатингизни Маликанинг соатига тўғриланг. Малика соат нечада уйғонди?» болалар ўзларининг соатларини худди тарбиячи айтгандай тўғрилаб Малика соат 7 да турганини айтадилар. «Ҳайвонлар уйғониб чопдилар, сакрадилар, гимнастика қилдилар. Малика ҳам гимнастика қилди. Нонушта қилди ва мактабга тайёргарлик кўрди. У мактабда ўқишни, санашни, ёзишни ўрганди. Дарсдан кейин, соат 12 да у уйга келди. Малика уйга соат нечада келганлигини соатларингизда кўрсатинг. У овқатланди, ўзининг яхши кўрган ўйинларини ўйнади, китоб ўқиди. Бир соат ўтди у

дарс тайёрлашга кириши керак эди. Соат стрелкалари нечани кўрсатар эди». Болалар кичкина стрелкани 1 га, каттасини 12 га кўядилар. «Малика дарсларини тайёрлаб бўлиб, онасининг топшириғига биноан дўконга бориб келди ва онасининг ишдан келишини кутди. Онаси ишдан 4 яримда келди. Соат стрелкалари қандай турган эди? Кечки овқатдан кейин Малика ухлаш учун тайёргарлик кўрди. Соат кечки 8 яримни кўрсатар эди, Малика соат нечада ухлаганини соатингизда кўрсатинг.»

Мана шу билан эртагим тугади, баракалла болалар сиз соатни яхши билиб олибсиз. Энди гуруҳимиз соатига қаранг, соат неча бўлибди? Кўлимиздаги соатни гуруҳимиз соатига тўғирланг.

Болалар билимини текшириш ва мустаҳкамлаш учун саволлар:

1. Соат нима учун керак?
2. Минут кўп вақтми ёки секундми?
3. 1 секундда кўп иш қилиш мумкинми ёки 1 минутдами?
4. 1 минут неча секунддан иборат?
5. 1 соат неча минутдан иборат?

Тарбиячи Фаолият давомида ва якунида болаларни ширин сўзлар билан рағбатлантиради.

Сон ва санок

Мавзу: Кўшиш ва айиришга доир содда арифметик масалалар тузиш ва ечишни ўргатишни давом эттириш

Мақсад:

- Болаларга кўшиш ва айиришга доир содда арифметик масалалар тузиш ва ечишни ўргатишни давом эттириш.

Кутилаётган натижа:

- Болалар кўшиш ва айиришга доир содда арифметик масалалар тузиш ва ечишни ўрганадилар.

Керакли жихозлар:

- Дафтар, ручкалар (ҳар бир болага)
- Турли буюмлар

Фаолиятнинг бориши:

Тарбиячи: Болажонлар, мен арифметик масалалар тузишни жуда яхши кўраман, сизларчи? Сизлар ҳам қандай қилиб масалалар тузишни ўрганиб олинглар. Кўшиш ва айиришга доир масалалар тузиш ҳеч ҳам қийин эмас. Агар тузаётган масалани диққат билан тингласангиз, масаланинг ечимини дарров топиб оласиз.

1-масала. Дарахт шохида 7 та чумчуқ бор эди. Уларнинг ёнига яна битта чумчуқ келиб кўшилди. Чумчуқлар нечта бўлди?

Бу масаланинг ечимини топиш учун қандай амални бажаришимиз керак? 7 га 1 ни кўшамиз. 7 га 1 ни қўшсак неча бўлади? Тўғри, 8 бўлади, биз масаланинг ечимини топдик. Кейинги масаларини ечишга ҳаракат қилинг.

2-масала. Мен 12 та тухум сотиб олдим, 2 тасини куймоқ қилиб пиширдим. Тухумлар нечта қолди?

3-масала. Робиянинг чўнтагида 8 та конфети бор эди. Унга онаси яна 5 та конфет берди. Робиянинг конфетлари нечта бўлди?

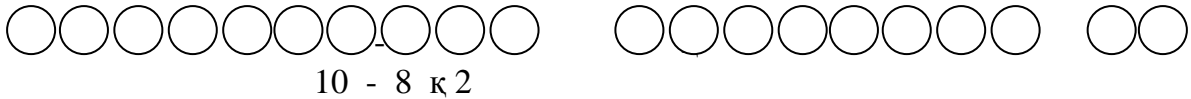
Болалар учун амалий иш.

Тарбиячи болаларнинг столига турли буюмлар ва ўйинчоқлар кўяди ва улардан фойдаланиб масалалар тузишни таклиф этади.

Тарбиячи: Келинлар, болалар, бир синаб кўрайликчи ким кўпроқ масала туза олади.

Ҳар бир бола ўйинчоқлар ва буюмлар ёрдамида ўзлари тузган масалаларни айтадилар. Бошқа болалар масала тўғри тузилганми йўқлигини айтадилар ва тўғри тузилган бўлса, масала ечимини топадилар.

Тарбиячи дафтар варағининг ўнг томонига 10 та доира шаклини чизишларини, чап томонга эса 8 та доира чизишларини, ўртасига айирув (–) белгисини қўйишларини айтади. Тенг (=) белгисини жойига қўйиб масалани сонлар ёрдамида ечишларини айтади.

Болалар ушбу топшириқ бўйича бажарган ишларини масала тузиб, оғзаки тушунтириб берадилар.

Болалар билимини текшириш ва мустаҳкамлаш учун саволлар:

1. Сизга масала тузиш ёқдими?
2. Математик топишмоқ масалани ечинг:
Симёғочга 10 чумчуқ,
Қўнишди дам олгани.
Учиб кетди 3 таси,
Қанча бўлди қолгани?
Яна қўшилди битта,
Ҳаммаси бўлди қанча?
3. Қўшишга доир масала тузинг.
4. Айиришга доир масала тузинг.
Фаолият якунида болаларни рағбатлантириш.

Сон ва санок

Мавзу: Ўзбек миллий сўми: 200 сўм, 500 сўм ва 1 000 сўм ва билан таништириш.

Мақсад:

Болаларни ўзбек миллий сўми: 200 сўм, 500 сўм ва 1 000 сўм билан таништириш.

Сўмларни бир-биридан фарқлай олишга ўргатиш.

Кутилаётган натижа:

- Болалар ўзбек сўмлари: 200 сўм, 500 сўм ва 1 000 сўм пулларнинг тузилиши, ранги, безаклари бўйича бир-биридан фарқини билиб оладилар.
- Пулнинг инсон ҳаётида бажарадиган вазифасини тушуниб оладилар.

Керакли жиҳозлар:

- 200 сўм, 500 сўм ва 1 000 сўм пуллар
- Пул ўлчамидаги оқ қоғоз қирқимлари, ручка ёки қалам
- Дўкон учун каробкаларда турли маҳсулотлар, ўйинчоқлар

Фаолиятнинг бориши:

Тарбиячи: Азиз болажонлар. Биз қандай давлатда яшаймиз, биласизларми? Ҳа биз мустақил давлатда яшаймиз. Бизнинг давлатимиз қандай номланади? Ўзбекистон Республикаси дейилади. Давлатимиз рамзларини айтиб беринг (болалар жавоби).

Болалар биз дўкондан бирор нарса сотиб олмоқчи бўлсак, бизга нима керак бўлади?

Болалар, пулимиз, яъни ўзбек сўми ҳам давлатимиз рамзи ҳисобланади.

Болалар мана мен ҳозир сизларга Ўзбекистон Республикасининг пул бирлиги (билан таништираман) бўлган сўмларимизни кўрсатаман, сизлар уларни танийсизларми?

Тарбиячи болаларга «200 сўм», «500 сўм», «1 000 сўм», ни кўрсатади. Болаларни ўзбек сўмлари ҳақидаги тасаввурлари аниқланади.

Тарбиячи пулларнинг («200 сўм», «500 сўм», «1 000 сўм»,) кўриниши ҳақида тўла тушунча беради.

Тарбиячи: Болалар, мана бу «200 сўм» пулимизга кўпроқ яшил ранг берилган. «200 сўм» нинг бир томонига Самарқанддаги Регистон майдонида жойлашган «Шердор» мадрасасининг пештоқига чизилган шер тасвири миллий нашқ элементлари билан берилган ҳамда «Икки юз» сўзи ва 200 рақами ёзиб қўйилган.

Болалар, пулларимизни ёруғликка тутиб, мана бу оқ жойига қарасак, пулимизнинг сирли белгиси кўринади. Пулнинг ич-ичида давлатимиз тамғаси тасвирланган. Буни синчиклаб қараган одам кўради, пул столнинг устида турганида, ёруғга тутмаганимизда бу тамғани кўра олмаймиз. Шундай усул билан пулнинг ҳақиқий эканлигини текшириш мумкин. Барча пулларга «Ўзбекистон марказий банки», деб ёзиб қўйилган. Тарбиячи шу тарзда болаларга пулни таништириб боради ва пул муомала воситаси эканлигини тушунтиради.

Болалар учун амалий иш.

Ҳар бир столга 200 сўм, 500 сўм ва 1 000 сўм пул қўйилган бўлади. Болалар пулларни синчиклаб кўриб чиқадилар. Тарбиячи ҳар бир бола олдига оқ қоғоз қирқимларини ва қалам ёки ручка қўяди. Болаларга олдиларидаги қоғозни пул деб тасаввур қилишларини айтиб, қоғозларга 200, 500, 1 000 деб ёзиб чиқишларини айтади.

Болалар иши кузатилади ва ёрдам берилади.

Билимларни мустаҳкамлаш учун ўйин: «Дўкон-дўкон» ўйини

Болалар сотувчи ва харидор ролларига бўлиниб оладилар.

Ўйин қоидаси: Гуруҳ хонасининг бир томонига «Дўкон» ташкил этилади. Болалар ўзлари таёрлаган пуллардан фойдаланиб дўкондан турли маҳсулотлар сотиб оладилар ва сотадилар.

Ўйин шу тарзда давом этади.

Болалар билимини текшириш ва мустаҳкамлаш учун саволлар:

1. 50 сўм пулимизнинг кўриниши қандай?
2. 100 сўм пулимизнинг кўриниши қандай?
3. 200 сўм пулимизнинг кўриниши қандай?
4. 500 сўм пулимизнинг кўриниши қандай?
5. Пул нима учун керак ?

Фаолият якунида болаларни рағбатлантириш.